

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Εβδομαδιαίο περιοδικό τέχνης μελέτης και έλέγχου

ΤΟΜ. 5, ΑΡΙΘ. 82

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κ. ΔΗΜΑΡΑ

Ἡ ἐγκύβλιος τῆς Ἰσραηλίας.

ΤΗ. DE LAJARTE

Οἱ ἱστορικοὶ χοροί.

Λ. LURINE

Ἡ Καρδιά τῆς Μινιόν.

ΡΙΤΑΣ ΜΠΟΥΜΗ

Τραγοῦδια στὴν Ἀγάπη.

ΗΛΙΑ ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ

Ἀνδρέας Μουστοξόδης.

ΙΒΑΝ ΜΠΟΥΝΙΝ

Τὸ Ἐγκλημα.

Γ. ΓΡΗΓΟΡΗ

Ὁ Φίλος μου ὁ Βρονκό-
λακας.

Γ. ΣΠΑΤΑΛΑ

Σονέτο.

UGO OJETTI

Ντάρω Νικοντέμι.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ

Ἀπὸ τὰ Κυπαρίσσια μου.

Ε. GONDINOT

Ὁ Γέρος.

ΗΛΙΑ ΒΕΝΕΖΗ

Τὸ Φίδι τοῦ Ἀλήφ.

Μ. ΑΛΕΞΙΟΥ

Μάνα μου γῆς.

ΨΥΧΑΡΗ

Τὸ ἔγκλημα τῆς Λαζαρίνας.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

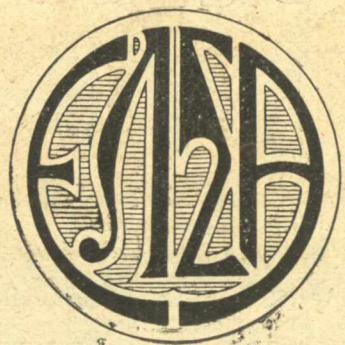
Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ

ΚΛ. ΚΛΩΝΗ : Πορτραίτο.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΒΕΡΝΙΚΙΑ
ΥΠΟΔΗΜΑΤΩΝ

ΠΡΟΪΟΝΤΑ
ΑΛΟΙΦΑΙ
ΔΙΑ
ΠΑΤΩΜΑΤΑ
ΜΟΥΣΑΜΑΔΕΣ
ΕΠΙΠΛΑ

Είναι άνωτέρα πάσης Εύρωπαϊκής μάρκας επειδή αι Έλληνικαί
πρώται ύλαι από τας όποιας αποτελούνται—κηρός μελίτσης και
τερεβινθέλαιον—είναι αι άνώτεραι και άγνότεραι του κόσμου.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΛΙΑΓΡΟΥ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1928

Ό,τι χρειάζεται ένας
άνδρας με μηνιαίας δό-
σεις.

Ύφασματα, ένδυμα-
σίας, άνδρικά είδη κ.λπ.
Οικόπεδα έν Ήρα-
κλείω Άττικής.

Χρηματοκιβώτια Roelé
με μηνιαίας δόσεις.

Ό πρώτος οίκος ό έ-
φαρμόσας συστηματικώς
τήν πώλησιν επί πιστώσει.

28 ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 28 ΑΘΗΝΑΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΙΡΕΙΑ ΙΝΩΝ ΚΑΙ ΙΚΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΟΝΙΑΚ ΒΟΤΡΥΣ
ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΟΙΝΟΥ
ΜΑΡΚΟ

ΤΟ ΚΑΛΛΙΤΕΡΟ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΟ ΚΡΑΣΙ
ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ ΣΤΟΑ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 6

ΑΡΙΘ. ΤΗΛ. 66 - 74

EAU AMERICAINE

Το μόνον προϊόν που εξαλείφει τελείως
τάς πανάδας.

Γεν. Άντιπρόσ.: I. M. KANZOYK
Στοά Πεσματζόγλου: Άθήναι.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
ΚΑΙ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ — ΣΤΑΔΙΟΥ 33

— (Χημικά λιπάσματα. άπλά
και σύνθετα. Όξέα έν γέ-
νει. Γεωργικά φάρμακα, ύα-
λουργεία λευκής και πρασί-
νης ύάλου. Ύελοπίνακες). —

ΔΕΧΕΤΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Διά 3 μήνας	8	ο/ο	
Δι' 6 >	8 1/2	ο/ο	και
Δι' 1 έτος	9	ο/ο	

ΕΙΣ ΛΙΡΑΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΔΟΛ-
ΛΑΡΙΑ ΚΑΙ ΧΡΥΣΩΝ :

Διά 3 μήνας	7	ο/ο	
Δι' 6 >	7 1/2	ο/ο	και
Δι' 1 έτος	8	ο/ο	

Ό,τι κατώρδωσε να έσειτόχη ή
νεωτέρα χημεία συγκεντρούται είς
τά Άγγρικά Ρίμς

“RAJAR,”

Μερίστη ταχύτης
Ύωπροτάτη άσώδοσις
Πλουσία έμουσιών

Εās τὰ αροσφέρομεν με έργγύσιν.

A. ΕΥΑΓΓΕΛΙΝΟΣ, Φωτογραφικά, Όπτικά
Σταδίου 58 β'.

I. ΚΑΓΚΕΤΣΩΦ, Φωτογραφικά, Όπτικά
Πανεπιστημίου 32 Α'

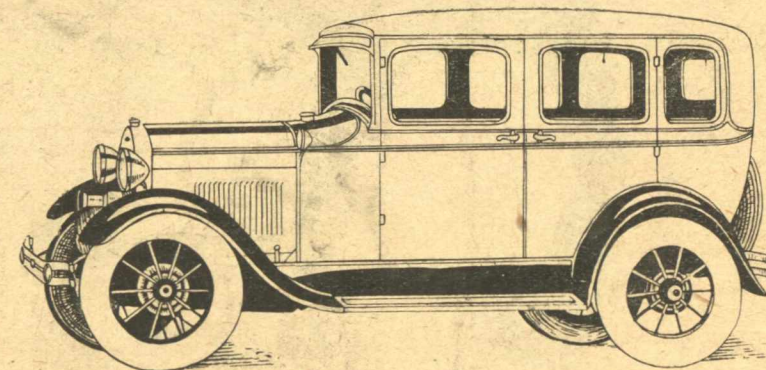
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Κ. ΚΑΤΣΑΡΗΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 46

ΤΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΝ
ΠΟΥ ΕΤΡΕΛΛΑΝΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

ΤΟ ΝΕΟΝ ΦΟΡΔ

Είνα έν όχημα ούσιωδώς
νέον και σύγχρονον, κατα-
σκευασθέν όπως άνταποκρί-
νεται είς τας σημερινάς άπαι-
τήσεις τής κυκλοφορίας είς
είς όλας τας χώρας.

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΤΙΠΟΤΕ ΤΟ ΠΑΡΟΜΟΙΟΝ ΩΣ ΤΕΛΕΙΟΝ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΗΣ

ΔΙΑΡΚΗΣ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΥΠΩΝ

ΕΠΙΒΑΤΙΚΑ — ΦΟΡΤΗΓΑ — ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

“ΑΘΗΝΑ” ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 28*

ΚΟΥΒΑΡΙΣΤΡΑΙ ΛΕΟΝΤΟΣ

ΠΟΙΟΤΗΣ ΑΡΙΣΤΗ - ΤΙΜΗ ΕΥΘΗΝΗ

Δυναμομετρικῶς ἐξετασθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς Προμηθειῶν ἀπεδείχθησαν ἀνώτεραι καὶ αὐτῶν τῶν Coats, προτιμηθεῖσαι καὶ εἰς τοὺς 3 τελευταίους διαγωνισμούς.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ

ΚΛΩΣΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ Ι. ΡΗΓΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΡΟΜΒΗΣ 22 ΑΘΗΝΑΙ

ΑΠΟΘΗΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΟΜΟΣ 5'. ΑΡΙΘ. 82
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΜΑΓΕΡ 29

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Ἐτησίᾳ Δρ. 200
Ἐξάμηνος * 100
Τρίμηνος * 50
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Λίρα 1

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Ἀγαπητὲ Μπασιῶ

Σεβαστὴ μᾶς εἶναι ἡ πρόθεσις τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος ὅταν χτυπάει τὴν κομμουνιστικὴν προσπάθειαν. Μὰ δὲ φτάνει αὐτό. Δὲν ἐρχομαι νὰ ἐκθέσω ἐδῶ ὅτι τίς ἰδέες μου ἐναντίον ὅσον εἰς θεωρητικὸ σύστημα ποὺ εἰδείξομαι μπροστὰ στὴν πράξιν τὴν ἀνεπάρκειά του, ὅσοι νὰ ἐξαναπῶ τὸ πιστεύω μου, ἀλλὰ ὅσοι καὶ νὰ κρίνω στὶς λεπτομέρειάς του ἕνα ἔγγραφο, ποὺ ὅσο κι' ἂν εἶναι ἐξαιρετικὰ θαρρῶ δὲν παύει νὰ εἶναι ἔργο ἀνθρώπινον, καὶ μπορεῖ σὰν τέτοιο νὰ κριθεῖ.

Ἄληθινά θὰ εἶχε κανεὶς ἀρκετὰ νὰ παρατηρήσει ἀναλύοντας τὸ κείμενον αὐτό, καὶ σχετικὰ μὲ τὴ γλώσσα του, καὶ τὴς γλωσσικὰς πεποιθήσεις ποὺ ἐκθέτει παρά καιρα, καὶ σχετικὰ μὲ τὴν ἐξαναφεσταιμένη ὑπόθεσις τοῦ Βόλου, καὶ γενικώτερα μὲ τὸν τρόπο ποὺ ἀνοίγει τὸν πόλεμον, παραθέτοντας ἀποσπάσματα δύο - τριῶν συγγραφέων, ζήτημα ζηλαδὴ πολεμικῆς ἱκανότητος. Μὰ κι' αὐτό δὲ θὰ εἶχε πολλὴ σκοπιμότητα εἶναι γνωστὸ σὲ ὅλους μᾶς πὼς ἡ ἐκκλησία στὸν τόπον μᾶς ἔχει χάσει καὶ τὴν μαχητικότητα καὶ τὴ διπλωματία τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας. Τὸ κάτω κάτω κι' αὐτὰ ὅλα θὰ μπορούσαν—ἂν ἔχῃ νὰ τὰ υπογράψῃς— τουλάχιστον νὰ τὰ δεχθεῖς.

Εἶναι ἀπαραίτητο νὰ τονίσωμ καὶ ἄλλο, δύο ἄλλα σημεῖα, καὶ νὰ ποῦμε καθαρά: ἐδῶ καὶ ἐδῶ χωρίζομαστέ ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἐδῶ καὶ ἐδῶ ἡ Ἱεραρχία παίρνει θέσιν ἐπικίνδυνη καὶ δὲν τὴν ἀκολουθοῦμε.

Πρῶτα πρῶτα, γιὰ αὐτὴ ἡ σύγκυση τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς χριστιανικῆς ἰδιότητος: Εἴμαστέ χριστιανοὶ καὶ Ἕλληνας, δύο πράγματα χωριστά: μὲ κανένα τρόπο δὲν πρέπει νὰ δεχθοῦμε τὴν ταύτισιν μᾶς ἑννοίας σχετικῆς καὶ ἱστορικῆς, καθὼς εἶναι τὸ ἔθνος, μὲ τὴν ἀπόλυτη φύσιν τῆς θρησκείας μᾶς. Τὸ νὰ

πάθουν οἱ στρατηγοὶ νὰ ἔχουν στρατιῶτες ὅπως λέει—βέβαια μὲ κάποια θυμοσοφία—ἢ ἐγκύκλιον, τοῦτο δὲν θὰ ἔπρεπε διόλου ν' ἀπασχολήσῃ τὴν ἐπίσημη ἐκπροσώπησιν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐξηγοῦμαι: ἐδῶ ἔχουμε τὴ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἔχῃ τὴς ὑπογραφὰς ἑνὸς ἀθροίσματος ἀτόμων ποὺ εἶναι ἐλεύθερα νὰ κανονίσουν ὅπως νομίζουν σωστὴ τὴν κλιμακὰ τῶν ἀντιθέσεων τῆς. Γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ ἔθνος τίποτε περισσότερο ἀπὸ μέσον δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι. Ὅσοι μού φαίνεταί σωστὸ νὰ δνομάζομε τὸ ἔθνος μᾶς «ἐλλογημένο» σὲ ὅλο τὸν κόσμον ἐδόθηκε ἢ ἐλλογία τῆς ἀποκαλύψεως—καὶ ἡ ἰδέα τοῦ «περιούσιου Ἀζοῦ» εἶναι ἀντιχριστιανική. Εἶναι φανερό πὼς ὁ ἀγωνισμὸς γιὰ τὸν χριστιανισμό ἀδυνατίζει σημαντικὰ ὅταν ταυτίζεται μὲ τὸν ἐθνικὸ ἀγῶνα καὶ εἶναι φανερό πὼς ἡ παρεξήγησις αὐτῆς τρέχει: μὲ ἀπ' ὅλες τὴς παραγράφους τῆς ἐγκυκλίου.

Ἄλλο σημαντικό σημεῖον ἢ ποὺ καλὰ νόημα κεντρικὸ τῆς ἐγκυκλίου, εἶναι πὼς μὲ τὰ καθήματα τῶν κομμουνιστῶν κινδυνεύει ὁ Χριστιανισμὸς (λέει ἀλήθεια κάποιον ὅτι δὲν ὑπάρχει «πραγματικὸς φόβος διὰ τοῦς εἰς Χριστὸν ὀρθῶς πιστεύοντας»—τὸ λέει— μὰ πρὶν καὶ ὕστερα τὸ ἐξελεῖς). Ἄν τὰ παιδιὰ μελετᾶνε μὲ τὴν «Ἱστογραφία» τοῦ Ροῦμπου, καὶ ἄλλα μερικὰ βιβλία «ἐντὸς ὀλίγου δὲν θὰ ἔχη ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἑλλάδος καὶ δὲν κάνει καλὰ. Κι' ἐμεῖς διαβόησμε τὰ βιβλία τῶν Ἑλλήνων κομμουνιστῶν, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐφραντσοθήκαμε πὼς ἀπὸ τὸ διάβασμά τους κινδυνεύει καμμιά ἰδέα—ἢ ἀδυναμία τους καὶ ἡ ἀνεδαφικότητά τους εἶναι ἐγγύησις ἀρκετὴ. Καλὰ αὐτό—μὰ ἐδῶ σοῦ λένε πὼς κινδυνεύει ὁ Χριστιανισμὸς ὁ ἴδιος. Αὐτὸ τὸ ἀποκλείω, ἔχῃ ἐξικινδύναντες ἀπὸ λόγους ἱστορικοῦς, ποὺ θὰ μού δίνανε κι' ἐκεῖνοι πέρα γιὰ πέρα δίκιον, μὰ σὰ Χριστιανὸς μελετῶντας τὴν οὐσίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Μὲ ὅλη μᾶς τὴ δύναμιν πρέπει νὰ τονίσωμ τόσο πᾶνον σὲ ἕνα ζήτημα, ὅσο κι' ἐπάνω σὲ ἄλλο πὼς διαφωνοῦμε ἐντελῶς, πὼς

εἴμαστέ πρῶτα ἀπ' ὅλα κι' ἐπάνω ἀπ' ὅλα Χριστιανοὶ, καὶ πὼς πιστεύομε στὴν αἰώνια δύναμιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Μὰ δὲ σταματᾶμε ἐδῶ. Πιστεύω καὶ θαρρῶ κι' εἰς τὸ ἴδιον θὰ πιστεύεις, πὼς τὸν Χριστιανισμό δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸν ρίξει: μὰ ὁ Χριστιανισμὸς μπορεῖ πολὺ εὐκόλως νὰ πέσει.

Ἡ φλόγα τῆς πίστεως θέλει τροφὴ ἀδιάκοπη μὲσ' στὴν ψυχὴ τοῦ καθενὸς μᾶς: εἴμαστέ ἐστιάδες τῆς δικῆς μᾶς φλόγας. Κι' ὅσο εἶναι σίγουρο πὼς ἡ κομμουνιστικὴ δράσις δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ αἰτία νὰ πέσει ὁ Χριστιανισμὸς ἄλλο τόσο σίγουρο εἶναι πὼς ἡ ἴδια αὐτὴ δράσις σημαίνει πὼς ὁ Χριστιανισμὸς ἀδυνατίζει μὲσ' στὶς ψυχὰς τῶν Χριστιανῶν. Τὴ στιγμὴ ποὺ θ' ἀρχίσῃ ἡ ἀμυνα, σημαίνει πὼς ἔλλειψαν τὰ ἐφόδια τὰ ἐσωτερικὰ γιὰ τὴν ἀδιάκοπη ἐπίθεσιν ποὺ εἶναι ἡ πίστις. Ἡ κίνησις γιὰ τὸν κομμουνισμό, ναί, πρέπει νὰ μᾶς γίνῃ ἐγερτήριο, νὰ γίνῃ ἀρχὴ μάχης μεγάλης ἀλλὰ μάχης ποὺ θὰ δώσει ὁ καθένας μὲ τὸν ἑαυτὸ του πρῶτα πρῶτα. Καὶ πάλι ὁ Χριστιανισμὸς στὸν τόπον μᾶς τὸν ἑαυτὸ του καὶ τὴ νάρκη του πρέπει νὰ χτυπήσῃ: ἡ καρδιά του ἢ ἴδια, ὁ κληρὸς, ἀπὸ τὴν Ἐπανίστασιν καὶ πέρα δὲν ἐστάθηκε σὲ ὄνολον ποτὲ ἐκεῖ ποὺ ἔπρεπε. Ἄς χτυποῦν ὅσο θέλουν τὸν κομμουνισμό: ἄς τὸν νικήσουν—γιὰ τὸν Χριστιανισμό, ὅσο δὲν ὑπάρχει μιὰ θαυτοτερὴ πίστις καὶ μιὰ γερὰ καθόδησις ἀπὸ τὸν κληρὸ, τὸ ἴδιον θὰ εἶναι: ἢ θεησκευτικότητά τῶν ἀνθρώπων, ἀνεκαιοποίητη ἀπὸ τὸ Χριστιανισμό σὲ νέους καὶ νέους μυστικισμοὺς θὰ ἐσπεῖται δίχως γιὰ τὸν. Κι' ὅλους ὁ Χριστὸς μᾶς ἔκαμε προσεκτικὸς στοὺς ἐσωτερικοὺς κινδύνους τῆς πίστεως: ἡμεῖς ἐστέ τὸ ἄλλο τῆς γῆς: ἐάν δὲ τὸ ἄλλο μωρανθῇ ἐν τίνι ἀλλοθῆσται; (Ματθ. Ε' 13).

Κ. Δ.

ΣΟΥΠΕΣ ΟΣΠΡΙΩΝ ΕΙΣ ΚΥΒΟΥΣ

τοῦ παγκοσμίου φήμης ἐργοστασίου **KNORR**

Πωλοῦνται εἰς ὅλα τὰ ἐδωδιμοπωλεῖα

Στὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΖ' αἰῶνος εἰσῆχθη ἀπὸ τῆν Ἰσπανία στὴ Γαλλία ἡ Σαραμπάντ. Ἐκομπανιάρετο πάντοτε μὲ καστανιέτες. Ἡ χαρακτηριστικὴ αὐτῆ λεπτομέρεια μαρτυρεῖ τὴν ἰβηρικὴ τῆς καταγωγὴ.

Ὅπως καὶ ἡ Παβάν, ἔστι καὶ ἡ Σαραμπάντ ἐθεωρεῖτο θρησκευτικὸς χορὸς.

Τὸ 1688, στὸ Μιλάνο, οἱ Ἰσπανοὶ στρατιώτες ἐγόρευαν τὴ Σαραμπάντ στὴν τελετὴ τῆς Ἁγίας Δωρεάς.

Ὁ χορὸς αὐτὸς ἐχορευεῖτο ἐπὶ πολὺν καιρὸ στὴ Γαλλία. Βρίσκεται σὲ ὄλο τὸ λυρικὸ ρεπερτόριο τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Γκλούκ.

Διηγούνται πὺς ἡ Νινὸν ντὲ Λανκλό ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς καλύτερες χορεύτριες τῆς Σαραμπάντ. Κρούοντας τὶς ἀπαραιτήτες καστανιέτες καὶ χορεύοντας μὲ ἐξαιρετικὴ χάρι, ἡ περίφημη ἑταῖρα ἐνθουσίαζε τοὺς πολυαριθμοὺς θαυμαστάς τῆς.

Ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀρχαίους χοροὺς ἡ Γκαβὸτ εἶχε τὴ μεγαλύτερη διάρκειά.

Γιὰ τὸ σύγχρονο κοινὸν ἡ Γκαβὸτ ἀποτελεῖ μὲ τὸ Μενουέτο τὴν πιστὴ ἀναπαράστασι τῶν ἠθῶν τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος. Στὸ ἀκουσμα τῆς λέξεως Γκαβὸτ μιὰ φαντασμαγορία παρουσιάζεται στὸ πνεῦμα. Βλέπει ἓνα ὄρατον καλοντυμένον εὐγενῆ νὰ στριφογυρῆ στῆριζόμενος στὸ κόκκινο τακοῦνι του καὶ νὰ δῖνῃ τὸ χεῖρ σὲ μιὰ πουδραρισμένη κυρία μὲ τὸ πρόσωπο σκεπασμένον μὲ ἓνα παχὺ στρώμα πούδρας χρώματος ροῦ ανοικτοῦ. Ἐλοιπόν! δὲν συμβαίνει αὐτὸ, ἀφοῦ ἡ Γκαβὸτ εἶναι πολὺ παλαιότερη ἀπὸ τὴ βασιλεία τοῦ Λουδοβίκου τοῦ ΙΕ'. Γιὰ πρώτη φορὰ ἔκαμε τὴν ἐμφάνισή τῆς τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα καὶ διετηρεῖτο στὰ σαλόνια ἕως τῆν πτώσι τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος.

Κατὰ τὴ μακροτάτη ὁμῶς περίοδο τῆς διαρκείας τῆς Γκαβὸτ ὑπέστη πολλὰς μεταβολὰς. Ἀλλοίως ἐχορευεῖτο τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα, ἀλλοίως ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ' καὶ ἀλλοίως πάλι τὸν καιρὸ τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἐπὶ Αὐτοκρατορίας. Τὸν καιρὸ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' ἡ Γκαβὸτ εἶχε μιὰ μεγάλη ποικιλία φιγούρας πού τὴν καθιστοῦσαν ἐξαιρετικὰ δύσκολη.

Ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΕ' ἐχορευεῖτο ἰδίως στὸ θέατρο καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἐσυνηθίζετο τόσο στοὺς ἰδιωτικοὺς χοροὺς.

Ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΣ' ἡ Γκαβὸτ ἔκαμε πάλι τὴν ἐμφάνισή τῆς στὰ σαλόνια καὶ στὰ ἀνάκτορα, καὶ ἡ μόδα τὴν διετήρησε, ὅπως ἐλέγαμε πάρα πάνω, ὡς τὶς ἀρχῆς τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος. Τὸν καιρὸ ὁμῶς τῆς Ὑπατείας ὑπέστη μερικὰς σημαντικὰς μεταβολὰς, ὄχι ὁμῶς τόσο ἐπιτυχεῖς, καθὼς φαίνεται καὶ ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα, γιὰ δὲν ἐμπόρεσε νὰ διατηρηθῇ στὴ ζωὴ καὶ ἔσβυσε λίγον καιρὸ ἀφοῦ ξαναγύρισαν οἱ Βουρβὸνοι στὸ θρόνον τῆς Γαλλίας.

Τὸ Μενουέτο παρουσιάζει μερικὰς ὁμοιότητες μὲ τὴν Γκαβὸτ, ὁμοιότητες πού ὀφείλονται μάλλον στὴ χρονικὴ συνύ-

THÉODORE DE LAJARTE ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΟΡΟΙ

παρῆ τῶν δύο αὐτῶν ἱστορικῶν χορῶν, καὶ ὄχι στὴ μορφή τους. Τὸ Μενουέτο ἐχορευεῖτο περισσότερο ἀπὸ τὴν Γκαβὸτ, δὲν ἀντεστάθη ὁμῶς ὅσο καὶ αὐτὴ στὸ χρόνο. Καὶ αὐτὸ ἐπίσης δὲν ἐχορευεῖτο ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΕ' ἰδίως, ὅπως νομίζεται συνήθως, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ'.

Πρέπει νὰ παρατηρήσουμε ὅτι ἀπὸ καθαρῶς μουσικῆς ἀπόψεως τὸ Μενουέτο ὑπέστη σημαντικὴ μεταβολὴ στὸν καιρὸ τοῦ Ρομῶ.

Ὁ ἀββᾶς Μπροσσάρ, στὸ Δεξικό του ὑποστηρίζει ὅτι τὸ Μενουέτο μᾶς ἤλθε ἀπὸ τὸ Πουατού ἴσως νὰ εἶναι ἀλήθεια αὐτὸ ἓνα ὁμῶς εἶναι βέβαιο, ὅτι τὸ Μενουέτο ἐθεωρεῖτο στὸν καιρὸ του πὺς ἦταν ὁ ἀνώτερος χορὸς.

Στὴν ἀρχὴ τὸ Μενουέτο εἶχε πολὺ-πλοκα βήματα καὶ ἦταν πολὺ δύσκολο. Ἐπειτα ὁμῶς ἀπλοποιήθη πολὺ χάρις σὲ ἓναν ἠθοποιὸ τοῦ Μελωδράματος, πού περιορίσε πολὺ τὸν ἀριθμὸ τῶν βημάτων. Τότε τὸ Μενουέτο, ἔγινε ὁ χορὸς τῆς μόδας καὶ ἐθεωρεῖτο ἀπαραίτητος σὲ κάθε νέον καλῆς ἀνατροφῆς.

Ὁ Πεκούρ, ἔστι ἐλέγετο ὁ ἠθοποιὸς πού ἀπλοποίησε τὸ Μενουέτο, προσέφερε, καὶ τὸ ἀντελαμβάνετο καὶ ὁ ἴδιος, μιὰ μεγάλη ἐκδοῦλεση στὴν τέχνη καὶ στὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα. Ἦταν πεπεισμένος γι' αὐτὸ. Εἶχε ἐξ ἄλλου μεγάλη ιδέα γιὰ τὸν ἑαυτοῦ.

Ὁ Λά Μπρυγιέρ δὲν μπορούσε νὰ βλέπῃ χωρὶς νὰ θυμῶνῃ ὅλες τὶς κυρίες τῆς αὐτῆς νὰ τρελλαίνονται γιὰ τὸν χορευτὴ αὐτόν. Τοῦ ἔγραψε ἓνα μεγάλο ἀριθμὸ δημητικῶν ἐπιγραμμάτων, ἀπὸ ἐκεῖνα πού μόνο αὐτὸς κατεῖχε τὸ μυστικὸ τους.

Ὁ Πεκούρ ἀνῆκε ἀποκλειστικῶς στὸν αἰῶνα τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', ἀφοῦ ντεμπαυτάρισε τὸ 1674 καὶ πέθανε τὸ 1729.

Ἡ ἱστορία τῶν χορῶν μᾶς δίνει μιὰ ἄλλη διασκεδαστικὴ φυσιογνωμία χοροδιδασκάλου. Ἐλέγετο Μαρσέλ καὶ ὁ Ἑλβέτιος μᾶς μιλά γι' αὐτόν στὸ βιβλίον του ἐπὶ τοῦ Πνεύματος.

Αὐτὸς ὁ Μαρσέλ ἦταν ἓνας ἰδιότροπος, παράδοξος καὶ δεξύθυμος ἄνθρωπος, πού ἤθελε νὰ βρῆ στὸ χορὸ τὸ κριτήριον ὅλων τῶν ἰδιοτήτων καὶ ὅλων τῶν ἀτελειῶν, τῶν ἠθικῶν καὶ τῶν σωματικῶν. Εἶχε τὴν ιδέα πὺς μπορούσε νὰ διακρίνῃ τὸν χαρακτῆρα ἐνὸς ἀνθρώπου ἀπὸ τὸ βάδισμά του καὶ τὶς κινήσεις του. Ὁ ποδομάνης αὐτὸς χορευτῆς ἐθεωροῦσε τὰ πόδια ὡς ἔδρα τῆς διανοίας. Μιὰ μέρα πού ἔδινε μάθημα Μενουέτου σ' ἓνα κορίτσι, ἔμεινε κάμποσον ὄρα σκεπτικὸς μὲ σκυμμένο κεφάλι, καὶ ἄφισε αὐτὰ τὰ λόγια: «Τὶ βρίσκεις σ' ἓνα Μενουέτο!»

Σ' ἓνα βιβλιαράκι πού ἐτυπώθη τὸ

λα ἀποδεικνύεται πὺς δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ χορέψῃ, ὄχι καλά, ἀλλὰ ἔστω καὶ στοιχειωδῶς χωρὶς νὰ ξέρῃ Μενουέτο. Ὁ χορὸς αὐτὸς ἀναπτύσσει τὰ μέλη, τὰ κάνει κομπὰ καὶ δίδει μιὰ εὐχέρεια στὰς κινήσεις.»

Ἐξ ἄλλου ὁ διάσημος Μαρσέλ ἔγραφε περίπου ἔτσι: Τὸ Μενουέτο εἶναι ἓνας χορὸς ψυχρὸς ἀλλὰ ἀπαραιτήτος στὴν ἀνατροφή. Ὅταν ἓνας χορεύει καλά τὸ Μενουέτο, ἔχει μιὰ χάρι σὲ ὅλες του τὶς κινήσεις καὶ εἶναι καλὸς γιὰ ὅλα.»

Ἀλήθεια, ἐτὶ βρίσκεις σ' ἓνα Μενοῦέτο».

ΤΕΛΟΣ

Ἐκκλεσιολογία
τὰ
Διηγήματα
τοῦ
ΓΙΑΝΝΗ ΣΚΑΡΙΜΠΑ
ΚΑΨΜΟΙ ΣΤΟ
ΓΡΙΠΟΝΗΣΙ
Α^ΟΝ ΒΡΑΒΕΙΟΝ
"ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ,,
Πορτραῖτο: ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ
Εἰκόνες: Ε. ΦΡΑΓΚΟΥΛΙΔΗ
Ευλογγραφεῖς: Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ
ΠΩΛΕΙΤΑΙ
ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
ΔΡΧ. 35

Κάποτε, σ' ἓνα ἀπ' τὰ ταξείδια μου, συνήνησα ἓνα γερμανὸ τραγουδιστὴ πού περπατοῦσε περῆ, μὲ τὸ σάκκο του στὴν πλάτη.

— Ἄλλοτε, μοῦ εἶπε αὐτὸς, εἶχα θαυμάσια φωνή! τὸ κοινὸ ἤθελε νὰ μ' ἀκούῃ, καὶ νομίζω πὺς καὶ μένα μ' ἄρσε ν' ἀκούω τὸν ἑαυτοῦ μου! μὰ ἀλλοίμονο! μιὰ μέρα, ἀπότομα, ἡ γλυκεῖά κι' ὄραία μου φωνὴ χάλασε. . . Δὲν εἶμαι πὺς καλλιτέχνης, ἔχασα τὴν καρδιά τῆς Μινιόν!

— Τὴν καρδιά τῆς Μινιόν; τὸ ρώτησα.

— Να! Ἔχασα τὴν καρδιά τῆς Μινιόν, εἶναι μιὰ παροιμία, πολὺ γνωστὴ ἀπ' τοὺς καλλιτέχνης τοῦ τόπου μας, μιὰ παράδοση, μιὰ ἱστορία, ἓνα φανταστικὸ παραμῦθι, ὅ,τι θέλετε, κάτι περὶ βερσο, ἀληθινὸ καὶ συγκινητικὸ, πού θὰ σᾶς διηγηθῶ.

— Σᾶς ἀκούω.

Ἐνας νεαρὸς τραγουδιστῆς τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θεάτρου τῆς Βιέννης εἶδε μιὰ μέρα στὶς ἀλλέες τοῦ Πράτερ, ἓνα κορίτσι πού τραγουδαγε γιὰ τοὺς διαβάτες, μὲ ἔξυπνη, ἀρχοντικὴ, γλυκεῖά καὶ μελαγχολικὴ φωνή.

Ὁ τραγουδιστῆς πῆγε κοντὰ σ' ὁμορφο κορίτσι καὶ τὸ ρώτησε πὺς τὸ λένε.

— Εἶμαι ἡ Μινιόν! σήμερα τὸ πρῶτ ἡμῶνα σ' ἓνα θίασο ἀπὸ ἀκροβάτες καὶ μπαλαρίνους, μὰ δὲν εἶχα ταλέντο κι' αὐτὸ δὲν ἄρσεε στὸ ἀφεντικὸ μου τὸ σαλτιμπάγκο, ἤθελε νὰ μὲ μάθῃ χορὸ, κι' ἐγὼ θέλω νὰ μάθω μουσικὴ μόνον! μ' ἔδανε νὰ κάνω ἐπικίνδυνα πηδήματα κι' ἐγὼ μόνον νὰ πηδάω ἐλεύθερα θέλω! νόμιζε πὺς δὲν εἶμαι παρά μιὰ ἄθλια μπαλαρίνα καὶ νομίζω πὺς μόνον γιὰ τραγουδίστρα κάνω.

— Καὶ τ' ἀφεντικὸ σου, Μινιόν, πούν το τώρα;

— Δὲν ξέρω, κύριε! μ' ἔδαιρε κι' ἔφυγα!

— Καὶ σὺ Μινιόν, τί θὰ κάμῃς;

— Θὰ τραγουδήσω, γιὰ νὰ μὴ φαίνεται πὺς ζητιανεύω.

— Θέλεις νᾶρθῃς μαζὺ μου, Μινιόν;

— Ποιὸς εἶστε σεῖς... Δὲν πάει κανεὶς μαζὺ μ' ὅποιον τύχει!

— Εἶμαι ἀρτίστας, πού τραγουδαίε λιγώτερο καλά ἀπὸ σένα, Μινιόν... μὰ πού λατρεύει τὶς ὄρατες φωνές καὶ τὶς ὁμορφες τραγουδίστρες.

— Ἀρτίστας! τραγουδιστῆς! φώναξε τὸ κοριτσάκι! δόστε μου τὸ χεῖρ σας. . . Εἶστε τ' ἀφεντικὸ μου, κύριε, κι' ἡ ταπεινὴ σας δούλη εἶν ἐτοιμὴ νὰ σᾶς ἀκολουθήσῃ.

Ἐνα μῆνα ὑστερα ἀπ' αὐτὴ τὴ συνάντησι, ὁ τραγουδιστῆς, πού λεγόταν Στέφανος, κι' ἡ τραγουδίστρα, πού λεγόταν Μινιόν, ἦταν οἱ δύο καλύτεροι φίλοι τοῦ κόσμου. — Δυὸ φίλοι, ὅστε περσότερο, ὅστε λιγώτερο. Τραγουδαῖαν μαζὺ κάθε μέρα, ζούσανε μὲ χοροὺς καὶ τραγούδια. Καὶ πάντοτε, ἡ μουσικὴ πού τραγουδιέται ἀπὸ δυὸ μαζὺ μοιάζει μὲ τὴ συνοφανία: πάντα κάτι θὰ μείνῃ γιὰ τὸ

L. LURINE Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΜΙΝΙΟΝ

Στέφανο καὶ τὴ Μινιόν ἔμεινε πολὺς ἔρωσ καὶ πολλὴ λύπη.

Ἐνα βράδυ ὁ Στέφανος εἶχε τραγουδήσει τὸ Μίο Τρεξόρο ἡ Μινιόν στεκόταν ἀκίνητη στὰ πόδια τοῦ τραγουδιστῆ καὶ τὸν εθαύμαζε σιωπηλῆ. Ἐνα δάκρυ κύλησε ἀξαφνα στὸ μέτωπο τοῦ κοριτσιοῦ καὶ σηκώνοντας τὸ χεράκι τῆς γιὰ νὰ σκουπίσῃ τὰ δάκρυα τοῦ φίλου τῆς, φώναξε:

— Στέφανε, ἂν εἶσθε δυστυχισμένος, τί θὰ γίνῃ ἡ Μινιόν;

— Κύττα με, τῆς ἀπάντησε ὁ Στέφανος: βλέπεις μήπως τὴ δυστυχία στὰ μάτια μου;

Ἡ Μινιόν γονάτισε μπροστὰ στὸν καλλιτέχνη! στήριξε τ' ὀμορφο κεφάλι τῆς στὰ γόνατα τοῦ Στέφανου, χωρὶς νὰ προσέξῃ τὰ μακρὰ μαῦρα μαλλιά τῆς, πού παιζανε στοὺς ὤμους τῆς καὶ πού λησμονοῦσαν πὺς ἓνας νέος ἦταν μπροστὰ. Ὁ Στέφανος ἔβλεπε νὰ σηκώσῃ τὸ κορίτσι, καὶ τὴν ἴδια στιγμὴ αἰσθάνθηκε νὰ κυλάῃ στὸ χεῖρ τοῦ ἓνα δάκρυ πούπεσε ἀπ' τὰ μάτια τῆς Μινιόν. Τῆς εἶπε κι' αὐτὸς:

— Ἄν εἶσαι δυστυχισμένη, τί θὰ γίνῃ ὁ Στέφανος;

— Κυττάτε με καλά, τοῦπε ἡ Μινιόν, βλέπετε μήπως τὴ δυστυχία στὰ μάτια μου;

— Μινιόν, ὄραία μου Μινιόν! φώναξε ὁ Στέφανος, κλάψε ἀκόμα στὴν ἀγκαλιά μου... Ἄς κλάψουμε μαζὺ, τόσο κοντὰ ὁ ἓνας στὸν ἄλλον, πού οἱ δυὸ μας καρδιές νὰ μαυτῆφουνε τὸ μουσικὸ τῶν ματιῶν μας πού κλαίνει!

Ὁ Στέφανος τῆς ἔδωκε ἓνα φιλή, πού ἡ Μινιόν τοῦ ἀνταπόδωσε: μ' ἓνα κορίτσι πού σ' ἀγαπάει, ἓνα φιλή μοιάζει μ' εὐεργεσία σπᾶνα πᾶει χαμένο. Τὴ στιγμὴ αὐτῆ, μὲ τὴν ψυχὴ συγκινημένη ἀκόμα ἀπ' τὸ χᾶδι, ὁ ἐρωτευμένος καλλιτέχνης δὲν γύρε τίποτα νὰ κάμῃ, παρὰ νὰ ξαναπῆ τὸ Μίο Τρεξόρο, κυττάζοντας, λατρεύοντας τὴ Μινιόν. Τραγουδῆσε μὲ ζωηρότητα κι' ἐμπνευστὴ ἀπαράμιλλες ποτὴ ἡ φωνὴ του δὲν ἦταν τόσο δροσάτη, τόσο ἔξυχη, τόσο γοητευτικὴ, ὅσο τὴ στιγμὴ αὐτῆ τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ ἔρωτα.

Θάλασσε πὺς ἐκείνη τὴ στιγμὴ ὁ τραγουδιστῆς ἦρε τὴ νοστιμάδα, τὸ αἶσθημα, τὸ πάθος καὶ τὸ πνεῦμα τῆς μουσικῆς σ' ἓνα φιλή, στὰ χεῖλῃ τῆς ἐρωμένης του, στὴν καρδιά τῆς Μινιόν!

Ἐτσι στὴ ζωὴ τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν, τῶν ἐξαιρετικῶν ἀνθρώπων πού ζοῦνε μὲ τὴν ἐμπνευστὴ, μὲ τὴν καρδιά, μὲ τὸ πνεῦμα, κρῦβεται πάντα σχεδὸν μιὰ γυναίκα, μιὰ μάγισσα πού τοὺς ἀγαπάει καὶ τοὺς ἐμπνέει μὲ τὰ δάκρυά τῆς ἢ τὰ φιλιὰ τῆς.

Ἀπ' τὴ μέρα κείνη, ὁ Στέφανος, πού

βοηθοῦσε, πού θὰ τὸν ὠδηγοῦσε μουσικὰ στὶς καινούργιες του μελέτες! ἔγινε ἡ διασκάλα του στὸ τραγούδι καὶ τὸν ἔρωτα!

Ὅταν ὁ Στέφανος, ὑστερα ἀπὸ μιὰ μεγάλη ἀπουσία, ξαναπαρουσιάστηκε στὸ αὐτοκρατορικὸ θέατρο τῆς Βιέννης, τὸ ἀκροατήριον ὀλόκληρον λίγον ἔλειψε νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ τὴ φωνὴ τοῦ τραγουδιστῆ. Ἡ φωνὴ αὐτῆ εἶχε γίνε: εὐκαμπτη, εὐλύγιση, διαπεραστικὴ, πνευματικὴ, ἐρωτικὴ, θαυμάσια. Ποτὲ δὲν εἶχαν ἀκούσει τίποτα λαμπρότερον καὶ γλυκότερον, τίποτα ἐκφραστικώτερον καὶ παθητικώτερον ἀπ' τὸ τραγούδι τοῦ θαυμασίου αὐτοῦ καλλιτέχνη. Ἡ καρδιά τῆς Μινιόν τραγουδαγε μὲ τὴ φωνὴ του.

Ἡ Μινιόν ἐνωθε τὸν ἑαυτοῦ τῆς ὑπερήφανο κι' εὐτυχισμένο γιὰ τὸ ταλέντο καὶ τὴ δόξα τοῦ Στέφανου. Τὸ ταλέντο τοῦ Στέφανου ἦταν τὸ ἀριστοῦργημα τῆς: ἀλήθεια, ἡ καρδιά τῆς Μινιόν ἦταν πού τραγουδοῦσε σ' ἓνα θέατρο τῆς Βιέννης μὲ τὰ χεῖλῃ τοῦ Στέφανου.

Φτάνει νὰ τὴν ἀγαποῦσε ἀκόμη ὁ πολυαγαπημένος τοῦ πᾶσι καὶ νᾶχῃ τὴν καλοσύνη νὰ τῆς τῆς φτάνει νὰ καταδεχόμενος νὰ τῆς προσφέρῃ τὶς ἀνθοδέσμες πού ὁ κόσμος ἔδινε στὸν θαυμαστὸ τραγουδιστῆ; φτάνει νὰ τῆς ἀνταπέδινε ὁ Στέφανος τὰ πολὺτιμα μαθήματά τῆς καὶ τὶς γλυκιές τῆς συμβουλές μ' ὄρκους καὶ τρυφερότητα, καὶ τὸ κορίτσι ἐβρισκε πὺς δὲν εἶχε ἄλλο νὰ ζητήσῃ, νὰ ἐπιθυμίῃ στὸν κόσμω.

Ἡ χαρὰ τῆς Μινιόν δὲν μπορούσε νὰ βαστήξῃ ἢ εὐτυχία τῆς θὰ τέλειωνε σὸ μυθιστόρημα.

Στὴν περηφάνεια καὶ τὴ μῆθη τοῦ θριάμβου, ὁ Στέφανος ἄρχισε νὰ μοιάζῃ στὸν ἥρωα ἐνὸς Γαλλικοῦ κομματιοῦ, ὅταν αὐτὸς μάγεψε κι' ἔβασε τὴν Τύχη, περιφρονεῖ, λησμονοῦσε, εἰρωνευεῖται τὸν ὄρατον ἔρωτα τῆς Ἀγγελικῆς. Ὅταν ἡ Τύχη τὸν προδίνει καὶ τὸν ἐγκαταλείπει, ξαναγίνεται περιποιητικὸς στὴ γυναίκα πού τὸν ἀγαπάει κι' ἀρχινάει νὰ τὴ λατρεύῃ πάλι! Ἐλοιπόν! Αὐτὸ ἔγινε καὶ μὲ τὸ μεγάλο ἔρωτα τοῦ Στέφανου. Ὅταν ἦταν εὐτυχισμένος μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸ τοῦ ἀκροατηρίου του, λησμονοῦσε τὴν ὁμορφιά, τὸ πνεῦμα, τὴν τρυφερότητα καὶ τὴν ἀφαισίσθησι τῆς Μινιόν. Ὅταν νόμιζε πὺς εἶχε λόγο νὰ παραπονιέται γιὰ τὸ κοινόν, ὅταν νόμιζε πὺς εἶχε χάσει λίγο τὸ θαυμασμὸ καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸ του, ξαναγινόνταν θελτικὸς γιὰ τὴν Μινιόν! τὴν εἰρῆσε ἀκόμη πολὺ νόστιμη, πολὺ ἔξυπνη, πολὺ γοητευτικὴ καὶ τὴ λάτρευε.

Ὁ Στέφανος φαντάστηκε σὲ λίγο πὺς δὲν εἶχε νὰ πάρῃ τίποτα μελωδικὸ ἀπ' τὸ γοῦστο, ἀπ' τὰ μαθήματα, ἀπ' τὰ φιλιὰ, ἀπ' τὴ φωνὴ κι' ἀπ' τὴν καρδιά τῆς Μινιόν. Στὸ τέλος δὲν ἔβλεπε σ' αὐτὴν παρά ἓνα φτωχὸ καὶ πολὺ ἀξιολύπητο κορίτσι,

ΑΠ' ΤΑ " ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ,,

XXXVII

Μακριά από μένα, φεύγεις κι' εγώ μόνη μένω σάν τ'ορφανό και δέν μάφνιει στιγμή ή ανάμνησή σου, που φουντώνει έντός μου τόν καυμό και τήν οδυνη.

'Η εικόνα σου σάν τσέρκι με κυκλώνει καθώς καταφυγή στη λημοσύνη ζητάω και τώριο τ'όνειρο με λιώνει, άχ, τ'όνειρο που άλήθεια δε θα γίνη...

Τώρα στον ύπνο μόνο, στο σκοτάδι παύει ή ψυχή μου 'Αγάπη να όλολύξει για τ'όνειρό μου, που γινει ρημάδι...

Γιατί, τή νύχτα μόνο φτερουγίζει πιά ή χάρη σου κοντά μου και το χάδι κι' ανάπαψη στον ύπνο μου χαρίζει.

XXXVIII

Ναρχόσουν να με βοής καθως θα κλαιώ μια νύχτα σαν κι' ετούτη στο κελλί μου καθως μεσ' την απόγνωση θα πλέω και θαμαι όπως κι' απόψε μοναχή μου...

Μια νύχτα σαν κι' αυτή που θα σου λέω το τι σε ήβρε κι' έχασε ή ψυχή μου, ναρχόσουν..., θα γροικουσες ένα νέο τραγουδι χωρίς ρίμες, τή φωνή μου!

"Ας ήταν απ' τα μάκη και τα ύψη σιμά μου έστω από οίκο να πετουσες σαν κάνει τή φωνή μου κλάμμα ή θλίψη.

Μπορεί τότε δά μόνο να σκιρτουσες 'Αγάπη από συμπόνοια κι' από τύψη και πλάι μου σπλαχνική να γονατουσες.

IX 1929

ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΗ

αυτό κεφάλι! άκουσε το τραγουδι κάποιον πουλιών που συχνά τραγουδίσανε κι' αυτήν! κύτταζε τόν δρίζοντα που κύτταγε κι' αυτή τόσες φορές και τα όρατα σύννεφα που δεσ αιώτη να διαβαίνουν στον ούρανό! 'Η Μινιόν ήταν εύχαριστική κει πάνω, εύτυχημένη και περήφανη. 'Ο Στέφανος νόμισε άξαφνα πως μια μυστηριώδης φωνή, γλυκειά σαν τή φωνή της έρωμένης του, τοβλεγε σιγά σι' αιώτη:—Μπορείς να τραγουδήσεις... ό Θεός σε συχωράει κι' εγώ σ' έμπνέω... τραγουδά.

να διακρίνη τή γυναίκα που άγαπούσε! δοκίμασε να τραγουδήσει... Κι' έξαφνα, θαύμα!... τραγουδής, με μια φωνή που του θύμισε τις καλύτερες έμπνεύσεις του, το 'Μία τρεξόρο που τόσο καλά είχε τραγουδήσει άλλωστε, κλαιγοντας στα πόδια της έρωμένης του! 'Ηταν ή καρδιά της Μινιόν, μια έρωτημένη καρδιά που τραγουδής πάλι με τή φωνή του Στεφάνου.

**

Κι' ό τραγουδιστής που διηγότανε τήν ιστορία αυτή πρόσθεσε: «Σ' έναν καλλιτέχνη, σ' έναν ποιητή, σ' ένα συγγραφέα χρειάζεται ή έμπνευση μιας γυναίκας που άγαπάει ή ή ανάμνηση μιας γυναίκας που άγάπησε, ή καρδιά της Μινιόν!»

μια πιστή έρωμένη που τόν άγαπούσε με πάθος, μια άφωσιωμένη καρτερική φίλη. Τού Στεφάνου τού άρεσε να ζή στον κόσμο του βαμμένου έρωτα, στο βασίλειο των παρασκηνίων. 'Η Μινιόν είχε ένα μεγάλο ελάττωμα για τόν καλλιτέχνη: δέν ήταν ήθσοποιός: δέν δεχότανε ούτε έρωμένους, ούτε κόλακας, ούτε σκλάβους, ούτε ποιητές: δέν είχε στο κεφάλι της κανένα στέφανο από μαραμμένα άνθια, και τα χαριτωμένα φορέματά της δέν ήταν για τόν θεάτρο: είχε πρόσωπο ρόδινο χωρίς να τόν βάφει, χέρια άσπρα χωρίς να τ' άσπρίξει, άνάσα γλυκειά χωρίς να βάνη μυρουδιές: όχι δέν ήταν ήθσοποιός: δέν ήτανε παρά γυναίκα! 'Η ύγια του κοριτσιού χειροτέρευε άνησυχαστικά μέρα με τή μέρα... Τού κάκου προσπάθαγε ή Μινιόν να παλέψη με τή λύπη, με τήν άδυναμία, κι' ένα βράδυ έπεσε έτοιμοθάνατη σχεδόν στα χέρια του γιατρού της.

Όταν συνήλθε πάλι, άργά τή νύχτα, ώρη, άγνωριστη, άκίνητη κι' άμιλητη, ή Μινιόν είδε στο μαξιλάρι της, πάνω απ' τόν κεφάλι της, τόν Στέφανο που έγενε θλιβερά πάνω στην άρρωστη νέα, σά να θέλε να τής μιλήσει σιγαλά, για να τή συμπονέσει και να τήν παρηγορήσει, φαίνεται. Τόν εύχαρίστησε για τήν έπίσκεψή του, για τή γλυκειά του ματιά, για τή λύπη του, μ' ένα χαμόγελο, μ' ένα άναστεναγμό και μ' ένα θάκρο.

—'Αγαπημένη μου Μινιόν, τής είπε ό Στέφανος, ό ίδιος ό Θεός θέλησε να με τιμωρήσει και να σ' έκδικήσει.

—'Ο Θεός μ' έκδικήσε! ψιθύρισε ή Μινιόν.

—Ναι! από δώ και στο έξής πάει πιά ή δόξα κι' ή τύχη μου! Τή μέρα που άρχισα να σε λημονάω, να σε προδίνω, άγαπημένη μου Μινιόν, ένοιωσα για πρώτη φορά τόν άποτέλεσμα της όργης του Θεού!

—Τι τρέχει, Στέφανε;

—Δέν τραγουδάω πιά, Μινιόν! οι τελευταίοι ήχοι της φωνής μου πετάξανε μαζί με τούς τελευταίους άναστεναγμούς της εύτυχίας σου! 'Έχασα ό, τι όφειλα στην μυστική έμπνευση του έρωτά σου! ό Θεός φύσηξε στα χείλη μου, Μινιόν, ... και τόν τραγουδία πάφανε!

—Δέν τραγουδάτε πιά, Στέφανε;

—Δέ θα ξανατραγουδήσω ποτέ Μινιόν!

—Θά τραγουδήστε! φώναξε ή μικρή άρρωστη: θά τραγουδήστε... άν θέλετε να μ' άγαπάτε και να με ύπακοΰτε... άκούστε με.

Άίρες ώρες ύστερα απ' τήν σκηνή αυτή, ή Μινιόν ζούσε ακόμα... με σε λίγο πέθανε: ό Στέφανος τής έδωσε με πόνο ένα φιλά, εκείνη άναστέναξε για τελευταία φορά, κι' ή καρδιά της Μινιόν πέρασε στην καρδιά του καλλιτέχνη.

Δυό-τρεις μέρες μετά τόν θάνατο της Μινιόν, ό Στέφανος μπήκε στην κάμαρά της. 'Ο όψη της θλιβερής αυτής κάμαρας γέννησε στο μυαλό του φτωχού καλλιτέχνη παράξενες ιδέες, έρωτικές νοσταλγίες. 'Αγγιξε ένα ένα, με πόνο, μ' εύχαρίστηση ίσως, τά κουρέλια, τά βιβλία, τά χαρτιά, ό, τι άνυχε άλλωστε στην έρωμένη του! Φιλοδές τά σημάδια που άφισαν τά μικρά της πόδια στο ταπέτο! ξανάλεγε μπροστά σ' ένα φάντασμα τά τρυφερά λόγια που περ σε μια γυναίκα! χάζευε τόν κεφάλι της Μινιόν πάνω σ' ένα μαξιλάρι που δέν είχε πιά τ' όμορφο

ΗΛ. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΟΥΣΤΟΞΥΔΗΣ

Παρίσι ό Γάλλος Amaury Duval, μέλος του Γαλλικού 'Ινστιτούτου. (Μεταφράστηκε άργότερα κ' έλληνικά από τόν I. Βερβιτσιώτη και τυπώθηκε στην Κέρκυρα στα 1851). Στο έργο του αυτό ό Μουστοξυδής έλεγε, άνάμεσα σ' άλλες βαθιές και σκληρές όσο και δικίες παρατήρησές του, και τούτα: «'Η φύση δίνει σε κάθε λαό τόν δικαίωμα της άνεξαρτησίας του. Οι πολιτικές συμφωνίες, που όρίζουν τήν τύχη τών Κρατών, πού είναι ή πολύ μικρά ή πολύ άδύνατα για να κάμουν τόν δικαίωμα αυτό σεβαστό και ίερό, δέν είναι παρά κατάχρηση. Δέν έχουμε ποιά είναι ή μυστική αυτή συνθήκη τών άλλων της Πόλης και της Λόντρας, που άποφασίζει για τήν εύτυχία και τήν παρση ενός λαού. Μά όποια κι' άν είναι, άνίσως ή ίερότητα του καθήκοντος τών βασιλεύων άνέναντι στους υπήκοούς τους, άνίσως τά δικαιώματα τών λαών άναμεταξύ τους δε μετριούνται μονάχα με τή δύναμη τών Κρατών ή με τόν αριθμό του πληθυσμού τους, θά έπρεπε να κάμουνε γνωστό στους Παργιανούς τόν μουσικό άρθρο, τήν αρχή της δεύτερης συνθήκης που έγινε στα Γιάνινα και τήν αιτία της θλιβερής μοίρας τους». Τόν έργο του Μουστοξυδής έκαμεν έντύπωση μεγάλη, άπό μάλιστα τόν ίδιο καιρό κ' ό Γάλλος συνταγματάρχης Bossset, που είδε από κοντά και παρακολούθησε όλη αυτή τήν ιστορία του πολέμου τός ενός λαού και τόν έσροζώμα του από τή γη τών προγόνων του, πηγαινοντας στην 'Αγγλία έγραψε έγγλέζικα και τύπως στη Λόντρα ένα άλλο παρόμοιο έργο με τόν τίτλο «Parga and the Ionian Islands». 'Εξαιτίας του θόρυβου που σήκωσαν τά δυό αυτά έργα, τόν έγγλέζικο περιοδικό «Quarterly Review» δημοσίεψε κάποιον άρθρο, που ήθελε να δικαιολογήσει τόν πόλεμο της Πάργας και κατηγορούσε τά δυό βιβλία κ' έκείνους που τά έγράφανε, λέγοντας πως ήτανε συνειδημένοι για να δημοσιέψουν τις ψευδείς τους. 'Η άλληλογραφία όμως που έγινε έξ αιτίας τόν άρθρου αυτού άνάμεσα Bossset και Duval βεβαίωσε, πως οι δυό τούτοι όχι μόνο δε γνωρίζοντανε άναμεταξύ τους, μά κι' όταν ό ένας τύπωνε τόν έργο του δέν ήθερε τόν έργο του άλλου. 'Ο Bossset σ' ένα από τά γράμματά του χαρακτήριζε τόν πόλεμο της Πάργας «μικιαβελικό έργο της άγγλικής Κυβέρνησης». Τόν άποτέλεσμα της ιστορίας αυτής ήτανε ότι μαθούτηκε, πως τόν έργο που τύπωνε ό Duval τόν είχε γράψει ό Μουστοξυδής, κ' ό 'Αγγλος 'Αρμστές τών 'Εφτά νησιών, ό Μαίτλαντ, για να τόν τιμωρήσει τόν έπαψε από έπίσημο ιστοριογράφο και τόν έκοψε τόν μιστό.

Τήν ίδια αυτή χρονιά (1820) ή 'Αγγλική Κυβέρνηση πούλησε τήν Πάργα στους Τούρκους. 'Η πράξη αυτή βρήκε δυνατούς κατηγορούς της κι' άνάμεσα στους 'Εγγλέζους ακόμη. 'Ο Μουστοξυδής ξέροντας καλά τά πράγματα, έγραψε τότε ένα βιβλίο με τόν τίτλο «Exposé des faits qui ont précédé et suivi la cession de Parga», που τόν τύπωνε στο

Παρίσι ό Γάλλος Amaury Duval, μέλος του Γαλλικού 'Ινστιτούτου. (Μεταφράστηκε άργότερα κ' έλληνικά από τόν I. Βερβιτσιώτη και τυπώθηκε στην Κέρκυρα στα 1851). Στο έργο του αυτό ό Μουστοξυδής έλεγε, άνάμεσα σ' άλλες βαθιές και σκληρές όσο και δικίες παρατήρησές του, και τούτα: «'Η φύση δίνει σε κάθε λαό τόν δικαίωμα της άνεξαρτησίας του. Οι πολιτικές συμφωνίες, που όρίζουν τήν τύχη τών Κρατών, πού είναι ή πολύ μικρά ή πολύ άδύνατα για να κάμουν τόν δικαίωμα αυτό σεβαστό και ίερό, δέν είναι παρά κατάχρηση. Δέν έχουμε ποιά είναι ή μυστική αυτή συνθήκη τών άλλων της Πόλης και της Λόντρας, που άποφασίζει για τήν εύτυχία και τήν παρση ενός λαού. Μά όποια κι' άν είναι, άνίσως ή ίερότητα του καθήκοντος τών βασιλεύων άνέναντι στους υπήκοούς τους, άνίσως τά δικαιώματα τών λαών άναμεταξύ τους δε μετριούνται μονάχα με τή δύναμη τών Κρατών ή με τόν αριθμό του πληθυσμού τους, θά έπρεπε να κάμουνε γνωστό στους Παργιανούς τόν μουσικό άρθρο, τήν αρχή της δεύτερης συνθήκης που έγινε στα Γιάνινα και τήν αιτία της θλιβερής μοίρας τους». Τόν έργο του Μουστοξυδής έκαμεν έντύπωση μεγάλη, άπό μάλιστα τόν ίδιο καιρό κ' ό Γάλλος συνταγματάρχης Bossset, που είδε από κοντά και παρακολούθησε όλη αυτή τήν ιστορία του πολέμου τός ενός λαού και τόν έσροζώμα του από τή γη τών προγόνων του, πηγαινοντας στην 'Αγγλία έγραψε έγγλέζικα και τύπως στη Λόντρα ένα άλλο παρόμοιο έργο με τόν τίτλο «Parga and the Ionian Islands». 'Εξαιτίας του θόρυβου που σήκωσαν τά δυό αυτά έργα, τόν έγγλέζικο περιοδικό «Quarterly Review» δημοσίεψε κάποιον άρθρο, που ήθελε να δικαιολογήσει τόν πόλεμο της Πάργας και κατηγορούσε τά δυό βιβλία κ' έκείνους που τά έγράφανε, λέγοντας πως ήτανε συνειδημένοι για να δημοσιέψουν τις ψευδείς τους. 'Η άλληλογραφία όμως που έγινε έξ αιτίας τόν άρθρου αυτού άνάμεσα Bossset και Duval βεβαίωσε, πως οι δυό τούτοι όχι μόνο δε γνωρίζοντανε άναμεταξύ τους, μά κι' όταν ό ένας τύπωνε τόν έργο του δέν ήθερε τόν έργο του άλλου. 'Ο Bossset σ' ένα από τά γράμματά του χαρακτήριζε τόν πόλεμο της Πάργας «μικιαβελικό έργο της άγγλικής Κυβέρνησης». Τόν άποτέλεσμα της ιστορίας αυτής ήτανε ότι μαθούτηκε, πως τόν έργο που τύπωνε ό Duval τόν είχε γράψει ό Μουστοξυδής, κ' ό 'Αγγλος 'Αρμστές τών 'Εφτά νησιών, ό Μαίτλαντ, για να τόν τιμωρήσει τόν έπαψε από έπίσημο ιστοριογράφο και τόν έκοψε τόν μιστό.

Μουστοξυδής δέν κατέθηκε βέβαια στην 'Ελλάδα να πολεμήσει, επειδή ίσως δέν ήτανε κι' άνθρωπος για πολέμους. Τραγουδής όμως τήν επανάσταση με κάποιον ύμνο σε ιταλική γλώσσα, που όπως λένε όσοι τότε διαβάσανε τυπωμένο και μπορούσανε να κρίνουν, ήτανε ξεχωριστά όρατος. Σύνεμα ό Μουστοξυδής δέχτηκε τόν μεγάλο και δύσκολο έργο να κάνει γνώριμα στην Εύρώπη τά ναυτικά κατορθώματα τών επαναστατημένων 'Ελλήνων' κι' έτσι άρχισε να δημοσιεύει σά σειρά περιοδικού τά «Precis des operations de la flotte grecque durant la Révolution» από τόν 1821—1822. Στόν ίδιο καιρό ό Μουστοξυδής έγραψε ταχτικά κ' άρθρα φιλολογικά στα ιταλικά περιοδικά «Antologia» της Φλωρεντίας και «Gondotiere» της Βενετίας. Στο πρώτο και στα 1825 τύπωνε τήν πολύ σημαντική για τά χρόνια όπου γράφηκε μελέτη του για τήν έλληνική γλώσσα της εποχής του με τόν τίτλο «Considerazioni sulla presente lingua de' Greci». Τή μελέτη αυτή τήνε μετάφρασε έλληνικά και τήνε τύπωνε στα 1851 ό Ζακυνθιανός φιλόλογος και ιστοριογράφος Παν. Χιώτης (σχήμα 16ο σελ. 79) βάζοντας και πολλές δικές του παρατήρησες σαν ύποσημειώσεις. Μά και χωρίς να έχη κανείς μπροστά του τόν ιταλικό κείμενο καταλαβαίνει πως ή μετάφραση δέν είναι και τόσο πιτυχημένη. Κ' οι περισσότερες από τις παρατήρησες του Χιώτη δέν είναι σωστές, όπως και πολλές από τις πληροφορίες που δίνει για πρόσφατα και πράγματα. Οι περισσότερες ύποσημειώσεις άντί να χρησιμεύουν «προς άνάπτυξιν του κειμένου πλεονα», όπως λέει ό μεταφραστής, μεπεδούουν πολλά καθέκαστα. Στή μελέτη του αυτή κ' ό Μουστοξυδής δέν έξετάζει πάντα με όσο πρέπει σωστό τόν όλο τόν ζήτημα και τά καθέκαστα της έλληνικής γλώσσας, και διατυπώνει μερικώς γνώμες που σήμερα δε στέκονται βέβαια: έγραψε όμως τότε κάτω από τή δύναμη ιδεών που ήτανε γενικά παραδεγμένες και που έτσι τόν αναγκάζανε να βλέπει τά πράγματα, όπως τά έβλεπε. Μά όσα λέει στο τέλος του βιβλίου του αξίζουνε να διαβαστούνε και σήμερα κ' αύριο:

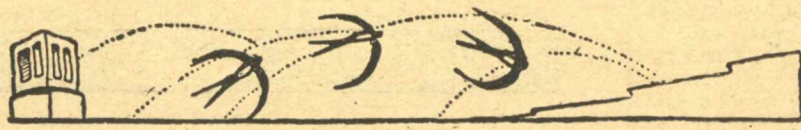
«'Η γλώσσα αυτή διαφέρει κατά τόπους τινάς, κατά μερικωτέρους ιδιοτισμούς, είτε δια τήν θέσιν τών τόπων, είτε δια πάθη λέξεων, και όμιλείται εν 'Ασία και Εύρώπη καθ' όμοιότητα τινά άγνωστον εις άλλας γλώσσας: διότι από μίας έως της άλλης έχομε τινάς τής 'Ελλάδος λόγιον και άμαθες, έξευγενισμένον και άγροίκον, πάσης πόλεως 'Ελλήνας, συνεινούσωνται εύκόλως και γενικώς. 'Ο όχλος δε όνομαζει αυτήν Ρωμαϊκήν. Πρός τούτο δε θεωρούμεν ότι και άλλα γλώσσα εκλήθησαν Ρωμαναί ή Ρωμανικαί, και όρθως, ως θυγατέρες τής Ρωμαϊκής. 'Αλλ' ή ιδιική μας μόνον ούτω προσκλήθη, διότι οι 'Ελληνες άπήρτιζον μέρος της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, μεταποσιθεσίας εν Βυζαντίω. 'Η άκαταλλήλότης δε τιαύτης έπωνυμίας

'Αρχισεν ή επανάσταση του 1821. 'Ο

έμφανίζεται επί το μάλλον μετά την πτώση ενείνητης αυτοκρατορίας. Έτεροι δὲ μετωνόμασαν αὐτήν καὶ θρημώδη, χυδαίαν κλπ. ἀλλὰ τοιαῦται προσωνομῖαι εἶναι δυσεφάρμοστοι εἰς γλώσσαν ἐκλαμπρυνθεῖσαν ὑπὸ πολλῶν συγγραφέων· ἐβρήθη καὶ τις ὀνομάσας αὐτὴν ἑλληνοιστικήν· διότι ὑπὸ ἐκκλησιαστικῶν διατηρηθεῖσα ἦτον ἐν χρήσει· ἀλλὰ τῶρα δὲν εἶναι πρόπον νὰ καλῆται οὕτω γλώσσα, ἥτις μεθερμηνεύει ἐπιστήμης, φάλλει τὰς γλυκύτητας τοῦ ἔρωτος καὶ τὰ ἔργα τοῦ Ἄρως. Ἄλλος δὲ τις καὶ μιζοβάρβαρον εἶπεν, ὡς ἀντικειμένην εἰς κανόνας μορφῆς καὶ φρασολογίας τῆς ἀρχαίας. Ἦκουσε δὲ καὶ γραικική, πρὸς διαστολήν τῆς ἑλληνικῆς· πλὴν τὸ ὄνομα Γραικὸς ἐδόθη εἰς φυλὴν μικρὰν Θεσσαλικὴν καὶ ἐὰν δι' αὐτοῦ καλοῦσιν οἱ ἄλλογενεῖς ὀλόκληρον τὸ ἔθνος, αὕτη προσαγορεύεται ἑλληνική πάντοτε. Ἰδεσάθησαν δὲ τινες νὰ ἐπικληθῶσι καὶ Αἰολορωρικήν, ὡς διατηροῦσαν μᾶλλον τοὺς χαρακτηριστὰς ἀμφοτέρων τούτων διαλέκτων. Ἔτεροι δὲ διὰ τὴν κοινὴν αὐτῆς χρῆσιν, συνήθειαν καὶ καταγωγὴν εἶπον κοινήν. Οὐδέμια δὲ καὶ οὕτω διάκρισις; διότι τὸ κοινὸν ὡς ἐπίθετον, ἀπαιτεῖ καὶ ἕτερον ὄνομα οὐσιαστικόν, πρὸς ἔξοχον τῆς γλώσσης. Ἐν γένει δὲ ἅπαντα αὐταὶ αἱ προσωνομῖαι καταργουσι συναλλήλας, ἐπεισάχθησαν ἀναιρέτως καὶ αὐτογενήμονος κατ' ἰδιαιτέρας περιπτώσεις· ἀμφιβολοὶ δὲ καὶ ἀνεπαρκεῖς καταστρέφονται, καὶ μόνον θεμελιώδη ἀποδοῖσαι κλήσιν, ἑλληνική γλώσσα. Τὰ διάφορα χαρακτηριστικὰ αὐτῆς ἀναδεικνύουσι πόσον διαφέρει ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν· ἢ δὲ γενέκουσι αὐτῆς ἐν τῇ περιχώρῳ καθ' ἣν λαλεῖται, παρέχει αὐτῇ δικαίωμα διατηρήσεως τοῦ ἐνδόξου τούτου ὀνόματος, κοινῶς πρὸς τὸν λαλοῦντα αὐτὴν λαόν, ὅστις ἤδη συνενώνει τὰ διασπαρμένα αὐτοῦ μέλη εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σῶμα. Οὕτε διὰ τοῦτο μόνον καθ' ὅτι εἶναι ἀξία, ἀλλὰ διὰ τὰς πολυτίμους ποιότητας τῆς ἀρχαίας, ἥς μετᾶν, καὶ αἰτινες ὑπερψοῦσιν αὐτὴν παρῶν τῶν νεωτέρων καὶ εὐγενεστέρων. . . . Πλουσιωτάτη δὲ εἶναι διὰ τὴν πληθὺν τῶν λέξεων, ἐκφραστικὴ πρὸς τὴν ὁμοιότητα τῶν ἐκδηλουμένων πραγμάτων, βραχεία καὶ ἐπιτήδειος διὰ τὸ εὐσύνθετον καὶ ἐκκρινεῖς τῶν λέξεων αὐτῆς, εὐάρεστος διὰ τὴν σύγκρασιν φωνηέντων καὶ συμφώνων, μελωδικὴ διὰ τὴν εὐκαμψίαν τῶν τόνων καὶ προσωδίας, καθαρὰ καὶ φιλοσοφικὴ διὰ τὰς πολυπληθεῖς αὐτῆς ρίζας πρὸς παραγωγὴν καὶ σχηματισμὸν ἑτέρων, καὶ τέλος διὰ τὰς προσωποποιίας, στροφὰς καὶ στωμυλίας τῶν φράσεων αὐτῆς ποικίλη, κυματομένη, εὐστοροφός, ἀρμονικὴ, ἐνεργὸς καὶ μεγαλοπρεπής. (Παρμένο το κομμάτι ἀπὸ τῆς μετάφρασης τοῦ Π. Χιώτη).

Ἡ φιλολογικὴ καὶ ἔθνικὴ αὐτῆς δρᾶσις τοῦ Μουστοξυδῆ ὅσο ἔμνεσ τὴν Ἰταλίαν, κράτους Ἰσαμὶ τὰ 1829. Στὰ 1827 εἶχε κατέβη στὴν Ἑλλάδα ὁ Καποδίστριας· μιά ἀπὸ τῆς πρώτης ἔνοιες του ἦταν νὰ παρακαλέσῃ καὶ τὸν παιδικὸν του φίλον, καὶ πού μαζὶ του εἶχε σπουδάσει νέος στὴν Ἰταλίαν, τὸ Μουστοξυδῆ, νὰ δεχτῆ νὰ ὑπερεστήσῃ καὶ αὐτὸς τὴν Ἑλληνικὴν πατριδα, πού εἶχε τὴν ἀνάγκη ὄλων τῶν διαλεχτῶν παιδιῶν τῆς.

(Τὸ τέλος στὸ ἐπόμενον)

IBAN ΜΠΟΥΝΙΝ

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

Σίκος μὲ τὸ παράδοξο παρατοῦκα: Χειμωνιάτικος.

Τὸ δάσος δὲν ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὸ χωριό. Τὶς συννεφισμένες χειμωνιάτικες μέρες, ὅταν τύχει νὰ μὴν φυσᾷ καὶ νὰ μὴν ἔχῃ οὐμίχλη φαίνεται καλὰ ἀπὸ τὰ λόγια. Ὁ χρονογράφος ἀπλώνεται ὁ κάμπτος, ὁ χαμηλὸς οὐρανὸς γέρνει πρὸς τὸν ὀρίζοντα, πάνω ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα μετεωρίζεται κατσοφυλάρα ἢ οὐμίχλη καὶ κάτωθι τῆς ἐκτείνεται ἢ σταχτογάλαξη γραμμὴ τοῦ δάσους. Μὰ φαίνεται σὰν πολὺ μακρυνή, ὅπως ὄλα τὸ χειμῶνα. Ἄν δὲ τύχει νὰ ἐγκατασταθῆτε στὰ βασίλεια αὐτὰ τῶν λόφων καὶ τῶν λαγῶν σὲ κανένα χωρικόσπιτο, τριγυρισμένο ἀπὸ τὶς χιονισμένες βάλανιδες καὶ τοὺς φροντωτούς θάμνους, θὰ σῆς φανῇ πῶς βροῖκατε σὲ μιὰ ἀτέραντῃ ἐρημίᾳ, ἕκατο, τοῦλάχιστο, βέροστια μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Γιεριμὶλ δὲν ἦταν συνειθισμένος στὰ δάση. Δούλευε πάντα στὰ χωριά, πότε στὸ ὑδραγωγεῖο τοῦ σταθμοῦ, πότε στὰ ἐργαστᾶσια τοῦ οἰνοπνεύματος. Οἰκογένεια δὲν εἶχε.

Ὅπως πολλοί, πού δὲν εἶδαν ποτέ τους καλὸ μῆτε ἀπὸ τὸ Θεοῦ, μῆτε ἀπὸ τὸν προῖσταμένο τους, μῆτε ἀπὸ τὸν ἴδιον τους τὸν ἀδελφόν, καὶ ὁ Γιεριμὶλ ποθοῦσε νὰ ζήσῃ ὅσο τὸ δυνατόν μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, πού δὲν τὸν ἀγαποῦσαν καὶ πρὸς τοὺς ὁποίους ἐννιωθε ξένο τὸν ἑαυτοῦ. Πολλοὶ τὸν κοροῖδευαν, παίρνοντάς τον γιὰ χαζό, ἐνὸς αὐτοῦ, σιωπῶντας, μάζευε μέσα του μὲ γλευσασμὸ καὶ κακία τὴ συναισθησὴ πῶς δὲν ἦταν καθόλου τόσο κοντός, ὅσο τὸν φανταζόνταν. Ἐπεισε τὸν ἑαυτό του, πῶς ὄλοι ἤθελαν τὸ κακό του καὶ ζοῖσε μὲ τὸ σκοῦφο του χαμηλὰ κατεβασμένο, χωρὶς ν' ἀνεγίξῃ κανένα, μὰ πάντα ἐν ἐπιφύλακῃ. Ὅταν μετακόμισε στὸ δάσος, πού τοῦ φαινόταν τόσο μακρυνό, ἔλιπε νὰ περάσῃ ἡσυχὸς ἓνα χειμῶνα, τοῦλάχιστο.

Ὁ Γιεριμὶλ εἶταν, ὅπως οἱ περισσότεροι μουζίκιοι, πολὺ δειλός. Μὰ κάποτε, γιὰ πείσμα, γύρισε σκοτεινὰ μέσα στὰ μεσάνυχτα ὄλες τὶς ἀποθήκες καὶ ἀπὸ τότε βεβαιώθηκε, πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν νοιάζῃ γιὰ τίποτε. Κι' ἔτσι ἐγκαταστάθηκε μὲ πλήρη αὐτοπεποίθησις κάποιον ἀγριο φθινόπωρο τὸν δάσος. Ἀναγκά-

στηκε ὅμως πολὺ γρήγορα νὰ ὁμολογήσῃ, πῶς ἡ ζωὴ στὸ δάσος μέσα εἶταν δύσκολη, ὅσο θάταν ἀδύνατο νὰ φανταστῇ. Ὡ, πόσο ἀπαίσια βούιζε τὸ ἀθώρητο δάσος τὶς μαῦρες κεινες νύχτες τοῦ Νοέμβρη, ὅταν ἀρχίνοσαν οἱ ἀτέλειωτες βροχές, τὶς νύχτες, πού στοῖς κάμπους φουομανεὶ πέρα πέρα λυσσασμένος ὁ ἀγριὸς βοριάς, πού τὰ χωράφια ἀπλώνονται κατὰμαυρα, καὶ οἱ δρόμοι ὄλοι εἶναι ἐρημοὶ καὶ τὰ χωριά εἶναι βυθισμένα στὸν βαρὺ χειμωνιάτικο ὕπνο! Σὲ μιὰ ἀτέραντη θάλασσα μαυρίλας ἐννιωθε τὸν ἑαυτοῦ του καὶ ὁ ὕπνος του ἦταν ταραμένος καὶ ἀνήσυχος. Κάθε τόσο ξυπνοῦσε καὶ ἐπειδὴ τὸ σκοτάδι τὸν τρομαίσε, ἄφινε τὸ λυχνάρι νὰ καίῃ ὅλη τὴ νύχτα. Πολλὲς φορὲς, τὸν καιρὸ πού πῆρε τὴν ἀπόφασιν νὰ γίνῃ δασοφύλακας, φανταζόταν τὸν ἑαυτοῦ του μὲ τὸ ραβδί στὸ χέρι νὰ κἀνῃ τὴ βόλτα του μέσα στὸ δάσος καὶ ἀλλοῖμονο στὸν κλέφτη, πού θὰ τὴναινε μπροστά του! Ἔπρεπε νὰ ξημερώσῃ, νὰ φέξῃ καλά, γιὰ νὰ τολμησῇ ὁ Γιεριμὶλ ν' ἀνοιξῇ τὴν πόρτα.

Μὰ μῆτε καὶ ἡ μέρα τοῦδινε χαμμιά χαρά. Εἶταν καὶ αὐτὴ σκοτεινὴ ἀπὸ τὰ βαρεῖα σύννεφα, πού σκέπαζαν τὸν οὐρανὸν καὶ ἔβροχε διαρκῶς τόσο πολὺ, πού σ' ἔπιανε ἀπελπισία. «Κι' ἀκόμα εἶμαστε στὴν ἀρχή. Τι θὰ γίνω τὸν χειμῶνα, ὅταν ἀρχίνοσαν τὰ μεγάλα κρύα!» σκεπτόταν ὁ κακομοῖρος, καθὼς κοιτόταν στὸ γιατάκι του τὰ πόγουμα, περιμένοντας τὴν ἀτέλειωτη νύχτα, πού τὸν περιέμενε πάλι. Πολλὲς φορὲς σηκωνόταν νὰ πιάσῃ κάτι νὰ πολεμήσῃ, μὰ ἀτόμενε ἀκίνητος, λὲς καρφωμένος, στὸ παραθύρακι του κοιτάζοντας τοὺς βροχεμένους θάμνους, τὰ σύννεφα. Κι' αὐτὰ πύκνωναν ὀλοένα, ὅσο βράδιαζε. Ὁ Γιεριμὶλ τότε ἐτοίμαζε τὸ λυχνάρι του, τὸ ἄναβε, καὶ ὥσπου νὰ γίνουιν ὄλα αὐτὰ, τὸ παραθύρακι του ἦταν πιά καταμυαρό. Σαν ἄπερφε στὸ γιατάκι του καὶ τότε, ἐπωφελούμενο ἀπὸ τὴν ἐντελὴ του ἀκινήσιν, τὴ νεκρικὴ σιγὴ καὶ τὸ φῶς, πρόβαλλε, γιὰ ἀναζήτησιν τροφῆς, τὸ ποντίκι, πού φώλιαζε κάτω ἀπὸ τὴν σόμπα. Αὐτὸ σήμαινε, πῶς ἡ νύχτα τὸλίξε τὸ πᾶν στὸ μαῦρο πέλλο τῆς. Οἱ λύκοι εἶχαν τὰ καταφύγια τους στὰ πῖθ ἀπροσπέλαστα μέρη τοῦ δάσους καὶ πολλὲς φορὲς τὴ νύχτα οἱ ἀγριοι φωνῆς τους ἔκαναν τὰ σκυλιά, πού φύλαγαν στὸ κατώφλι, νὰ εἰσορροῦν στὴν εἴσοδο μὲ ἀκατάσχετα οὐρλιάσματα καὶ ὕλαξες καὶ τότε, μὲ τὸ βαρὺ μονόκαυνο στὸ χέρι, ζαλισμένος ἀπὸ τὸν ὕπνο, βλαστημιώντας, πεταγόνταν στὴν εἴσοδο τῆς καλύβας τοῦ ὁ Γιεριμὶλ, καὶ πόσα φλογογράσινα μάτια δὲ σπινθοβολοῦσαν τριγύρω του στὴ μαυρίλα τῶν θάμνων πού σκέ-

παζαν πυκνοὶ τὴν περιοχὴ! Μὲ δυνατό καρδιοχτύπι, κάτωτος, γύρισε στὴν καλύβα του, κλείνοντας τὴν καμαρούλα του καὶ τὰ λαστωμένα σκυλιά, πού τρεχαν νὰ κουλουριαστοῦν κάτω ἀπὸ τὸ γιατάκι του. . . Κἀνίξε τὸ λυχνάρι, σκορπώντας μὲ τὸ θαμπὸ φῶς του τοὺς τρεμάμενους ἴσκιους. Βαριά καὶ ὑπόκοφα ἀντηχοῦσε ἡ βροχὴ πού περφε κρουνηδόν. Ὁ Γιεριμὶλ τινάγοταν ἀπάνω, ἀμπάρωνε γερὰ τὴν πόρτα του καὶ ὕστερα ξαναπέφτε ντυμένος ὅπως ἦταν. . . Τὰ διαπεραστικὰ κίτρινα μάτια του μέναν ἀνοιχτὰ καὶ ἀκίνητα.

Ἦρθε τέλος ὁ χειμῶνας. Ὁ ἀέρας ἄλλαξε. Οἱ ἀγριοι μπόρες εἶχαν φέρε τὸ ἀποτέλεσμά τους: γύμνωσαν τὸ δάσος, ἀφίνοντας τὸν παγωμένο συννεφιαρικό οὐρανὸ νάσπριζῃ πού καὶ πού ἀνάμεσά του, κατακοιμάτιασαν τὸ φύλωμα καὶ σκέπασαν μὲ τὸ παχὺ, τὸ μουσεμμένο καὶ κίτρινο μὲν στρώμα τὸν ὄλη τῆ γῆς. Χιονίσε, μὰ τὸ χιόνι ἔλανε. Τὸ γυμνωμένο ὅμως δάσος βούιζε ἀγρία, χειμωνιάτικα. Κι' ὁ Γιεριμὶλ ζώηρεψε κάπως. Δὲν εἶχε περάσει ἕνα μιὰ σωστὴ βδομάδα, πού καθὼς ἔκανε τὴ βόλτα τοῦ δάσους μὲ τὸ ραβδί στὸ χέρι καὶ τὸ μονόκαυνο στὴν πλάτη, ἀκοινοῦσαν τὰ χειμωνιάτικα ξεφωρητὰ τῶν σπίνων καὶ βαδίζοντας μὲ κόπο στὰ λασπιάρικα καὶ γιομάτα βρώμικα χιόνια δρομάκια, ἐνῶ τὰ σκυλιά, κατὰ τὴ συνήθειά τους, ἔτρεχαν ὄλο μπροστά, βρέθηκε, ξαφνικὰ μπρὸς σ' ἓνα φοιχτὸ θέαμα: στὴν ψηλοτέρη κορυφῆ μᾶς γυμνωμένης βάλανιδας ταλαντευόταν ἓνα σκοινὶ καὶ στὸ σκοινὶ ἓνα σκυλίσιο κεφάλι μὲ δυὸ-τρεις σπονδυλοῦς, πού ἀτόμειναν ἀπὸ τὸ σαπισμένο καὶ ἀποσυντεθειμένο λαίμω, καταφαγωμένο ὄλο ἀπὸ τὰ μερμύγκια. Καὶ χάμω, στὴ ρίζα τοῦ δέντρου, φαίνονταν τὰ πλευρά καὶ μερικὰ ἀπομεινάρια ἀπὸ τὸ σκοῦρο τρίχωμα τοῦ ζῶου. Ὁ Γιεριμὶλ γιὰ πολλὴ ὥρα σκάλιζε μὲ τὸ ραβδί του τ' ἀπομεινάρια αὐτὰ καὶ τὰ κοιτάζε καὶ ἀπὸ ὄμα ἀπὸ καὶ, προσπαθώντας νὰ μαντέψῃ ἂν τὸ σκυλὶ εἶταν μεγάλο ἢ μικρὸ, χωριάτικο ἢ ἀρχοντικό καὶ ποιὸς καὶ γιατί—ἀπὸ κακία ἢ γιὰ διασκέδασις— τὸ εἶχε κρεμάσει. Καὶ ξάφνου, σὰν πυρομένη σίδερα, τὸν διατρέσαν ὁ στοχασμός: καὶ ἂν τὸν κρεμάσανε κάμμι ὥρα καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον ἔτσι δά;—καὶ τὸ ραβδί ἔπεσε ἀπὸ τὸ χέρι του καὶ ἀγῶσε σύγκομος μεμᾶς. Δύσκολο τάχα; Τὸ δάσος εἶταν τόσο ἀτέραντο καὶ αὐτὸς τόσο ἐρημος στὸν κόσμο! . . . Κανεὶς δὲν σκοτιζόταν γιὰ τὴ ζωὴ του, καὶ τὸ θάνατό του θὰ τὸν μάθαιναν ὕστερ' ἀπὸ κανένα μῆνα καὶ ὅταν θὰ τὸν μάθαιναν δὲ θὰ τοὺς ἔκανε μῆτε κρὺφὸ μῆτε ἔστρη καὶ ὥστόσο ὅπου νάναι κοντοζυγώνουν οἱ γιορτές, τὰ Δωδεκάμερα. . . Ἐποχὴ δυσάρεστη γιὰ κείνον πού ζεῖ στὸ δάσος, στὴν ἐρημίαν. Πόσες φορὲς δὲν τὸ σκέφτεται. Ὅλη του τὴ ζωὴ τὴν εἶχε περάσει στὰ χωριά, πῶς θὰ τὰ κατάφερνε τώρα ὀλομόναχος; Εἶναι τόσο ἀγριοι οἱ νύχτες τὰ Δωδεκάμερα! Κ' οἱ κακοὶ ἀνθρώποι βρῖσκουν καιρὸ νὰ χορῶσουν ἄτιλόγους. . . Οἱ μουζίκιοι τοῦ Διεχτιάρνογιε δὲν εἶχαν τάχα κάποτε κρεμάσει, μὰ νύχτα ἄπ' αὐτῆς, τὸ δασοφύλακα, γιὰ νὰ φτιάσουν ἀπὸ τὸ νεκρὸ κάτι μαγικὰ κε-

ριά; . . . Ὁ Γιεριμὶλ κυριεύτηκε ἀπὸ σκοτοδίνη στοὺς στοχασμοὺς αὐτοῦς, οἱ νὰ στεκόταν στὸ χεῖλος τρομεροῦ βάρους. Γύρισε βιαστικὰ καὶ τρικλιζοντας ἔφτασε στὴν καλύβα του.

Τὸ χιόνι ἔπερτε πυκνὸ καὶ ἀδιάκοπο ὄλη τὴ μέρα. Κατὰ τὸ βράδυ ἔπιανε. Ὁ καιρὸς γλύκανε. Ὁ Γιεριμὶλ κατέβασε τὰ μετερὰ ἐξέλινα πέδιλά του, τὰδεσε σφιχτὰ στὰ πόδια του καὶ ἐξέκρινε γιὰ τὴ βάλανιδά. Μὰ τὸ χιόνι ἦταν ἀπαλὸ καὶ ἀρκετὰ βαθὺ καὶ δυσκολεῖτηκε τόσο πολὺ στὸ βάδιμα, πού κατὰκοπος γύρισε ἀπὸ τὸ μισὸ δρόμο. Σουροῦπανε. Ὅλα τριγύρω ἦταν βαθειὰ χωμένα στὸ χιόνι, πού στὰ γυμὰ ὑψώματα γυάλιζε μὲ μιὰ γαλαξορόδινη ἀπόχρωσι. Κάπου μακριὰ, σὰ θλιβερὴ ἐπίκλησις ἀντηχοῦσε κάποιον κέρας κνηγετικό καὶ τοῦ ἀποκρινόνταν τὰ μακρυνὰ γανγίσματα τῶν σκύλων καὶ ὕστερα πάλι τὸ δάσος βυθιζόταν στὴ σιωπῆ του, σὰ ν' ἀφιγγοζόταν προσεχτικὰ. «Ὁ καιρὸς σὰ νάσιζε—σκέφτεται ὁ Γιεριμὶλ, βρασιζόμενος ἀπὸ τὴν παράδοξη ἐπιθυμία νὰ ξαναθῆ τὸ σκυλίσιο κεφάλι—αὔριο θὰ πάω». . . Μὰ τὴ νύχτα πῆρε πάλι δυνατὴς ἀέρας καὶ ὀλόκληρη βδομάδα χιονίσε γερά. Ὁ χειμῶνας βιαζόταν—κοντοζυγώναν τὰ Δωδεκάμερα. Κι' ὁ Γιεριμὶλ ἀρχίνοσε νὰ τελεμένη μ' ἀγωνία.

Τὸ σκυλίσιο κεφάλι δὲν ἔβγαине ἀπὸ τὸ νοῦ του. Μόλις σουροῦπανε κλειδαπαρῶνταν στὴν καλύβα του. Ὁ ὕπνος του ἦταν τώρα πῖθ ἀνήσυχος. Τὴν αὐγὴ σηκωνόταν, ἔβγαζε τὸν μεγάλο μαλλιαρὸ ἄσπρο σκύλο του—ἢ σκύλα εἶχε ἀπὸ καιρὸ καθῆ, ποιὸς ἔβρει ἂν δὲν τὴν ἔφαγαν οἱ λύκοι!— ἔκανε ἓνα γύρο στὸ δάσος καὶ σὰ γύριζε ἄναβε τὴ σόμπα του, πλενόταν, ἔκανε τὴν προσεχή του καὶ ἀρχινοῦσε τὴν καθημερινὴ του δουλειὰ—βυθιζόταν δηλαδὴ στοὺς ἀτέλειωτους στοχασμοὺς του. Κἀπνιζαν, ἔτριζαν καὶ ἐκπυροκοροτοῦσαν τὰ ξεροκλάδα στὴ σόμπα. Στὴν καμαρούλα ἔκανε μιὰ παράδοξη ὕψη ζέστη. Ὁ ἀσπρος σκύλος μὲ τὴ ραχὴ κολλημένη στὸ τῆγμα τοῦ παραθυροῦ χαϊρόταν, λὲς, τὸ παγωμένο χιόνι πού περφε στὴ μούρη του. Κι' ὁ Γιεριμὶλ σκεπτόταν: πῶς νὰ τὸν μάθω ν' ἀρπάξῃ τὸν ἀνθρώπο ἀπὸ τὸ λαίμω; πῶς; . . . Οἱ μέρες περνοῦσαν. Ἦταν πιά καιρὸς νὰ προφυλάξῃ τὸν ἑαυτοῦ ἀπὸ κάθε πιθανὸ κίνδυνο. Μὰ πῶς; Τί θὰ περφε νὰ διαλέξῃ ἄπ' ὅ,τι εἶχε σκεφθῆ; Θὰ περφε βέβαια νὰ διαλέξῃ ὅ,τι θὰ μπορούσε νὰ βάλῃ σ' ἐνέργεια μὲ πεποιθήσιν. Θὰ περφε νὰ φανῆ ἀνώτερος σὲ ἐφευρετικὴ ἀπὸ κάθε κακοποιὸ! Κι' ἡ δειλία του ἔξαμίζόταν καὶ τὴν ἀντικαθίστοσε στὴν ψυχὴ του μέσα μιὰ ἀνήσυχη μὰ ὑπολογισμένη κακία.

Ὅλα φαίνονταν τώρα πῖθ ἄσπρα, πῖθ φωτεινὰ στὸ σπῆτι μέσα, ἀπὸ τὸ χιόνι πού σωριαζόταν ἔξω. Ἀρχίνοσαν οἱ τρομερὲς κεινες κιονοθύελλες, πού μὲ τὸση φρίκη τὶς ἀναλογίζονταν τὸ φθινόπωρο ὁ Γιεριμὶλ. Τὸ δάσος κίτρινε, ἀνάρισε καὶ βούιζε νύχτα-μέρα κάτω ἀπὸ τὸν κατσοφιασμένο χειμωνιάτικον οὐρανόν. Οἱ φροντωτοὶ θάμνοι καὶ οἱ κορμοὶ τῶν δέντρων χονόταν ὀλοένα πῖθ βαθειὰ στὸ λευκὸ σάβανό τους, πού γινοῦταν ὀλοένα στὸ παχὺ καὶ ἔβγαζε πυκνὸ ἄσπρο καπνὸ πῖθ κάθε φύσημα τοῦ μα-

σιασμένου ἀέρα. Ὁ Γιεριμὶλ γύριζε γιομάτος χιόνια κάθε φορά, πού ἔβγαине ἔξω. Πετοῦσε τὸ κοντογούνο του, ἄναβε τὴ σόμπα, σκούπιζε καλὰ-καλὰ τὸ σπῆτι καὶ ὕστερα ἔπιανε μὲ τὸ παγωμένο νερὸ τὸ ζαρωμένο ποῦτρο του, διώροθωνε τὸ μοναδικὸ του πουκάμισο, πού δὲν τᾶλλαζε ποτέ καὶ στεκόταν νὰ προσεσηχθῆ. Μισοκλείνοντας τὰ μάτια κάρφωνε ἐντατικὰ τὸ βλέμμα χωρὶς νὰ βλέπῃ, στὴν εἰκονίτσα πού κρεμόταν στὴ γωνία, μουρμούριζε ἀσυναίσθητα τῆς προσεχῆς τᾶ λόγια, σταυροκοπιόταν, ἔκανε μετάνοιες, μὰ οἱ στοχασμοὶ του δὲ στρεφόταν στὸ Θεοῦ. Καὶ μῆτε κᾶν τὸν σκεπτόταν, ὅταν, ὕστερ' ἀπὸ τὴν προσεχη ἔπιανε δουλειὰ.

Ὁ Γιεριμὶλ φανταζόταν πάντα, πῶς πίστευε στὸ Θεοῦ, μ' αὐτὸ τὸ φανταζόταν μονάχα. Ὁ πειρασμός ἦταν ἄλλο πράγμα: σ' αὐτὸν πίστευε, ἢ τοῦλάχιστο τὸν σκεπτόταν διαρκῶς καὶ τὸν ἐνιωθε σιχα μὲσα του. Γιὰ τοῦτο καὶ τὸ θέαμα τοῦ κρεμασμένου σκύλου τοῦκανε τόσο βαθειὰ ἐντύπωσι. . . Μὲ τὰ χεῖρα σταυρωμένα βύθιζε τὰ κίτρινα μάτια του κάτω ἀπὸ τὴ σόμπα, στὸ σωρὸ τῆς στάχτης. Ἀναθυμόταν ὄλη του τὴ ζωὴ ἀπὸ τὴ μέρα, πού σὰν ἀνθρωπος παντρεύτηκε καὶ αὐτὸς καὶ νοικιάστηκε μὲ τὴ γυναίκα του στὴν ἀρχοντικὴ ἔπαυλη τοῦ χωριοῦ του.

Τώρα εἶναι πενηντάρης, πιά, τότε ἦταν δεκαοχτὼ χρονὸ μονάχα, μὰ καὶ τότε ὄλοι τὸν φώναζαν Χειμωνιάτικον. Ἡ γυναίκα του, ἦταν ψιλή, βλογιάρα καὶ διεφθαρμένη, καὶ ὁ Γιεριμὶλ διηγόταν σ' ὄλους τὶς πονηριές, πού σοφίστηκε γιὰ νὰ τὸν κἀν νὰ πιστέψῃ πῶς ἦταν ἀγνή. Τὰ διηγόταν γιὰ νὰ βρῆ ἀνακούφιση καὶ παρηγοριά. Ποιὸ ἦταν ὅμως τὸ ἀποτέλεσμα; Ὅλοι τὸν πῆραν στὴν κοροϊδεῖα καὶ τοῦ κόλλησαν τὸ σχετικὸ κοσμητικό.

Ἡ βλογιάρα εἶχε ἀδυναμία στὰ ἀσημένια δαχτυλίδια καὶ πολὺ γρήγορα ἔπισσε φίλο τὸν ἐπιστάτη. Ὁ Γιεριμὶλ δοκίμασε νὰ διαμαρτυρηθῆ καὶ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν τιμὴ του, μὰ ὁ ἐπιστάτης τὸν ἔδωξε ἀπὸ τὴν ἔπαυλη ἐνῶ ὀλοῦσίου του χαρᾶνιζαν ὄλοι οἱ ἐργάτες. Κι' ὁ κακομοῖρος σὴσπασε, κλειστήκε μέσα του, ὑποτάχθηκε στὸ περῶμένο καὶ ἔσχε τὴν κακομοιριά του σ' ἄλλους τόπους, μακριὰ ἀπὸ τὴ γυναίκα πού προτίμησε νὰ μένῃ μὲ τὸν ἑραστὴ τῆς. . .

Τώρα, βέβαια, περιστατικὰ ὅπως τὸ δασοφύλακα τοῦ Διεχτιάρνογιε δὲ συμβαίνουν συχνὰ. Μὰ πάντα ἡ προφύλαξι κακὸ δὲν κάνει. Ἡ ἀρχικὴ σκέψη, νὰ πῆ στὸ χωριὸ καὶ νὰ γυρῆ βόθθεια ἀπὸ τὶς ἀρχὲς γιὰ περίπτωσι ἐπίθεσης ἐναντίον του, τοῦ φαινόταν τώρα ἄσπεια. Πολλὲς φορὲς τὸν φαινόταν ἄσπεια καὶ οἱ φόβοι του. Ποιὸς τώρα θάρχοταν νὰ τὸν πνίξῃ! Μὰ ἄμέσως ἡ σκέψη προωροῦσε. Ποιὸς;—ἀγνωστο βέβαια, μὰ λίγοι εἶναι τάχα οἱ κακοὶ στὸν κόσμο; Γιατί νὰ τὸν σκοτώσῃ; Ἔτσι. Οἱ ἀνθρώποι εἶναι καὶ πλεονέκτες καὶ μοχθηροί. Δὲν τοῦκαναν τάχα ἀφόρητη τὴ ζωὴ καὶ στὸ σταθμὸ καὶ στὸ ἐργαστῖο μόνον καὶ μόνο γιατί ἦταν πάντα σιωπηλός, ἀδιάφορο ἂν τᾶβλεπε καὶ τᾶνιωθε ὄλα;

(Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές)
Μεταφρ. ΚΟΡΑΛΙΑΣ ΜΑΚΡΗ

Εκείνο τὸ ἀπόγευμα, θυμάμαι, φυσούσε ἕνα δαιμονισμένο λιοβόρι. Ὁ οὐρανὸς ἦταν κατακάθαρος, λές καὶ τὸν εἶχε σαρῶσει ἢ ἀνεμομάνητα, πού βροντοῦσε τὰ παραθυρόφυλλα κα' ἐστριφτε τὰ κλαριά τῶν δέντρων, φοβερίζοντας νὰ πετάξῃ καὶ τὶς στέγες. Μαζὶ μὲ τὸ χούμισμα τοῦ ἀνέμου κα' ὁ ἠχοσμῶς καμπάνας ἀμολιόντανε σὲ πλατιά κύματα, πότε βαθιά κα' ἀπόμακρα, πότε βοερά καὶ κοντινά.

Μιά μουγκάδα, σὰν κατάρα, κρατοῦσε λουφασμένο τὸ χωριό. Μὰ μὲς σ'τὴν ἐρημιὰ τῆς ρούγας φανίστηκε σὲ λίγο ὁ Κουτσουδόπουλος. Ἐστριφογύρισε δύο-τρὲς φορές στὸν τόπο του σὰν νάθελε νὰ χορῆσῃ μὲ τὸν ἀέρα, σφήνωσε τὸ χεῖρ στὸ στόμα του καὶ χούμιωσε:

— «Ἀκούδουστε, χωριανοί... Γυρίστε ἀνάποδα τὶς πυροστιές καὶ μαζωχτήτε οἱ οἱ ἀντρες σ'τὴν ἐκκλησιὰ στὸν Ἅη-Ταξάρχη. Χοῦϊ, χοῦϊί. Τινάχτηκα ἀπ' τὸ παράθυρο, πού κοιτάζα ἀφαιρέμενος τινάχτηκα μὲ μιὰ ἀνεξήγητη ταραχὴ κα' ἐρρίξα μισόπλατα τὴν κάλα μου νὰ βγῶ.

Οἱ χωριανοὶ ξεμπουκαίρνανε ἀπ' τὰ καντουῖνια δυό-δυό, τρεῖς-τρὲς καὶ τραβούσανε μὲ σηκωμένους τοὺς ὄμους γιὰ τὴν ἐκκλησιὰ πού ἦτανε ὄξω ἀπ' τὸ χωριό, πάνω στὸ λοφίσκο, ὡς μὲ τρακόσια μέτρα ἀπόσταση. Σ' ἕνα ἀγκωνiάρι κούτρησα πάνω σὲ δυὸ γέροντες. Χαιρετιστήκαμε καὶ τραβήξαμε μαζὶ ἀμίλητοι.

Κι' οἱ δυὸ τους εἶχανε βαθεῖες χαρακιές πάνω ἀπ' τὰ φρύδια καὶ τὴ μούρη, τραβηγμένες σὰν νὰ τοὺς συνέβαινε κἀνα μεγάλο κακό. Δὲν ξέρω πῶς κα' ἡ συντροφιά τους μοῦ γύρισε τὸ κέφι. Μὲ χίλια στασιά κρατοῦσα ἕνα νευρικό γέλοιο πού μοῦ γεννιότανε καθὼς τοὺς κοιτάζα μὲ τὴν πάντα.

Ὁ ἕνας, σὲ λίγο, σκούνησε τὸν ἄλλον μὲ τὸν ἀγκώνα:

— «Πῶς ἐγίνε, ἔμαθες τοῦ λόγου σου;» ρώτησε.

— «Νά, τὴν αὐγὴ, ἐκεῖ πού ἀνοίγανε τὸν τάφο τῆς κοπελλούλας, χράπ, ἢ τελευταία τσαπιά χώθηκε σὲ ψαχνό. Τραβάει μιὰ καὶ ξεπροβαίνει τὸ κόκκινο ζουνάρι, ἀλέκιστο.

— «Τσοῦ, τσοῦ, τσοῦ», ἔκαμε ὁ ἄλλος σκάζοντας τὴ γλώσσα στὸν οὐρανίσκο, κα' ἐσκυψε πάλε τὸ κούτελο. Συμπέρανε: «Βρουκόλακας τότε, σίγουρα».

— «Ἄμ, τί ἄλλο; Πέντε χρόνια ἔχει θαμμένος ἐκεῖ ἄνθρωπος».

— «Μ' ἄλλα λόγια, ποιός;»

— «Ὁ Θεομῆς ὁ Χαϊδούλης, συμπέθερε! Πού ζῆς;» ἀπάντησε στενοχωρημένος καὶ μὲ κάποια κρυφὴ κακία ὁ σύντροφός του. «Ἀπ' τὴν αὐγὴ τὸ μάθανε κα' οἱ γάτες. Ἀπ' τὸ γόμα βαράει ἢ καμπάνα. Λογιάζω νάρθε κα' ὁ πρωτόπαπας πού θάν τοῦ διαβάση τὴ σχο-

Γ. ΓΡΗΓΟΡΗ

Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ Ο ΒΡΟΥΚΟΛΑΚΑΣ

ρετικὰ εὐχή...»

Οἱ δυὸ γέροι μιλοῦσαν καὶ φαινότανε πῶς μὲ εἶχανε ξεχάσει. Μὰ κα' ἐγὼ τοὺς εἶχα ξαστοχῆσει βουτηγμένος σ'τὴ συλλοή μου. Αὐτὸς ὁ διάολος ὁ Θεομῆς, ὡστόσο! Πέντε χρόνια τώρα, καλὰ τῶ-τρογγε ἢ μύτη του τὸ χῶμα καὶ νὰ σου, μὲς στὰ καλῶς τὰ κάνεις, τί τοῦ βουλήθηγε νάρθῃ νὰ μᾶς τραξῆ τὰ συλλοῖκα. Τὸν εἶχα κάποτε φίλο κα' αὐτὸ ἦταν πού μ' ἔκαγε. Πολλὰ μυστικά του τᾶξερα ἐγὼ μονάχα κα' ἔτσι ἐνοιῶθα τὸν ἑαυτό μου δεμένον μὲ τ' ὄνομά του. Τὸ νᾶχῃς νταραβέρια μ' ἕναν πεθαμένο, μ' ἕνα βρουκόλακα καθὼς λένε, δὲν εἶναι καὶ μικρὸ πρᾶγμα. Καλλίτερα νᾶχῃς νὰ κἀνῃς μ' ὄλους τοὺς ζωντανούς. Δηλαδή ἔτσι λένε. Μὰ ἐγὼ θάπρησε τάχα ν' ἀνησυχῶ γιὰ τὸ φίλο μου; Αὐτὸς ὅταν ἐξοῦσε φαινόταν ἕνας ἀνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ἕνας βιοπαλαιστής πού ποτέ του δὲν ἔδειξε μισοῖδα ψυχὴ σὲ κανένα. Προσπαθῶ νᾶμαι ἐν τάξει μὲ τὴν ἀλήθεια μολοντοῦτο μιὰ παλῆα παροιμία καμπανίζει ἀλόενα σ'τ' αὐτὰ μου, πῶς: *Ψυχὴ καὶ σακκούλα κανένας δὲν μπορεῖ νὰ ξέρη. Σὰν τὸν κοιτάξω πάλι κα' ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, τότε βρίσκω ἕναν μυστήριον ἀνθρώπου. Ἦταν κοσμογυρισμένος κα' ἀπὸ φυσικοῦ του λογόλογος καὶ βαρὺς. Ὁση ραθυμία εἶχε σ'τὶς κινήσεις του, τόση γληγοράδα ἔιχε στὰ μάτια του, καὶ τί μᾶτια σὺν τοῦ Σατανᾶ πού δειχνανε ἕναν ἀνθρώπο τετραπέ-ρατο καὶ τσαπνiαρο μὲ ἀτσάλενια θέληση. Ἡ δουλειὰ του τῶχε κίόλας. Ἐκεῖ πού κουβαλοῦσε σὰ χαμάλης ἀσβέστη μὲ τὰ γαιδούρια σ'τὴ χώρα, δὲν τᾶχε τί-ποτα νὰ μπαρκάρῃ ἀγιομαυριτικο κρασὶ γιὰ τὸ Τεργέστι. Περνοῦσε κἀνα καλοκαιρὶ στὸ χωριὸ κα' ὕστερα πού τὸν ἔχανε πού τὸν εὐρισκες: ταβερνιάρη σ'τὴ χώρα, τζυρολόγο σ'τὴν Πόλη καὶ τρέχα γύρευε... Σὰ νααγοῦσε ἀπὸ καμμία ἐπιχειρήσή του, καφὶ δὲν τοῦ καίγονταν. Δὲν εἶχε τὸν φόβο, οὔτε μὴν τοῦ κλάψουν τὰ παιδιὰ, οὔτε μὴν πεινάσῃ ἢ μάνα του. Ὅλη ἡ φαμελιά του ἦταν αὐτὸς καὶ τὸ τομάρι του. Κάποτε τὸν καλοτύχησα:*

— «Ὠρὲ Θεομῆ, τοῦπα, ζεῖς κατὰ πῶς σοῦ σκάει. Λεύτερος νὰ πᾶς ὅπου βού-λεσαι. Καλότυχος εἶσαι!»

— Ἐρεῖς ἕνα παραμυθάκι, τί λέει; Μοῦ ἀπαντᾷει χαμογελόντας:

Κι' ὁ φυλακισμένος πάλι, ἀγνάντευε τὸν ἀργάτη καὶ σκεφτότανε σφυρίζοντας: «Καλότυχος εἶν' αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος πού χαίρεται τὴ λευτεριά καὶ τὴ δουλειὰ του». Μείνανε κα' οἱ δυὸ φαριστημένοι ἀπὸ τὶς σκέψεις τους...»

Ἐτοῦτος ὁ μῦθος μοῦ καρφώθηκε γιὰ καλὰ μέσα σ'τὴ θύμησή μου, ἴσως γιὰ τὴν ἐπίσημη ἀφορμὴ μὲ μοῦ διηγηθῆ ὁ φίλος, ἕνα σωρὸ ἱστορίες ἀστεῖες ἢ σοβαρὲς ἀπ' τὴ ζωὴ του.

Δὲ θὰ ντραπῶ νὰ μολογήσω πῶς ἄρ-χισα νὰ τὸν θαυμάζω καί, σὰν μικρο-τερός του, νὰ τὸν θεωρῶ σὰ δασκαλό μου. Οἱ χωριανοὶ τσαμπουνάγανε στὰ κρυφὰ πῶς εἶναι ἕνας μαγαμπόντης ὄλος κα' ὄλος, μπλεγμένους ποῖος ξέρεῖ σὲ τί παληοδουλειές πέρα αὐτοῦ πού γυρίζει—μιὰ πού δὲν ἔχει σχέσεις μὲ τοὺς συντοπίτες του, οὔτε καὶ πολλὰ νταραβέρια μὲ τὴν ἐκκλησιὰ. Διαλο-μασῶνος κοντολογίης. Οἱ φήμες αὐτὲς ἐδίνανε καὶ παίρνανε ἀπ' τὴν ἡμέρα πού πῆρε τὴν ἀπόφασή νὰ μείνῃ γιὰ πάντα στὸ χωριό. Δὲν ἔδινε καμμιὰ ση-μασία σ' αὐτὰ, μὰ ὅπως νᾶναι φυλαγό-μουννο ἀπ' τὰ μάτια τοῦ κόσμου. Ἄν ἦταν νὰ πάω καμμιὰ φορὰ στὸ σπίτι του, ἔπρηπε νᾶναι βράδι. Τὸν ξβρίσκα νὰ κἀνῃ λογαριασμούς ἢ νὰ διαβάξῃ καμμιὰν ἐφημερίδα, ξαπλωμένος ἀπάνω σ' ἕνα θηλιαστὸ κρεβάτι τῆς ἐκστρα-τείας. Ἐνα μεγάλο κανοῦργο μπασό-λο μὲ τρία λουκέττα, ἕνα ἀρμάρι τοῦ τοίχου, καὶ μιὰ λάμπα τενεκεδένια πό-νο σ' ἕνα χοντρὸ τραπέζι, ἦταν ὅλη ἡ ἐπίπλωσή του σπιτιοῦ του, πού τὸ σι-γύριζε κάθε δυὸ μέρες μιὰ γρηά γει-τόνισσα.

Πολλὲς φορές τὸν εὐρισκα βαθιὰ συλ-λογισμένον. Ἐ, τότε δὲν τοῦβγαζες μι-λιά. Σηκωνόμουν κα' ἐφειγα βλαστη-μῶντας. Μιὰ βραδιά ὅμως μοῦ ἐξηγήθη-κε πιζραμένος πῶς ἔστειλε σὲ δυὸ με-ριές συμπθεριὰ γιὰ νὰ παντρευθῆ, μὰ δὲν τὸν ἔδεχτήκανε. Τόνε συμπνεσα πραγματικά. Ἀγανάχτησα μάλιστα...

Αὐτὲς ἦταν οἱ σχέσεις μας, ὡς τὴν ἡ-μέρα πού βρέθηκε στραγαλισμένος ὁ Δήμαρχος μέσα στὸ σπίτι του. Ἐνα γε-γονὸς πού συντάραξε τὴ μικρὴ ἐπαρχία. Ὁ δολοφόνος εἶχε πάρει μαζί του ὁ, τι βρισκόταν μέσα στὸ σωτάρι τοῦ τρα-πεζιοῦ κἀμποσα καποστάρικα κα' ἕνα μάτσο συμβόλαια, μαζὶ μὲ ὀλάκαιρη τὴ

— Νὰ τὸ ἀκούσω.
— Κάποτε, περ-νοῦσε ἀπὸς ἀπὸ μιὰ φυλακὴ ἕνας γέρο ἀργάτης τσακισμέ-νος ἀπ' τὸ μόχτο. Κάθησε κάπου σ' ἕ-ναν ἴσιον νὰ ξεκου-ραστῆ καὶ συλλο-γιόντανε τὸ χάλι του. Σὰν κοιτάζε ἀπέναν-τί του κα' ἀντίρου-σε πίσω ἀπ' τὰ σίδε-ρα τοῦ παραθυροῦ ἕνα φυλακισμένο πού σφύριζε καὶ χτε-νιζότανε, εἶπε μὲ τὸ νοῦ του: «Καλότυ-χος εἶν' αὐτὸς ὁ ἀν-θρώπος! Ἐγνοῖα καμμιὰ δὲν ἔχει κα' ὀλημερίς σφυρίζει».

ΣΟΝΕΤΤΟ

Τὶ νὰ ζητᾷς ἄμοιρη ἐδῶ, ψυχὴ, τί σὲ παιδεύει;
Σπρώχνεις ὡς τ' ἄκρα, ξεπερνᾷς τὴν ὄση δύναμή σου,
Μὰ πάντα στεῖρα κείτεται στὰ σκότη ἢ ἀπαντοχὴ σου
Ἐνῶ κάθε ἄλλη ἐδῶ ψυχὴ κα' ἄλλους Θεοὺς λατρνεύει.

Στὰ ὄσα ἢ μιὰ ποθεῖ, κουφὴ στέκ' ἢ ἄλλη καὶ γυρεύει
Φάσματα ποῖναι μισητὰ γιὰ σέ: τοῦ Παραδείσου
Ποθεῖ τὴν Πύλη καθεμιὰ, καὶ βρίσκει ἀντὶς τοῦ Κροῖσου
Τὸ τέλος, μὰ κα' ἢ βάρκα σου γιὰ πού νὰ ταξειδεύῃ;

Ὅλους, θαρρῶ, μ' ἄλλες μορφές, ὅμοια μᾶς δέρνει πλάνη.
Χρήματα, δόξα, ἐπιτυχία, καθῆκον: ἢ εὐτυχία,
Στιγμές πού φεύγουν κα' ἂν κανεὶς τὴ φτάνει δὲν τὴν πιάνει.

Κόλαση πλάνη νὰ ἢ ζωὴ, κα' ὁ θάνατος ἢ κλήρα.
Καὶ στὴ φριχτὴ πού παίζουμε μονάχοι κομωδία,
Χτυπάει τ' ἀνίκητα φτερὰ ἐμπνεῦτρα μας ἢ Μοῖρα.

ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑΣ

χαν βάλει ἕναν μικρόσωμο ἀνθρωπάκο μὲς στὸν τάφο καὶ τὸν ἔσκαφε νὰ τὸν μεγαλώσῃ γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ βγάλουν ὀλάκαιρο τὸ πτώμα ἔξω, ὅπως εἶ-χε προστάξει ὁ πρωτόπαπας, γιὰ παρα-δειγματισμό...

Ὁ ἀνθρωπάκος, ἕνας μαγκούφης πού ἔκανε κάθε λογῆς ἀγκαρεία γιὰ τὸ φρομὶ του, τσάπιζε τρέμοντας στὰ πλευρὰ τοῦ τάφου.

— «Ἄρκετὰ, ἄρκετὰ», τὸν πρόσταξε μιὰ τραχειὰ φωνή. «Βάρα καὶ κάτου τώρα...»

Ὁ ἀέρας βούιξε ἀκόμα στίς κορφές τῶν κυπαρισσιῶν θρηνώδικα, σὰν βιθὴν παράπονο στοιχειοῦ, πού σ' ἔκανε ν' ἀ-νατοιχιάζῃς.

Ὁ ἀνθρωπάκος χτύπησε κάτω κἀμπο-σες τσαλιές. Κράπ, κράπ, ἀκούστηκε ἕ-νας ξερός κρότος, πού τὸν ἔκαμε νὰ βγάλῃ ἀπάνω τὸ κεφάλι του καὶ νὰ κοιτά-ξῃ τοὺς ἄλλους, μ' ἕνα χωματένιο χροῶ-μα σ'τὴν ὄση του.

— Βάρα! Βάρα! Ἐξαπροστάξε ἢ φωνή. Ὁ ἀνθρωπάκος ἔσκυψε: μὰ ξά-φνον νινάχησε πάλι ἀπάνω μ' ἕνα ρέ-κασμα σὰ βέλσισμα γίδας καί, μπουσου-λώνας μὲ τὰ τέσσαρα, χύθηκε καὶ χά-θηκε.

Ἡ τρομάρα ἀρῶσε τοὺς χωριανούς ὡς τὸν τοῖχο, σὰ νᾶταν ξερὰ φύλλα πού τὰ φύσηξε ἕνας σφοδρὸς ἀέρας.

— Δυὸ παλληκάρια, ὡρὲ παιδιὰ, ἐδῶ. Δὲν εἶναι τίποτα! Φώναξε ὁ πρωτόπα-πας ἀκούνητος σ'τὴ θέση του.

Μιὰ ἀποκοτιὰ μ' εἶχε πιάσει νὰ κα-τέβῃ μόνος μου μὲς στὸν τάφο, μὰ σκέφτηκα πῶς δὲν ἦταν ἢ θέση μου καὶ πῶς θὰ βρισκότανε δυὸ πραγματι-κὰ παλληκάρια. Καὶ τῶντις, δὲ γελά-στηκα. Δυὸ παιδιὰ προχωρέσανε κα' ἀρ-πάξανε τὰ σῖνεργα. Ὅταν κυκλώσανε κα' οἱ ἄλλοι κοιτάξα πούχαν μείνει οἱ μισοί. Εἶχε κίόλας ἀρχίσει νὰ σουρου-πόνη κα' ἕνας-ἕνας τῶστριβε λαθροῖα.

Ὡστόσο ὁ τσαπιστής χτύπησε μὲ δύ-ναμη κἀνα. Τραβήξε κα' ἐβγάλε ἕνα κο-μμάτι σάνδα καὶ μιὰ λουρίδα σάβανο. Ξαναχτύπησε μὲ μιὰ κίνηση ὀργῆς σὰν τρελλός, μὰ τὸ τσαπὶ του σφηνώθηκε σὲ τρόπο πού μῆτε Σατανᾶς δὲν τὸ ξεσκά-

λωνε. Τὸ παιδὶ κοιτάζε γύρα του μὲ τὰ χεῖλη κἀτασπρα.

— Πᾶει κα' αὐτὸς; εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου καὶ μοῦρθε νὰ μιηξῶ ἕνα γέλιο σφιχτὸ, νευρικό. Ὁ πρωτόπαπας πρό-λαβε.

— Βγάτε, εἶπε, δὲν πειράζει. Ἄς εἶ-ναι. Θὰ τοῦ διαβάσω ἔτσι ἐδῶθε τὴν εὐχή. Σταθήτε ὅμως μιὰ στιγμὴ... Μὴ φύγετε... Τὸ μάτι του ἔπαιξε ξαφνια-σμένο.

Ἄνοιξε τὸ Μέγα «Εὐχολόγιον», γονά-τισε σ'τὴ μέση ἀπ' τοὺς δύο νέους παπά-δες, κα' ἀρχισε νὰ διαβάξῃ μπαρδαλίζον-τας. Τὸν εἶχε πάρει ἢ σκοτεινιά καὶ δὲν καλόβλεπε τὰ γράμματα. Πάνω στὸ διά-βασμα οἱ πέντ' ἔξη τελευταῖοι χωριᾶτες, σὰ λογικοὶ ἀνθρώποι, φύγαγε κα' αὐτοὶ πατώντας στὰ νύχια. Ὁ ἀέρας εἶχε ἀρ-χίσει νὰ πέφτῃ σιγὰ-σιγὰ, μὰ αὐτὴ ἢ ἢ-συχία ἔκανε πιὸ τρομερὴ τὴν ἐρημιὰ κα' ἄφινε ν' ἀκουεῖται κάτι σὰν βόγγος, σὰ στεναγμὸς βαθύς.

Στεκόμουν ἀκουμπισμένους σ'τὴ ρίζα τοῦ κυπαρισσοῦ παλέβοντας νὰ ξελαγᾶ-ρω τὴ σκέψη μου. Κοίταξα ἀκίνητος τὴν πρωτόπαπα χωρὶς νὰ μπορῶ νὰ σηκώσω τὰ βλέμματά μου ἀποπάνω του. Αὐτὸς, σὰν τέλειωσε τὸ διάβασμα κα' σήκωσε τὰ μάτια του, τότε κατάλαβε πῶς τοῦ-χαν φύγει κα' οἱ παπάδες. Τὰ βλέμμα-τά μας συναντηθήκανε. Ἀλαλιασμένος, σηκώθηκε καὶ μὲ ζύγωσε σιγὰ.

— Πᾶμε; Μοῦπε σὰ χαμένους.
Δὲν μπόρεσα νὰ τοῦ ἀπαντήσω καὶ πάλι γιὰ ἕνα λόγο ἀνεξήγητο δὲν μπο-ροῦσα νὰ ξεκολλήσω τὴ ματιά μου ἀπὸ πάνω του. Τὸν ἐκοίταξα μὲ τὸ κεφάλι κατεβασμένο.

— Πᾶμε; μοῦ ξανᾶπε μὲ τὰ μάτια καταστρόγγυλα, προχωρώντας. Σὲ πέντ' ἔξη βήματα μὲ τὸ κεφάλι γυρισμένο πάντα πρὸς ἐμένα: — «Πᾶμε; ; ; ; μοῦ ξαναφώναξε.

Στὴ γωνιά τῆς ἐκκλησιᾶς πού θάστρι-βε: «Πᾶμε; ; ; ;» μοῦ ξανᾶπε καὶ ρί-χτηκε στὸ τρέξιμο.

Στὸ πορτόνι ἀκουσα ἕνα οὐρλιαχτό.
— Πᾶμεεεε;!...

(Λευκάδα) ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Δ. ΓΡΗΓΟΡΗΣ

Οι γεωργικές σχολές

Κατά την τελευταία πενταετία έχουν ιδρυθή σε αρκετά μέρη των αγροτικών περιφερειών μας γεωργικές σχολές, όπου προσήλθαν πολλά παιδιά χωρικών απ' τα οποία έλειπαν τα μέσα της σπουδής και τα οποία θα συντηρούντο και θα έμορφώνοντο εκεί δωρεάν. Το μέτρο αυτό εκρίθη τότε απ' όλους ως μια λαμπρή πράξη κρατικής φιλανθρωπίας, δεδομένου ότι οι περισσότεροι μαθηταί ήσαν ορφανοί και προήρχοντο από φτωχές οικογένειες. Κι' έτσι λοιπόν οι εκατοντάδες αυτές των παιδιών μπροστά στην ανάγκη πήραν την απόφαση να αποχωριστούν από τους δικούς των και να απομακρυνθούν απ' τας πατρίδας των για να μπορέσουν να εξασφαλίσουν το αυριανό ψωμί των οικογενειών των. Όταν όμως επέρασε το ώρισμένο διάστημα και αποφοίτησαν από τις σχολές, τα ορφανά αυτά και άπορα χωριατόπουλα βρεθήκαν σ' ένα αδιέξοδο τόσο πιδό αδυσώπητο, όσο περισσότερο δεν το προέβλεπαν ως τότε. Το κράτος που είχε δείξει τόση προθυμία στην αρχή για να τα περισυλλέξη και να τα καταστήσει χρήσιμους πολίτας στην κοινωνία, αφού τα έφωδίασε μ' ένα τυπικό χαρτί, τ' άφησε έπειτα να ζήσουν με τα ίδια τους έφόδια, δηλαδή με τις γεωργικές γνώσεις που είχαν αποκτήσει στο μεταξύ. Πώς όμως και πού να τις χρησιμοποιήσουν, αφού μήτε κτήματα δικά τους έχουν να καλλιεργήσουν μήτε τους παρέχονται εκτάσεις για να εφαρμόσουν εκεί τα επιστημονικά διδάγματα τους; Και δε θάταν προτιμώτερο υπ' αυτές τις περιστάσεις να έλειπε όλοτελα ή κρατική φιλανθρωπία που εδημιούργησε κι' εδώ μια τάξη άέργων χωρίς λόγο;

Χριστουγεννιάτικη φιλολογία

Η χριστουγεννιάτικη φιλολογία, που τόσο μας είχε παραγίνει τα τελευταία χρόνια, έφέτος εκδηλώθηκε υπό μορφή πολύ ήπια, καθόλου άνησυχαστική. Αυτή τη χρονιά έλειψαν από τα έντυπά μας τα καταντήματα εκείνα που προκαλούν έλεεινολογήματα και οδηγούν στην απογοήτευση. Και τα επίκαιρα άρθρα και τα λογοτεχνικά κομμάτια και οι κάθε λογής κρίσεις, στην πλειονότητα βέβαια, παρουσί-

ασαν τώρα μια προσπάθεια σοβαρότητος που δεν πρέπει να μας διαφύγει στην περίοδο αυτή. Κυρίως υπέστη μεγάλη μείωση ο διθυραμβικός τόνος και ή κούφια ρητορεία που θρίσκαν κάθε χρόνο εύκαιρία να διασαλπίσουν την κενότητα τους από πολύστηλα άρθρα έφημερίδων σε κακότεχνες απόπειρες φιλολογικού ύφους. Έχει κατανοηθή επί τέλους ότι στα χρόνια αυτά της πνευματικής ανασυντάξεως και της πρακτικής ενεργείας δεν επιτρέπεται στη φιλολογία να ανοηταίγη με δημοσιεύματα που συγκινούσαν τους άπλοϊκούς ανθρώπους του περασμένου αιώνα. Όλα αυτά τα σημάδια μας ένισχύουν τις έλπίδες που στηρίζουμε στη σύγχρονη πραγματικότητα και μας κάνουν να αποβλέπουμε μ' έμπιστοσύνη στη νέα μεταπολεμική γενεά μ' όλα της τα έλαττώματα και μ' όλες τις αδυναμίες της.

Ο νέος ύπουργός της Παιδείας

Η κατά την τελευταία κυβερνητική μεταρρύθμιση ανάθεση του ύπουργείου της Παιδείας στον κ. Παπανδρέου φαίνεται να άκούσθηκε με χαρά από τους εκπαιδευτικούς κύκλους, δεδομένου ότι ο νέος ύπουργός γνωρίζει άρκετά καλά τα σχετικά ζητήματα, επειδή έχει διατελέσει πρόεδρος της κοινοβουλευτικής επιτροπής της εκπαιδύσεως. Υπάρχουν άκόμη άλλα πολλά ζητήματα της παιδείας μας και χρειάζονται πολλή έπεξεργασία για να κανονιστούν. Αυτό άλλωστε το καταλαβαίνει καλά ο κ. Παπανδρέου, ο οποίος μεταξύ των άλλων ύπεσχέθη να «καταστήσει την εκπαιδευτικήν μεταρρύθμισιν, από άπλουδν έξωτερικόν σχήμα, ούσιαστικην μεταρρύθμισιν, προσδίδων εις αυτήν το κατάλληλον έσωτερικόν περιεχόμενον». Έπειδή έθιξε και τα Πανεπιστημιακά ζητήματα, για τα οποία θα συνεργαστή με τη Σύγκλητο, έχουμε την έλπίδα ότι θα θελήσει να εξετάσει με άμεροληψία τα τελευταία φοιτητικά αίτήματα, άρκετά απ' τα οποία τα θρίσκουμε σωστά και θάταν άδικο να άπορριφθούν από μια στενοκέφαλη αντίληψη άξιοπρεπείας και ίεραρχίας, ή όποια έπεβράδυνε ως τώρα την όριστική λύση τους. Παραλλήλως όμως δεν πρέπει να παραμε-

ληθη και το λαϊκό σχολείο που διαρκώς το λαμβάνουν υπό την προστασίαν τους οι διάφοροι ύπουργοί και διαρκώς αναβάλλουν την εφαρμογή των καταλλήλων μέτρων που θά το έξυπηρετούσαν πραγματικά.

Οι ξένοι και τα έργα μας

Μονάχα λόγια ευχαριστίας αξίζουν οι διάφορες μεταφράσεις έργων της νεοελληνικής λογοτεχνίας με τις όποιες καταπιάνονται κατά καιρούς μερικοί δικοί μας και ξένοι φιλόλογοι, οι όποιοι θέλουν να καταστήσουν γνωστά τα πνευματικά προϊόντα μας και στο ευρύτερο ευρωπαϊκό κοινό. Δυστυχώς όμως τα έργα αυτά που έχουν την τύχη να μεταφράζονται στη γαλλική, στη γερμανική, στην άγγλική γλώσσα δεν είναι και τα καλύτερα της σύγχρονης έλληνικής παραγωγής, ούτε έπομένως θα άδικούντο αν τα ξέραμε μονάχα έμεις που θέλοντας και μη τα διαβάζουμε. Οι μεταφρασταί, είτε γιατί τους λείπει το αναγκαίο κριτήριο είτε γιατί έπηρεάζονται από προσωπικά σχέσεις, παρουσιάζουν συνήθως στους ξένου; άναμικά και άτονα κατασκευάσματα της τέχνης μας, άπάνω στα όποια δείχνονται όλοφάνερες οι διάφορες ευρωπαϊκές επιδράσεις. Ως πρόχειρο παράδειγμα φέρνουμε τα τραγούδια του Έφταλιώτη που κάποιος θέλησε τελευταία να τα μεταφράσει γαλλικά, ενώ δε βρίσκουν την παραμικρότερη εκτίμηση μήτε σ' έμάς εδώ. Το ίδιο γίνεται και με τις λυρικές άνθολογίες, στις όποιες άνακατεύονται κατά το χειρότερο τρόπο στιχουργοί άνάξιοι μνείας με ποιητάς άξιους του όνόματός των. Έπειτα απ' αυτή την άψυχολόγητη κι' έπιπολαία έπιλογή δεν πρέπει να άποροδμε καθόλου γιατί οι ξένοι δεν ξέρουν τη φιλολογία μας και ούτε ένδιαφέρονται καν να τη γνωρίσουν. Πώς είναι δυνατόν να τους κινηθή ή προσοχή κι' ή συμπάθεια για μια φιλολογία που παρουσιάζεται με τέτοιους κοινούς αντιπροσώπους και με τόσο βολικούς έρμηνευτάς;

Ο έορτασμός μιας έκατονταετηρίδος

Επανερχόμεθα σήμερα πάλι στο ζήτημα του έορτασμού της έκατονταετηρίδος της Έλληνικής Έπαναστάσεως, για τον όποιο γράψαμε κι' άλλοτε και για τον όποιο μας δίνει εύκαιρία να άσχοληθούμε ξανά σχετικά σημείωμα της έφημερίδος «Πρωϊας». Έπαναλαμβάνουμε λοιπόν, ένόσω είναι άκόμη καιρός, ότι οι συνηθισμένοι πανηγυρικοί λόγοι, οι τιμητικές παρελάσεις, οι έσπερινές φωταφίες και τα τοιαύτα δεν πρόκειται να φέρουν το άποτέλεσμα που επιδιώκεται μ' έναν τέτοιο έορτασμό. Για να ζωντανευτή ό μεγάλος Άγώνας με τα ήρωικά του πρόσωπα και τα θρυλικά έπεισόδια μπρός στα μάτια των σημερινών Έλλήνων, δεν άρκούν

οι καθιερωμένες αυτές τυπικότητες, αλλά χρειάζεται κάτι ούσιαστικώτερο, που να προσδώσει πραγματικό περιεχόμενο στην ιστορία. Προς τοϋτο λοιπόν άπαιτείται να έτοιμαστούν και να ένδοθούν έργα σχετικά με την εποχή εκείνη, συντεταγμένα με επιστημονική μέθοδο και με αντικειμενική άμεροληψία. Δεν επιτρέπεται πια ύστερα από ένα όλόκληρο αιώνα να γνωρίζουμε την Έλληνική Έπανάσταση ως μυθολογία και όχι ως ιστορία, καθώς πολύ σωστά παρατήρησε πάντοτε ο κ. Κωστής Παλαμάς. Σ' αυτό λοιπόν πρέπει να στρέψουν κυριώτερα την προσοχή τους οι άπόγονοι των ήρωϊκών εκείνων άνδρών και αυτήν την προσπάθεια έχουν χρέος να ύποστηρίξουν οι άρμόδιοι με τα χρήματα που θα διέθεταν για κενολόγους κι' άσκοπούς πανηγυρισμούς.

Το βιβλίον του Έκαρίμπα

Τα διηγήματα του Σκαρίμπα, τα όποια με τόσο ένδιαφέρον και ένθουσιασμόν ένδιαβάσθηκαν εις τα «Έλληνικά Γράμματα», συνεκεντρώθηκαν εις ένα ώραιότατον τόμον ένκονογραφημένον επί χάρτου πολυτελείας και ένκυκλοφόρησαν εις όλα τα βιβλιοπωλεία των Άθηνων και των έπαρχιών. Είναι μία έκδοσις ή όποια άσφαλώς προσθέτει εις την πτωχήν φιλολογικήν παραγωγήν του τόπου μας και όσοι δεν κατόρθωσαν συστηματικά να παρακολουθήσουν την εργασίαν του νέου διηγηματογράφου εις τας σελίδας αυτού του τόμου, θα έχουν την εύκαιρίαν να γνωρίσουν ένα ταλέντο ισχυρόν και ένα λογοτέχνην που γνωρίζει όσον έλάχιστοι να γράφη την δημοτικήν μας γλώσσαν. Είς έλαχιστοτάτους πεζογράφους θα συναντηθή όπως εις τον Σκαρίμπα τον άφθονον γλωσσικόν πλουτον και τόσον άνεπτυγμένον γλωσσικόν αίσθημα. Ο Σκαρίμπας είναι στυλίστ, έχει δημιουργήσει ύφος προσωπικόν, έχει φθάσει δηλαδή εκεί όπου δυσκόλως και μετά μακράν προσπάθειαν φθάνουν πολλοί συγγραφείς. «Μέσα εις τας σελίδας του Σκαρίμπα, έλεγε κάποτε γηραιός δημοσιογράφος, μάνεται ή Ρωμισούνη». Και πράγματι. Τα διηγήματά του έχουν άρκετήν συγγένειαν με την δημοτικήν μας ποίησιν και παράδοσιν και οι άνθρωποι του ξεπηδούν μέσα από αυτά τα σπλάγγνα του λαού μας. Έκείνο άκόμη που κυριαρχεί μέσα εις τα διηγήματα αυτά είναι ή βαθύτερα άγάπη που έχει ό συγγραφέυς προς τους ήρώας του, που είναι άληθινή άγάπη προς την ζωή, την άγνήν και πηγαίαν, την ζωή των άπλων ανθρώπων του λαού μας. Και εκεί άκόμα όπου νομίζει κανείς ότι κυριαρχεί το αισθησιακόν στοιχείον και εκεί μια πνοή άληθινής άγνότητος έξιδανικεύει και τα πιο άχαλίνωτα πάθη των ήρώων του.

Πως τα κατάφε-
ρεν ο Ντάριο
Νικοντέμι, κω-
μφοδιογράφος διαση-
μότητας, προϊστάμε-
νος ενός θεάσου, και
σ' αυτόν και στον
άλλον κόσμο ακόμη
θαυμαστού. Πρόεδρος
μιας εταιρείας θεατρι-
κών συγγραφέων, γε-
μάτης εκατομμύρια,
νά βρή μέσα στην γέρινη πόλη του Μιλάνου
ένα σπίτι, που του ταϊριάζει τόσο, που
μοιάζει δηλαδή τόσο πολύ με θεατρική
σκηνή;

ΝΤΑΡΙΟ ΝΙΚΟΝΤΕΜΙ

Κατοικεί στο βάθος μιας αλλής, μα-
κριάς όσο το παλαιοσέβικο του θεάτρου
Μαντζόνι.

Ο τοίχος είναι χαμηλός, όπως στα
δρομάκια των Γκολντονιανών σκηνογρα-
φών, και είναι διασταυρωμένος σ' όλο
του το μήκος από 'να προσηλιακό προ-
θάλαμο, όπου ο Νικοντέμι ξεκουράζεται,
διαβάζει εφημερίδες, δέχεται φίλους και
φιλενάδες, ήθοποιους και συναδέλφους,
τους προσφέρει καφέ, ένα φιλοφρόνη-
μα, μιάν άβανά ή ένα σιγαρέττο, αναλό-
γως του φύλου και της ηλικίας, έτσι
πού. Ξάν κανείς τοποθετήση μιά σειρά
καθίσματα σ' εκείνη την αλλη, το κοινό
θα μπορούσε να παρευρεθῆ στην ζωή του
Βενιαμίν του και να χειροκροτήση, σέ μιά
καλή στιγμή, ή να χαμογελάση ή, ποιός
ξέρει, και να συγκινηθῆ.

Όταν ή πράξη τελειώση, ή καμαριέρα
του μεγάλου Ντάριο τραβάει την κόκκινη
μεταξωτή τένια, και δέν διακρίνονται πιά
παρά οι αναμμένες λαμπάδες και κά-
ποιες φευγαλέες μυστηριώδικες σκιάς
και δέ μπορεί ν' άρνηθῆ κανείς, πως κι'
αυτό είναι θεάτρο.

Αν από κείνη την πλατεία θελήσετε
μ' ανέβητε στη σκηνή και σεις, θα βρήτε
ιά πόρτα που δέν κλείνει ποτέ, όπως
κείνη μεταξύ του διαδρόμου της σκηνης
και του παλαιοσέβικου, και όσο δέ θα την
ξανακλείσετε, ένα κρουσάκι που άντη-
χει ακριβώς σαν εκείνο, που προσκαλεί
τους θεατές στο τέλος του διαλείματος.
Μιά μικρή σκαλίτσα σας οδηγεί στην α-
λλαία, θέλω να πώ στον τζαμιτό προθά-
λαμο, σιμά στον οικοδεσπότη.

Εκείνος κινείται αυτός μ' άριστοκρα-
τική νοχέλια. Σεις, όμως, είστε άπο-
ροφημένοι από τη σκέψη της πλατείας,
εκεί κάτω, και δέν επιχειρείτε να στρέ-
ψετε τη ράχη του τζάμι, δηλαδή στο
κοινό διαταγμός που είναι, όπως το
γνωρίζετε, παλιό ελάττωμα των θεατρο-
φίλων. Ο Ντάριο, όχι' ή μεγάλη δερμά-
τινη πολτρόνα, όπου βρίσκεται καθισμέ-
νος, είναι λοξά τοποθετημένη, ώστε να
δίνη στους υποθετικούς θεατές την εντύ-
πωση, πως δέν υπάρχει τίποτε το τεχνητό,
πως το προσκήνιο είναι μόνον ο τέταρτος
τοίχος του δωματίου, πως τέλος εκείνη
εκεί μακριά είναι ή χιλιετιπωμένη αλη-
θινή ζωή.

Ένα πρωτ' ο Νικοντέμι μās κάλεσε σέ
γεύμα με τον Ντ' Αννούτσιου και τον
Καπέλλο.

Την ώρισμένη ώρα ο Ντ' Αννούτσιου
τηλεφώνησε πως ήταν διάθετος.

Ο Νικοντέμι δέν τάχασε — Πάω να
τόν πάρω, — είπε και βγήκε. Έν τῷ με-
ταξύ από μιά πόρτα, άνάμεσα από δύο

σκατζιές, φάνηκεν ένας άλλος λιθορνήζος,
δ' καλός ζωγράφος Ρενάτο Νατάλι, με-
λαχρινός και ήλιοκαμένος, κι' ανοίγων-
τας τά μάτια με σπουδασιμένη θέρμη,
μās διηγόταν, ότι ο Νικοντέμι εἶχε από
μιά βδομάδα προβλέπει τό τηλεφώνημα
του Ντ' Αννούτσιου, εἶχεν επίτηδες ώρί-
σει τό πρόγευμα γιά τῆ μισή μετά τό
μεσημέρι, κι' εἶχεν έτοιμο έν' αυτοκίνητο
γιά τό μεσημέρι.

Επί τέλους ο Νικοντέμι ξαναφάνηκε
μέ τόν ποιητή, δ' όποιος παρ' όλα τά
δεινά του έφαγε με μεγάλην όρεξη.

Στόν καφέ ο Νικοντέμι μās εξήγησε
πως ο προσκεκλημένος, που στην τελευ-
ταία στιγμή προσποιείται τον άρρωστο κι'
έρχεται μονάχα άν τον μεταχειριστούν με
κάποια γλυκειά βιαστικότητα, είναι «πρό-
σωπο» πασίγνωστο. Γι' απόδειξη, έδγα-
λεν ένα βιβλίο από μιά σκατζιά, τό α-
νοίξε σέ μιάν ώρισμένη σελίδα και μās
τό έδωσε.

Η σκηνή, όμοια κι' απράλλακτη,
μπορούσε να διαβασθῆ στην κωμωδία την
τυπωμένη σέ κείνο τό βιβλίο' μιά κωμω-
δία, άν θυμώμαι καλά, του Marivaux.
Ο Γαβριήλ Ντ' Αννούτσιου σάθηκε
πολύ ευτυχισμένος γι' αυτό.

Ός κι' ο Νικοντέμι άλλαξε από κείνη
τή στιγμή. Τό έξογκωμένο μογγολικό
πρόσωπό του, με τ' άμυγδαλωτά μάτια,
τό βραχιό μίτωπο, τά κολλημένα στο
κρανίο του αυτιά, που μοιάζουν, καθώς
είναι λεπτά και διάφανα, με φύλλα, σά
να γέμισα, σά να πήρε κάποιαν έπιση-
μότητα.

Θά έλεγα πως, καθώς είναι πεταγμένο
και μακρύ, στίς λίγο γυρμένες πλάτες,
έχει μεταβληθῆ σέ θεσποτικό σκεδόν.
Τό χαμόγελό του παρακολουθεί τό βλέμ-
μα, γιά μιά στιγμή, από μακριά, βα-
στάει ένα δευτερόλεπτο κι' αλλάζει σ' ένα
βιαστικό μικρό μείδιμα, που τό βα-
ραίνει τό κάτω χείλος, φανερώνοντας τά
κόκκινα ούλα. Κατόπι τό πρόσωπο πέρ-
νει την πρώτη του έκφραση κι' ή προσο-
χή του κάνει να φλεγει τα άσιατικά
μάτια του. Οι χειρονομίες του είναι άρ-
γές και μετρημένες.

Στό να υποφέρῆ δείχνεται γενναίος κι'
έτοιμος. Στο δέξιμό του προφυλαχτικός
κι' αινιγματικός. Όπως σ' όλους τους
άνθρώπους του θεάτρου, τους καταδικα-
σμένους να φαίνονται περισσότερο παρά
να είναι, κάτι τό διπλωματικό, κάτι α-
πό τους παλιούς διπλωμάτες, που σοῦ
χάριζαν δεκάδες φιλοφρονήματα, σκεφτό-
μενοι κατά βόθος άλλα πράγματα, σκε-
πτόμενοι ίσως εκείνο, ακριβώς, που και
σῦ σκεπτόσουν, έχει ανακατευθῆ με τό
νεανικό κι' όρμητικό πρόσχημα του Νι-
κοντέμι. Κι' όταν ακόμη του μιλείς γιά
συναδέλφους, σήμερα, κινδυνεύεις να μὴν
άκουσῆς από τό στόμα του παρά επαι-
τους και επαινούς. Κι' ύστερα, όταν όδη-

γησε τόν τέλειο θιασό
του στην Βραζιλία
και στην Αργεντινή,
αφοῦ γιά δεκα χρό-
νια πολέμου ή πλα-
στής ειρήνης κανένας
ιταλικός θιασος δέν
εἶχεν άποθιασθῆ έ-
κει, και σέ εκατόν
ογδόντα παραστάσεις,
που έδωσε, έπαιξε
εκατόν εξήντα ιταλι-
κές κωμωδίες, και σ'
εκείνους τους νέους
τόπους, τους μακρινούς
κι' άγέρωχους,
έκαμε να μιλιέται ή γλώσσά
μας, δέ
στάθηκεν ως κι' αυτός,
δ' συγγραφέας,
ένας υποδειγματικός
πρεσβευτής. 'Αλλ'
αυτά τά πράγματα ποιός
άπό μās τά
νοιθῆ; ποιός τά
έκτιμά; Λογοτεχνία;
θέατρο; Νυχτερινές
παρεκτροπές, έξοχώ-
τατοι.

Νά, όμως, που ένθ
βρίσκεται μόνος μ'
ένα φίλο, σ' ειρήνη και
ανάπαυση, κι'
άπό τους πρόωρους
καυγάδες ξεφεύγει,
γιά να μιλήση γιά την
τέχνη και γιά
κωμωδίες, ξάφνου τόν
βλέπεις ν' άφίνε-
ται και να έμπιστευεται.

Ναι, οι ήθοποιοί, οι δοκιμές, τό προ-
σκήνιο, ή πείρα, τό έπάγγελμα. 'Αλλ'
ή έμπνευση, που σ' ένα
δραματούργο πρέ-
πει να είναι πιο ζωντανή
και φευγαλέα παρά
σ' ένα μυθιστοριογράφο,
γιατί πρό-
κειται ν' άκούη κανείς,
όχι μόνο να βλέψη
τά φανταστικά πρόσωπα,
πότε τόν κυ-
ριεύει και τόν κατέχει;

Υπάρχουν συγγραφείς,
που μόνο περ-
πατώντας βλέπουν να
γεννιούνται στο
μαλό τους τά «πρόσωπα»
τους τόσο ζωντανά,
που βγαίνοντας μόνον
άπό τό σπίτι, εκείνοι οι
συγγραφείς, ξαναμπί-
νουν ακολουθούμενοι από
μιά συνοδεία άόρατη
γιά τους άλλους' και
είναι τέτοιοι, που μονάχα
μπρός στο γραφείο και
στά λευκά χειρόγραφα
κατορθώνουν, με τή
μύτη της πέννας των,
να έρεθίζουν τή φαντασία
κι' άλλοι που μόνο
συναθροίζοντας και
γνωρίζοντας τύ-
πους, χειρονομίες,
λέξεις, άνέκδοτα από
την πραγματικότητα,
ξέρουν να συνθέ-
τουν τά πλάσματά τους,
ώστε ή τέχνη, γι'
αυτούς, είναι σά μιά
συνέχεια της καθη-
μερινής ζωής' και άλλοι,
που μονάχα διαδάζοντας
μυθιστορήματα, διηγήματα
και κάθε λογής συνθέματα,
άκόμη και τά πιο
ένοχλητικά ή τά πιο
άπίθανα, τού-
λάχιστον από την άποψη
της αντίθεσης και της
κριτικής, κατασκευάζουν
μ' αυτό τό υλικό νέα
δράματα και ήρωες. Ο
Ντάριο Νικοντέμι εἶν' ένας
νυχτερινός δραματιστής.

Υποφέρει από άϋπνια,
ή καλύτερα, χαίρεται
την άϋπνια έμπνεόμενος.

Θέλεις τό τελευταίο
δείγμα; Έδώ και δύο
χρόνια ταξίδεσα στην
Προδηγία κι' αυτοκίνητο.
Μιά νύχτα, άργά, έφτασα
στο ΑΤΕ. Σέ λιγάκι στην
μικρή καμαρούλα του
ξενοδοχείου άνοίγω τή
βαλίτσα, βεβαιώνομαι πως
δέν έχω ούτε ένα
βιβλίο γιά διάβασμα.
Ότε ένα. Πρέπει
νάσκατε άϋπνοι παρατηρη-
τές, όπως είμαι γώ,
γιά να καταλάβετε τήν
φυσική κι' ήθική σημασία
μιας παρόμοιας κωκτου-
χίας. Ξανακατεβαίνω
τρέχοντας στο γρα-
φείο. Ξυπνώ τόν φύλακα.
Δέν έχει τίποτε να
μού δώση να διαβάσω,
ούτε μιάν εφημερίδα.
Μου έρχεται διάθεση
να σπάσω μιά βιτρίνα,
που μέσα σ' αυτή

ΑΠΟ "ΤΑ ΚΥΠΑΡΙΣΣΑ ΜΟΥ,"

αυτή βλέπω άραδιασμένες μιάν
εκατοστή παλιές επιστολές
κιτρινοσμένες. Ποιός
ξέρει πόσα μυστήρια
βρίσκονται σ' εκεί-
νες τις επιστολές
κλεισμένα όπως σέ
μνήματα.

Βγαίνω, διωγμένος από
την πλήξη μιας
δλάκερης νύχτας
χωρίς ύπνο και δίχως
βιβλία. Πηγαίνω με
τά πόδια ως τό σταθμό.
"Όλα κλειστά. Αρχίζω
να τριγυρίζω μέσα
στούς παλιούς δρομάκους
της άγαπημένης
πόλης του Daudet
και του Cézarne.

Στό Παρίσι, στην Rue
Descourcelles, άλλοτε,
στίς δύο ή τρεις, δ
Bataille, που υπέφερεν
άπό άϋπνια, όπως έγω,
και κατοικούσεν εκεί
κοντά, έρχόταν να
χτυπήση τά παζούρια
του ίσογειού μου, κι'
έδγαίναμε μαζί και
περπατούσαμε ως
την αύγη.

Έδώ είμαι μόνος.
Μαύρη νύχτα. Έρη-
μοι δρόμοι. Δέν υπάρχει
τουλάχιστον ένα τέταρτο
σελήνης έδώ να ρίξη
κάποιο φως. Ξαναγυρίζω
στο ξενοδοχείο με χαμη-
λωμένο τό κεφάλι. Άνευ-
δαιμώντας μεταλα-
χολικά τά σκαλοπάτια
βλέπω άφιμένο στην
γωνιά ενός τραπεζιού
ένα μεγάλο βιβλίο
μεταχειρισμένο και
φαρμακίο. Χωρίς
κάν να κυττάξω τόν
τίτλο τ' άρπάξω και
τό φέρνω επάνω
τρέχοντας σά να τό
είχα κλέψει. Στο
έξωφυλλο, με χρυσο-
γράμματα, είναι
τυπωμένο: ΟΙΚΙΑΙ
ΚΑΙ ΕΠΑΥΛΕΙΣ ΠΡΟΣ
ΕΝΟΙΚΙΑΣΙΝ Η ΠΡΟΣ
ΠΩΛΗΣΙΝ.

Φοβάμαι μήπως
είναι μονάχα φωτο-
γραφίες. Όχι, γιά
καλή μου τύχη,
κάτω από κάθε
μιάν εικόνα
υπάρχει μιά περι-
γραφή, κάτι
τέλος πάντων
γιά διάβασμα. Χώνομαι
κάτ' άπ' τό
σεντόνι και, στη-
ριζόμενος σέ
δυό μαξιλάρια,
αρχίζω να
ξεφυλλίζω τ'
άνοιγμένο
στά γόνατά μου
βιβλίο.

«Billa aux Césisiers,
κοντά στο Saint — Raphael,
οσεδόν σιμά στη
θάλασσα. Δεκαπέντε
δωμάτια του ιδιοκτήτη,
δυό λουτρά, νερό
θερμό και ψυχρό κ.τ.λ.»

Γυρίζω μιά
σελίδα, γυρίζω
μιάν άλλη. Σκέφτομαι,
τόρα περισσότερο
άπό άλλοτε, τή
μονοτονία του
άνθρώπινου
σπιτιού, του
απράλλαχτου
παντού και πάντοτε,
και σ' έν' άλλο
άνθρώπινο σπι-
τι φτιαγμένο
ομοίμορφα, όπως
οί μηχανές. Έπειτα
άπό μιάν
εικοσαριά περι-
γραφές ο τόσο
επιθυμητός
ξένος, δ ύπνος,
έρχεται να
κλείση τά
βλέφαρά μου.
Μά σέ μιάν
άλλη σελίδα
τό θέαμα
μιας μαύρης
και πένθιμης
συστάδας
δέντρων με
ξυπνά. Είναι
μια σειρά
ψηλών κωπα-
ρισσιών και,
άνάμεσά τους,
άσπρίζει
μιάν ίσια
γραμμή, ή
στεφάνη της
βίλλας. Δέ
φαίνεται τίποτ'
άλλο. Τό
σπίτι είναι
πνιγμένο
στά κωπαρίσια.
Μοιάζει με
σκίτσου του
Μπαϊλιν. Διαβάζω
άπό κάτω
«Le Refuge. Βίλλα
θαμαστή γιά
τή μοναξιά της.
Άληθινή
γωνιά του
δενέου». Δέν
ξέρω άν είναι
ή κούραση
ή ή θύμηση
μιας παλιάς
κωμωδίας μου,
που φέρε τ'
όνομα της
βίλλας
εκείνης, ή
τό μυστήριο
του σπιτιού,
του κρυμμέ-
νου σέ κείνο
τό άλσος
των φαντασμά-
των, τό
γεγονός
είναι πως
λίγα λεπτά
μετά, τά
μάτια, προσηλωμένα
στην
ασπρόμαυρη
εικόνα, βλέπουν
έκει μέσα
έναν
άνθρωπο
και μιά
γυναίκα, και
γιά τό
τότο, τήν
κωμωδία ή
τό δράμα,
κατά τήν
άρεσκεια
της σέ
αναβρασμό
φαντασίας
μου. Έναν
άνθρωπο
και μιά
γυναίκα,
που άγαπώντουσαν
οσεδόν
άπό τήν

Πάλι με φέρνει ο πόνος σου
στην άμουδιά
μαζί σου
κατακαυμένη
θάλασσα
που κοίτεσαι
πλατεία.

Ο πόνος σου ο
σπλαχνικός
όμως γλυκοκοιμήσου
κι' άς χλιθείται
στο στήθο μου
ή δόλια μου
ή καρδιά.

Είμαι κι' έγω
ένα πέλαο
τετράπλατο
στη φύση
κι' έγω μιά
πικροθάλασσα
πλατεία και
βραδυνή.

Του κάκου ο
χρόνος κι' άν
περνάη και ή
ζωή κι' άν
σβύση πάντα
θα κλειώ
στο στήθο μου
καρδιά που
θα πονή...

Χαλκίδα 1928.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΤΑΣ

παιδική τους ηλικία,
μα που ή ζωή
τους παντρώει
χωρίς. Είκοσι
χρόνων αυτή
παντρεύεται
μ' ένα
διπλωμάτη και
κείνος, άπελπι-
σμένος
άπαρηγόρητα,
γυρίζει τόν
κόσμο δίχως
άλλη
έλπίδα
άπ' εκείνη
να σκοτώση
τόν καιρό
με τήν
άναμνηση
του δικού
του
σκοτωμού
άπ' αυτόν.

Άλλ' ο έρωτας
έμεινε ζωντανός
στον ένα και
στον άλλο. Τό
ξέρουν. Ένας
έρωτας
χωρίς
παρηγοριά,
γεμάτος
άπό σκληρήν
άπέχθεια,
γιατί ο
καθένας
άποδίθει
στον άλλο
τό σφάλμα
της κοινής
δυστυχίας.
Αυτή, είναι
περαστική
άπό τή Γαλλία.
Τήν
άκλόουθη
μέρα
όφείλει να
επιθεσασθῆ
γιά να
συναντησῆ,
στη νέα
του
θέση,
τόν
άντρα
της.

Αυτός,
κατορθώνει
να τής
πάρη
μιάν
υπόσχεση
συνεντεύσεως.
Τήν
όρίζει
στην
μυστηριώδικη
βίλλα
ένός φίλου
μακρινήν
άπό
κάθε
κίνδυνο,
κρυμμένη
μέσ' στα
κωπαρίσια.

Αυτή
φθάνει... Σταματώ
την περιγραφή,
γιατί
τουτο
είναι
τό καινούργιο
δράμα
του Ντάριο
Νικοντέμι
κι' άκολουθεί
μιά
πιστολιά,
κι' ένας
νεκρός,
κι' ο νεκρός
αυτός
δέν είναι
ούτε
«έκεινος»,
ούτε «εκείνη»,
ούτε ο
σύζυγος
εκείνης.

Ο Ντάριο Νικοντέμι,
εύτυχως,
δέν σταματά.
Τώρα
διηγείται
και
χειρονομεί,
κι' ανοίγει
τά
μάτια,
ώστε
τά
φρύδια
του
φτάνουν
στη
μαση
άπό
τό
μέτωπό
του. Διηγείται
με
χαμηλή
φωνή,
αθμαίνον-
τας,
σά
να
μού
έμπιστευόταν
τήν
τραγωδία
ένός
άληθινού
φίλου
του' να
μὴ μάθουν
τίποτε
άπ' αυτά,
γιά
τό
Θεό,
οί
εφημερίδες.
Και γώ
πούμαι
κοντά
του
τόν
διακόπτω,
τόν
επιδοκιμάζω,
συγκινού-
μαι,
χειροκροτώ.
Έτελεσθε.

Περνάει
τά
δύο
του
χέρια
στά
μάτια.
— Έχω
πρόθε. Πάμε
στο
θέατρο,
γιατί
είν' άργά.

Κάτω
άπό
τό
λοντρεζικό
δερμάτινο
έ-

πανωφόρι,
γαντωμένος,
και
χαμογελών-
τας,
με
τό
καπέλλο
που
τοῦ
πιέζει
τόν
σθέρκο,
ο Νικοντέμι
έχει
ξαναπάρει
τό
άγαθό
και
θεσποτικό
του
βφος,
τό
γγήνο
και
συγκαταβατικό.

Μου
δίμλει
γιά
τό
Μεξικό
και
γιά
τήν
Αργεντινή,
γιά
τά
μόνιμα
θέατρα,
γιά
κάποια
κωμωδία
που
προβάει.

Ένας
μικρός
ήλιος,
ρόδιος
και
χει-
μωνιάτικος,
κατεβαίνει
άπό
τόν
γαλακτωμένο
και
μακρινόν
ουρανό
και
κάνει
να
λάμπη
τήν
άσφαλτο
της
πλατείας
της
Σκάλτα,
τήν
λουστραρισμένην
άπό
τά
λάστιχα
των
αυτοκινήτων.

Η
πλατεία
φαίνεται
πιο
άδαιανή,
οί
πέτρες
των
οικοδομών
πιο
αλαφρές,
ή
οικουμένη
πιο
νέα,
σ' αυτό
τό
ψεύτικο
φως
της
αύγης.

Όταν
μπαινόμε
στο
θέατρο
ο Νικοντέμι
σταματά,
μου
σφίγγει
τό
χέρι
μέσα
στην
άπαλάμη
του
μεγάλου
χειριού
του,
με
τά
ρόδινα
νύχια
τά
σιλιπνά,
όπως
καθρέφτης.

Πές
μου
τήν
άλήθεια,
άλλά
σά
φίλος.
Σ' άρσσει
τό
δράμα
μου:

Άκούω
στη
σκηνή
τή
δρσοερή
φωνή
της
Βέρας
Βαργκάνι,
τήν
άκονισμένη
φωνή
της
Τοφانو,
ένα
στεναγμό
ή
ένα
φθόρυσμα
της
Cinara.
Δοκιμάζουν
τό
«Si je voulais»
του
Gladly.
Παρουσιάζεται
ο Νικοντέμι.
Σιωπή
παντού.
Χαιρετισμοί.

Έπάνω,
κύριοι.—
Βγάζει
τό
καπέλλο
του,
χώνεται
σέ
μιά
πολτρόνα
κοντά
στον
υποβολέα,
βάζει
τόνα
πόδι
σ' άλλο,
αρχίζει,
φλεγματικός,
να
εσφτάη
τό
αχυρο
μιας
φάθινης
καρέκλας,
με
τό
κεφάλι
σκυμμένο
μπροστά,
τά
μάτια
μισοκλεισμένα,
προσηλωμένα
στον
ήθοποιό
που
μιλεί.

UGO OJETTI

Μετ. από τό
Ιταλικό
ΣΤΥΠΟΥ Μ. ANNINOY

Ο Λενάρδος Μπρε-
σενού, χτίστης
από τή Μάρρ, είχε
μαζέψει λίγα λεφτού-
λια. Γύρισε στην πα-
τρίδα του κι' έχτισε
ένα οπιτάκι.

Ήταν χηρεμένος,
μ' ένα γιού και μια
κόρη, — που πάντρε-
ψε χωρίς προίκα.
Ο γιός του δ Μαρ-
σιάλ, έμεινε στο ίδιο
σπίτι μ' αυτόν μαζί
με τή γυναίκα του, τή Μαριάννα Μπρε-
ζέρ. Η κόρη του, ή Νοεμί, έμεινε στο
χωριό με τόν άντρα της, τό Νικόλα Φα-
ντέν.

Σύμφωνα με μια συνήθεια πολύ διαδε-
δομένη στα χωριά, — τή μέρα που δ Λε-
ονάρδος Μπρεσενού έφτασε τά έβδομηντα
πέντε του χρόνια, ανήγγειλε στα παιδιά
του πως επειδή είναι πολύ γέρος και δέν
μπορεί νά δουλεύη, τούς άφινε τήν περι-
ουσία του, υπό τόν όρο νά τού παρέχη
δ γιός του τροφή και κατοικία και νά
του δίνη ή κόρη του τριάντα φράγκα τό
μήνα.

Σέ όχτώ μέρες δ Μπρεσενού δέν λογα-
ριάζτανε πιά ύστερα από λίγες εβδομά-
δες είχε γίνει «δ γέρος», κάτι τι χειρότε-
ρο κι' από φόρο, μια περιττή δαπάνη.

Η Μαριάννα, ή νύφη, μόλις και μετά
βίας τόν έτρεφε, λέγοντάς του πως όταν
είναι κανείς γέρος πρέπει νά στερείται
για νά ζήση πολλά χρόνια.

Όσο για τόν γαμπρό, είχε πάντα κάτι
διαστικό νά πληρώση στο τέλος του μη-
νός και πρόσθετε: — Τι τά θές τά λε-
φτά; δέ σου λείπει τίποτα.

Οί δλικές αυτές στενοχώριες δέν ήταν
οί θαρύτερες για τό γέρο. Δέν τόν ρωτά-
γανε πιά για τίποτα. Ήν τούτοις δ Λεο-
νάρδος Μπρεσενού είχε ένα άντιστάθμι-
σμα στή θλίψη του: ήτανε παπούς.

Ο γιός του είχε μια κόρη, τή Φανσέτ,
πού μόλις είχε κλείσει τά δεκατέσσερα.
Δροσάτη και ροδοκόκκινη με μεγάλα μαύ-
ρα γλαστά μάτια κι' άσπρα δόντια, λά-
τρευε τόν παπού της.

Κάθε πρωί τόν ξυπνούσε και τόν άγ-
κάλιαζε. Για νά τόν διασκεδάση μάζευε
άπ' τό χωριό κάθε λογής τραγούδια κι'
δμορφες ιστορίες. Τούφερνε τά καλύτερα
φρούτα τού κήπου, εκείνα που φυλάγανε
για νά τά πουλήσουνε στους πλούσιους
της χώρας. Ο γέρος δέν είχε δικαίωμα
νά τρώη παρά τά χαλασμένα άπιδια και
τά σάπια μήλα, — μα ή πονηρή μικρού-
λα πήγαινε κάτω άπ' τό δέντρο, κούναγε
τά κλαριά, άπλωνε τήν πόδια της κι' έ-
πιανε μέσα τά **πεσμένα φρούτα**.

Κι' αυτός δέν ήξερε μεγαλύτερη χαρά
άπ' τό νά συνοδεύη τή Φανσέτ, όταν πή-
γαινε τις άγελάδες της νά βοσκήσουνε. Έ-
πρεπε νά τόν έβλεπε κανείς, ψηλόν, αδύ-
νατον, καμπουριασμένον λίγο, νά στηρίζε-
ται σ' ένα τεράστιο μπιστούνι, νά περπα-
τάη βαρειά πλάϊ στήν έγγονή του, που
πήγαινε χαριτωμένη, με τή ρόκα στο πλάϊ
και τ' αδράχιτι στο γέρι, φλυαρώντας δλη
τήν ώρα και κόβοντας κάθε τόσο τήν
κουβέντα της για νά τρέξη πίσω άπ' τήν
Κοκκίνω, που της άρρεσε νά βόσκη στο
λειβάδι τού γείτονα.

Όστερα καθόντουσαν κι' οί δυό, σ' ένα
ύψωμα στή σκιά ένός φράχτη, κι' δ πα-

EDMOND GONDINOT

Ο ΓΕΡΟΣ

πούς μιλαγε σοβαρά στήν έγγονή του,
που άφινε ζωηρά τ' αδράχιτι, έπιανε τό
σχιόνι της με τά δυό χεράκια της και
τόν άκουγε με τευτωμένα μάτια, μ' άνοι-
χτό τό στόμα, σαν τίποτα στον κόσμο νά
μή μπορούσε νά τήν ενδιαφέρει περισσότερο.
— Σά μεγαλώσης, έλεγε συχνά, δέ θέλω
νά πάρης κανέναν άπ' τήν πόλη. Θα πά-
ρης ένα χωριάτη σαν και μένα, που θαχη
κρατήσει τις παλιές συνήθειες, ένα σωστό
χωριάτη, ένα που νά ξέρη ν' αγαπάη
τό χώμα που τόν θρέφει. Έτσι, νά ζων-
τανεύη τό χώμα γι' αυτόνε τάχα τό χορ-
τάρι που φυτρώνει κάθε μέρα και πύ πυ-
κνό στο λιβάδι δέ ζεις. Και τά έμορφα
στάρια που δένουνε και χρυσίζουνε στον
ήλιο, στους κάμπους; Τάχα τά ζωντανά
πούχουμε, δέν έχουνε τις ίδιες συνήθειες
με μέσ; Φθάνει νά κλειστής μ' όλον
αυτόν τό μικρό κόσμο, χωρίς νά δίνης
πεντάρα για τις πολιτείες και τό κακό
τους — θές και τίποτα άλλο νά ζής ετυ-
χιωμένη; — μα τά παιδιά μας έχουν άλλ-
ες ιδέες!

Ήταν οί πιο γλυκές ώρες της ζωής του.
Τή μαλώνανε συχνά τήν καυμένη τή
Φανσέτ. Τή μαλώνανε για τόν καιρό που-
χανε με τό γέρο, μα αυτή σκούπιζε τά
δάκρυά της και γύριζε στον παπού της
με τό χαμόγελο στα χείλη.

Μια μέρα όμως έτρεξε κλαυμένη — μό-
λις μπορούσε νά μιλήση. — Ο πατέρας
της κι' ή μητέρα της είχαν άποφασίσει
νά τήν στείλουνε στή Σουεραίν, έσωτε-
ρική σ' ένα παρθεναγωγείο για νά τήν
κάμουνε δασκάλα και νά τήν παντρέψουνε
μ' ένα δικηγόρο!

Ο γέρος αναπήδησε σαν νάτταν είκοσι
χρονών. Θέλωνε νά τού πάρουνε τήν έγ-
γονή του — νά τήν κάμουνε δεσποινίδα. —
"Α! τό παρακάνανε.

Έτρεξε στο σπίτι, λαχανιασμένος και
κατακκόκκινος, μα ή νύφη του τόν σταμά-
τησε άπότομα, λέγοντάς του πως ή Φαν-
σέτ δέν τού ανήκε. Αύτός θέλησε νά επι-
μείνη, εκείνη θύμωσε. Έκαμε νά φωνάξη
δυνατώτερα: τόν άρπαξε και τόν έβγαλε
έξω άπ' τό σπίτι!

Η Φανσέτ έβγαλε μια φωνή και πετά-
χτηκε νά κρατήση τόν παπού της. Η μη-
τέρα της τήν έσπρωξε σ' ένα κάθισμα.

Ο γιός δέν είχε πει λέξη.
Σ' ένα τέταρτο δ γέρος γύρισε, ήσυχος
ώρα, με ύφος ανθρώπου που πήρε μια
άπόφαση.

— Άφοι με διώξανε, θά φύγω, όχι
άμέσως, μα αργά μπονώρα.

— Ποιό θά πάς; τόν ρώτησε δ γιός του.

— Θα πάω νά κάτσω στο Λιμόζ.

— Άμ' πώς;

— Δέν είναι δική σου δουλειά.

Η Μαριάννα νόμιμο πως τρελλάθηκε.
"Ολη νύχτα δ παπούς έμεινε ξύπνιος.

Πήγαινε άπ' τήν κά-
μαρα στήν αποθήκη,
φάχνοντας νά βρη
κάτι σανίδες, πέρον-
τας ένα περιόνι, ένα
σφυρί, καρφώνοντας
τις σανίδες. Περιόνιζε
και κάρφωνε με μα-
νία. Κανέναν δέν έ-
κλεισε μάτι.

Και τήν άλλη μέ-
ρα τά χαράματα πα-
ρακάλεσε τό γιού του
νά δέση τά βώδια

στον άραμπά, για νά τόν πάη στο σιδη-
ρόδρομο.

— Δέ θα πάς με τά πόδια, λίγο δρο-
μάκο; Έκανε ή Μαριάννα και σφιχτηκε
νά γελάση.

— Έχω νά πάρω μαζί μου ένα καο-
σελάκι που δέ θέλω νά τ' άφισω. Θα τό
βάλω στον άραμπά και θα κάτσω άπάνω.
Ο Μαρσιάλ και ή γυναίκα του κυττα-
ζόντουσαν σασιτισμένοι.

Μα ή Νοεμί κι' δ άντρας της είχαν
κιάλας μάθει πως δ γέρος θάρρυγε μ' ένα
κασσελάκι που δέν ήθελε νά τ' άφιση
ούτε στιγμή. Τρέξανε.

Ο γέρος, ήσυχος πάντα, έδειξε ένα καο-
σονάκι. Ο Φαντέν τό σήκωσε, ήταν πολύ
βαρύ. Τ' άρρισε νά ξαναπέση άπότομα, ά-
κούστηκε ένας μεταλλικός ήχος. Όλων
τά μάτια άστράψανε.

— Στέλεγα πως κάτι έκρυβε, ψιθύρισε
ή Νοεμί.

— Ημουνα σίγουρος πως είχε ένα κω-
μπόδεμα, ειπε σιγά δ Νικόλας.

Ο «γέρος» φανότανε πως δέν είχε πά-
ρει τίποτα χαμπάρι. Ειπε ήσυχα:

— Δέστε τά βώδια στον άραμπά.

— Μα πκτέρα, ειπε δ Νικόλας Φαντέν,
αν περνάς άσχημα στο Μαρσιάλ, έλα
σέ μέσ.

— Και γιατί; άπάντησε ή Μαριάννα.
Και με τήν πιο γλυκιά της φωνή: — Δέ
φέρθηκα καλά με τόν πατέρα, μα θα μου
τό συχωρήση, μια και μετανοιώνω.

— Άφοι ή Φανσέτ θα φύγη, άπαντούσε
ή Νοεμί, θάσαι καλύτερα σέ μέσ.

— Μα δέ θα φύγη ή Φανσέτ, αν δ πα-
τέρας θελήση νά τήν κρατήση, έκανε ή
Μαριάννα.

Κι' ή Φανσέτ, τρελλή άπο χαρά, πή-
δηξε στο λαμό τού παπού της, τόν άγ-
κάλιασε και τού φώναξε:

— Όχι, όχι, δέ θα φύγη.

Είχανε φιλιώσει πάλι.

Ο γέρος άγκάλιασε τήν έγγονούλα του.
Όστερα κύτταξε χαμογελώντας τά παιδιά
του, έκρυψε τήν πολύτιμη κασέλα και
δέν ξαναμίλησε γι' αυτήν.

Μα δ γιός άγόρασε δυό μαντρόσκυλα,
κι' όταν έλειπε, δ γαμπρός έφτανε με τό
δπλο του και καθότανε στο σπίτι.

Όλοι τώρα περιποιόντουσαν τόν παπού.
Εκείνος δεχόταν όλες τις περιποιήσεις με
τό χαμόγελο στα χείλη.

Τού δίναν δ,τι ήθελε. Ένα ξερό κλαδι
δέν κόβανε χωρίς νά τόν ρωτήσουνε.

Η Φανσέτ ήταν ένθουσιασμένη. Ο
παπούς της της έλεγε κάπου κάπου:

— Όταν σέ παντρέψω όπως θέλω, δέν
θαχω τίποτα νά κάμω σ' αυτόν τόν κόσμο.

Κι' αλήθεια, αυτός διάλεξε τόν άντρα
της Φανσέτ, ένα παλληκάρι από και κον-
τά, τίμο, μαλακό, και γερό δουλειτή.

Η εύτυχία της Φανσέτ ήταν έξασφαλι-

ΗΛΙΑ ΒΕΝΕΖΗ

ΤΟ ΦΙΔΙ ΤΟΥ ΑΚΗΦ ΔΙΗΓΗΜΑ

(Συνέχεια από τό προηγούμενο).

όν πέρονουν και τόν βγά-
ζουν έξω με τήν βάρ-
κα. Δέν όρωτά καν τι εί-
ναι. Τού έξηγοϋν. Κά-
ποιος έπρεπε νά μείνει
νά δείξει στους άνθρώ-
πους τού κουβέρνου
ποιά είναι τά τούρκικα
χτήματα στή Γέρα. Άλ-
λιώς οί ντόπιοι θα κλέβαν τά μισά.
Και δέν τά ήξαιρε κανέναν άλλος τόσο
καλά, σαν τόν Άκήφ, που ήταν μετεχ-
τοής.

Ο Άκήφ κουνά μονάχα τό κεφάλι.
Βγαίνοντας στο πέραμα άπ' τή βάρκα
λίγο ακόμα νά πέση στο γιαλό. Παρα-
πατούσε.

Οί έρωμοι τού χαμογελοϋν και τόν
πειράζουν.

— Άκήφ, αγάπημ' για όρέχα του σ'
άφηνει βρέ δ προφήτης έδώ; Τώρα δά
είναι που θα σε συγυρίσει για καλά ή
μαμή. Νά δεις!

Ο Άκήφ και δώ άπαντά μ' ένα
κούνημα, ναι, ναι.

— Ε! τράβα σ' άπάνου, κατά τό
χωριό! τού λέει ο άξιωματικός.

Πέφτει στο δρόμο. Ένας δυνατός
άγέρας βουίζει μες τό άδειο τούτο
κουφάρι. Τό έχει ταραξει. Τίποτα δέν
είναι νά σταθή ολόγρο. Μια μικρή
τρύπα μονάχα μένει άνοιχτή και μπαί-
νει λίγο φως που τρέμει. Θα ξαναο-
χίση πάλι ή ίδια ζωή. Είναι εκεί, στο
παρελθόν, μια δύναμη που τόν κρατά
και τόν σέρονε σα μαγνήτης. Έχει
μαλάξει ή δύναμη τούτη όλες τις μέ-
ρες και τις άτέλειωτες νύχτες, τή ζωή
του, που είναι πιά σα μια πειθαρχη-
μένη κραυγή, άνίκηνη νά τευτωθῆ.

Δυό χωριάτες κατεβαίνουν άπ' τό
Σκόπελο. Κουβεντιάζουν.

— Ε, Άκήφ, πιά στην ώρα! φωνά-
ζει ο ένας μόλις τόν βλέπει.

Τους χαιρετά σιωπηλά.

— Τ' άκούς, Άκήφ; Για σένα λέγα-
με. Φαντάσου που βγήκε! Όστερα από
τόσα χρόνια!

σμένη, δέν τόν ένοιαζε νά πεθάνη. Έθα-
λε νά τού κουβλήσουνε τό κρεβάτι του
κατά στο παράθυρο. Κι' έσβυσε ένα χι-
νοπορωτικό πρωινό, χαμογελώντας στην
αγαπημένη του γῆ.

Μόνο ή Φανσέτ έκλαψε.

Η πρώτη δουλειά τών παιδιών του ή-
ταν νά τρέξουνε στο περιφημο κασσονάκι
που με τόση προσοχή φυλάγε δ γέρος.

Μόνο χαλίγια είχε μέσα.

Ο γέρος είχε έκδικηθή.

Τους κοιτάζει. Άταραξία.
Ο άλλος έρχεται μπύ κοντά του.
— Βρέ τό φίδι, λέω, Άκήφ! τού κά-
νει. Τ' άκούς; Βγήκε, τό ίδιο μεγάλο
στο ίδιο τούμπο! Για! Για!
Κάτι έτριξε μέσα του. Στα μάτια χύ-
νεται μια άστραπή. Σαλτέρονε στο Σκο-
πελιανό και τόν τραβά άπ' τήν κανα-
βέτσα.

— Μίλα καλά, βρέ! Μίλα! Τι φίδι;
Μά ναι, ήταν σαν και τότες. Ένας
μπαξεβάνης πριν από δυό ώρες παγαί-
νοντας νά ξεφράξη τό ίδιο τούμπο
έκανε νά πεταχτή ένα θεοίο ίσαμε
κείνο που σκότωσε ο Άκήφ. Σαν άδέρ-
φια. Μα τούτο δέν τό σκότωσαν. Τδσ-
κασε. Σίγουρο, τό ίδιο είναι τό παλιό
κι' άναστήθηκε.

Τά κόκκαλα μες τό σάπιο κουφάρι
αρχίζουν, βαριά, νά σαλεύουν. Είναι
μια κίνηση ίερη κι' έπίσημη. Οί άρμοί
τρέζουν. Κάτι πολεμά νά γίνη νέο, ν'
άναστηθῆ. Ο Άκήφ προπατά κοιτά-
ζοντας μπρός. Τα μάτια ίσια, άψηλά.
Έκει δίπλα ένα κατοίκι πιδά παλαβο,
Μυτιλήνη ΗΛΙΑΣ ΒΕΝΕΖΗΣ

ΜΑΝΝΑ ΜΟΥ ΓΗΣ...

Μάννα μου Γῆς, από τά σπλάχνα άμαρτολή
ζῆσε γλυκά λιγάκι ακόμα στή γητεία σου'
γλέντα, ξεφάντωνε γιατι τά γερατιά σου,
θαρθοϋν στοϋ γῆλιου τῆ στερνῆ άνατολή

Τό πορνεμένο σου κορμὶ πιά δέ μπορεὶ
τῆν άσελγῆ σου νά βαστάξῃ τῆ μανία,
καὶ σαν τὸ Πνεϋμα τοϋ Κακοϋ που τιμωρεὶ,
σὲ τριγωνῶ χαμογελῶντας ἢ Άνία

Σαν τις σκιὲς τ' άρρωστημένα σου παιδιά,
πλανιοϋνται άπάνω σου, βρουκόλακες, με τρόμο
ζητοϋν τὸν άδειο τῆς Ζωῆς θλιμμένο δρόμο,
νά τὸν γεμίσουν με τῆν άδεια τους καρδιά

Μάννα μου Γῆς, τοϋ χινοπόρου ο μαρασμοϋ
άρογοχτυπάει τῆ νεκρικῆ σου τῆν καμπίνα,
κι' ο,τι νά κίνηση ἢ συντέλεια, ο χαλασμοϋ,
νά σ' έξαγνίση θε νάρθη, γλυκειά μου μάννα

Και θα παγώσης μιὰ νυχτιὰ παντοτεινῆ,
που σαβανώτρα θ' άπλωθῆ στή σιγαλιά σου,
έχοντας μες στήν παγωμένην άγκαλιά σου,
τῆν άμαρτία σου βαθειά, τῆ σκοτεινῆ.

ΓΙΑΝΝΗ ΨΥΧΑΡΗ

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΤΗΣ ΛΑΖΑΡΙΝΑΣ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

(Συνέχεια απ' το προηγούμενο)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΤΟ ΘΥΜΙΑΜΑ

Ο γέρο - Στέφανος, μ' όλη την καλωσύνη του, μ' όλη τη μεγάλη του σοφία, δεν άφρινε ποτέ ευκαιρία όταν ήτανε μαζεμένοι, να μ'ήν πετάξει ανάμεσα στην κουβέντα μιά λέξη που μετά, όλα τ' άλλα είναι χαμένος θόρυβος. Οί άλλοι την ξαίρανε καλά τη γριά Μαριγώ, ίσως να ξαίρανε και την προφητεία της, μ' επειδή τους άρεσαν τ' αιώνα άναμάσσημα της ίδιας κουβέντας. Έξ' άλλου ο Στέφανος περιμένε να τον ρωτήσουν να τους εξηγήση τι κρύβανε τ' λόγια του. Η ιστορία αυτή ήτανε καταδική του. Τη θεωρούσε σ'άν κτήμα του, σ'άν κάτι που είχε καθιερωμένο δικαίωμα άπάνω του. Αυτός πρώτος τ'ό διάδωσε στ'ό χωριό. Μπροστά του είπάθηκε ή προφητεία.

Η Μαριγώ ήτανε μιά φαντασιόπληκτη γριά. Είχε άπίστευτη ζωηρότητα στις κινήσεις της και στις κουβέντες της. Ήτανε μαγειρίσσα στ'ό κάστρο, την εποχή που ζούσανε οί άφέντες. Η μύτη της ήτανε μεγάλη και έξαιρεια σουβλερή. Η στριγγή και διαπεραστική φωνή της φαινότανε σ'άν νάτανε ή τέλεια μελωδική έκφραση της σουβλερής άκρης της μύτης της. Τ'α μαύρα μάτια της, πάνω στ'ό άργασμένο της πρόσωπο, κάτω άπ' τ'ό σφιγμένο μαντήλι της, που έφτανε ως τ'ό μέτωπο και της έκρυβε τ'α μαλλιά της, πετούσανε σπίνες. Τ'ό βλέμμα της έμπαινε μέσα σου σ'άν τριβέλι. Όλοι την τρέμανε για τις φαντασίες της... Σαφνικά, χωρίς να τ'ό περιμένης, πέταγε ανάμεσα στην κουβέντα μιά λέξη που σου άνακάτενε άμέσως τ'ό μυαλό, σέβαζε σε σκέψεις, σου έκοβε κάθε όρεξη γ' άπάντηση.

Γι' αυτό τ'ό λόγο ο Στέφανος δεν την χώνευε. Όταν στις συγκεντρώσεις έπερνε ύφος σπουδαίο, υπολόγιζε την εντύπωση που θ'ά κάνει και σ'άν άνθρωπος που ή φήμη του είναι πιά καλά στερεωμένη, πρόσφερε κάποιο άπ' τ'α αξιώματά του που τον έκαναν να περνάη για έξαιρούμενο σοφός, ή Μαριγώ έμπαινε στη μέση κι' έπερνε όλο τον κόσμο με τ'ό μέρος της, λέγοντας μονάχα κάνα δυό λέξεις. Ο Στέφανος την πείραζε στ'α νεύρα με τ'ό επίσημο ύφος του. Εκείνος όμως, μ' όλο που την μισούσε, είχε πάρει την άπόφασή του. Πήγαινε σπíti της, κουβέντιαζε, της έβαζε φωτιά και προκαλώντας τον θυμό της μάθαινε ό,τι ήθελε. Ύστερα πήγαινε και τ'ό άνακόνωνε στην παρεια του. Με αυτόν τον τρόπο ο Στέφα-

νος έδειχνε πώς ήτανε μυαλωμένος άνθρωπος. Είχε μονοπαλήσει τις προφητείες της Μαριγώς, και την εντύπωση που προξενούσαν στους χωριάτες. Μιά μέρα είχε πάει στην καλύβα όπου ή γριά πότε με ένα ξεσκονόπανο, πότε με την σκούπα, πότε με την άκρη του φουστανιού της ξεσκόνιζε, σκούπιζε, έτρεχε άπ' τ'ό να επιπλο στ' άλλο, έσκυβε, σηκωνότανε, καθότανε με άπιστευτη γρηγοράδα. Ο γέρο - Στέφανος είχε φέρει την κουβέντα για τ'όν πόλεμο. Ήτανε άκριβός ή άλλη μέρα ύστερα άπ' την κατάληψη της Λαζαρίνας άπ' τους Τούρκους. Κουβέντιαζε, όφρες δλόκληρες, εξηγουσε τ'ό κάθε τί, ήθελε να καταπλήξη την Μαριγώ με τις έμπιστευτικές πληροφορίες, κατηγορούσε την άμάθεια των άρχηγών, την αδράνεια της κυβερνήσεως, πέταγε ανάμεσα στην κουβέντα κάτι για συνωμοσία, για γενική διάλυση, που την είχανε διατάξει οί μεγάλοι, της παρουσίαζε την φυγή σ'άν κάτι που τ'ό είχανε συμφωνήσει μεταξύ τους άπό πριν οί διάφοροι αυτοκράτορες που μισούσαν την Ελλάδα και της έλεγε, τονίζοντας καλά τις λέξεις, πως ένω οί Τούρκοι είχανε παντού υποχωρήσει, ξαφνικά, χωρίς ν' αλλάξουν τ'α πράγματα, οί στρατηγοί διατάξανε κανονική υποχώρηση. Όλα αυτά ήτανε πραγματικά γεγονότα, ή Μαριγώ δεν θ'ά μπορούσε να τ' άρνηθη.

Η γριά - Μαριγώ, με τη βεβαιότητα που μιλούσε ο έπιστάτης ή και ίσως άπελπισμένη στ'ό βάθος της καρδιάς της άπ' τη σφυρα τής πατρίδας της, σταμάτησε άπότομα τ'ό στριφογύρισμα μέσα στη κάμαρα, στάθηκε κατάφατσα στ'ό Στέφανο και τ'ό φώναξε.

— Δέ θ'ά νικήσουμε, παρά μονάχα όταν ή μάνα σκοτώσει τ'ό παιδί της.

— Τ'ό άποτέλεσμα ήρθε άμέσως. Ο Στέφανος έμεινε σαφωμένος στην καρέκλα του. Τέλος, κινήθηκε, και χωρίς να βγάλη λέξη, άνοιξε την πόρτα κι' έφυγε.

Πολλές φορές οί άνθρωποι, όταν τ'ό έθνος τους περνάει δύσκολες στιγμές, όταν ο πανικός έχει κυριεύσει κάθε θέληση, όταν ή μοίρα τους χτυπάει κατακέφαλα, όταν ή ήττα έρχεται ή μιά άπάνω στην άλλη, για να ξεφύγουν τ'ή ζωντανή και καταθλιπτική πραγματικότητα, καταφεύγουν στ'ό όνειρο. Η προφητεία είναι μιά άπ' τις μορφές του. Είναι καταφύγιο μαζί και έκδίκηση. Μονάχα προλέγοντάς το, προστοιμάζει κανένας ένα καλλίτερο μέλλον. Δίνει φτερά στην έλπίδα. Τ'όν καιρό τ'ού 1897 είπώθησαν πολλές προφητείες, τόσο στην Κρήτη όσο και στην στερεά Ελλάδα. Η προφητεία της γριάς Μαριγώς ήτανε άπ' τις πιο ξακουστές. Συγκίνησε δλόκληρο τ'ό χωριό, διαδόθηκε σ' όλη την Ελλάδα. Ο Στέφανος κατάντησε να περριφανεύεται γι' αυτό σ'άν νάτανε δικ'ό του έργο, και οί άγαθοί χωριάτες, που τούς την έλεγε με

αυταρέσκεια κάθε λίγο και λιγάκι, όλο και τ'ή σχολιάζανε.

— Σ'άν τι νάθελε να πη, αυτή που ξαίρει; ρώταγε ο Γρηγόρης ο περιβολάρης. Μ' όλα του τ' άσπρα μαλλιά, ήτανε πονηρός και δύσπιστος. Δεν κόταγε ν' άνοιχτή και πολύ σε εξηγήσεις.

Ο Δημήτρης, ο δάσκαλος, είχε την εξήγησή του και την πρότεινε σοβαρά. — Έγώ δεν πιστεύω και πολύ σ' αυτά. (Μίλαγε έτσι δειλά, άπό φόβο μήπως τον κοροϊδέσουν, γιατί αυτοί πιστευάνε). Μ'α διάβασα ιστορία και μου φαίνεται πώς ή προφητεία μπορεί να πραγματοποιηθή. Υπάρχει στην Εύρώπη κάποιος αυτοκράτορας πολύ περήφανος. Δεν μ'ας χωνεύει, γιατί είμαστε λαός άνεξάρτητος. Γι' αυτό τ'ό λόγο βοήθησε τ'ό Χαμίτ εναντίον μας. Τ'ή στιγμή λοιπόν που φέρονται έτσι σε μ'ας, είναι φυσικό να θέλη να επιβάλη στη χώρα του τ'ό χαράτσι, και ν' άνακηρυχτή μιά μέρα σουλτάνος της Γερμανίας. Η Γερμανία βέβαια θ'ά επαναστατήσει εναντίον του και έτσι να π'ας μιά μητέρα θ'ά σκοτώση δίκαια τ'ό παιδί της.

Ο Σταμάτης ο άμαξάς, άπλός και ύπομονετικός άνθρωπος, που συμφωνούσε σ' όλα άκόμα κι' όταν δεν κακαλάβαινε, επιβεβαίωσε την σοφή εξήγηση τ'ού δάσκαλου.

— Αυτό είναι άκόμα πιο σωστό, γιατί, καθώς λένε, όλους αυτούς τους γερμανούς αξιωματικούς που ώδηγήσανε τ'ό στρατό τ'ού Σουλτάνου τούς στείλανε οί μανάδες τους. Και μ'ό εξηγήσανε πώς τ'ό κάνανε γιατί θέλανε να γίνουν τουρκάλες, για να πάρουν λεφτά.

Ο Γιώργης, ο παλιός φύλακας τ'ου τσιφλικιού, σαρανταπεντάρης, που μιλούσε κοφτά και τραχειά, δέκονε όλες αυτές τις κουβέντες, με κέφι.

— Έγώ σ'ας λέγω πώς είσαστε κουτοί και πώς δεν την καταλαβαίνετε τη γριά - Μαριγώ. Όταν έχεις δικ'ό χρειάζεται θάρρος. Ξέρετε πότε θ'ά πάρουμε έκδίκηση; Όταν παντού όπου υπάρχει Έλληνας, κάθε μητέρα πεί στ'ό παιδί της να πάη να σκοτωθή. Αίμα για αίμα, άδικία για άδικία.

«Σ'ας όρκίζομαι πώς ή Εύρώπη δέ θ'ά γελούσε πιά για πολύν καιρό άκόμα, αυτή που κάθεται ήσυχη κι' άφίνει τ'ή Θεσσαλία να καταστρέφεται και να σαπίζουν τ'α γεννήματα: "Α! τί ώραία που θ'ά περνάγανε αυτά τ'α σκυλιά οί παλιότουρκοι, με τ'ό γεμανό τον αυτοκράτορά τους! Θ'ά σκάβανε τρυπες στ'α κατάβαθα της γης για να πάνε γ'α χωθούν, και να κρυφτούν».

Οί άντρες σωπάσανε, ταραγμένοι. Νοιώθανε πώς αυτός ο κανησιάρχης μπορεί ν'αί δικ'ό. Μ'α σουνάγε κουρασμένοι τ'α κεφάλια τους και ο Στέφανος, ο έπιστάτης, που έννοούσε να ληή πάντα τ'α τελευταία λέξη, έβγαλε τ'ό συμπέρασμα.

— Η Μαριγώ ήθελε να πη πώς δέ θ'ά γλυτώσουμε ποτέ άπό τις συμφορές μας, γιατί δέ θ'ά βρεθη άνάμεσα μας μάνα που θ'ά σκοτώση τ'ό παιδί της. Η αλήθεια είναι πώς ο βοῦρχος πάντα βοῦρχο γεννάει. (Ακολουθεί)

Μετάφρ. Δ. PONTHPH

Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

[Κρίνουμε κάθε έργο που μ'ας στέλνεται σε δυό αντίτυπα].

Γιάννη Σκαρίμπα, Καῦμοι στ'ό Γριπονήσι, διηγήματα, 1930.—Ο κ. Σκαρίμπας, με τ'όν τόμο των διηγημάτων του που κυκλοφορεί αυτές τις ήμέρες σε καλλιτεχνική έκδοση των «Ελληνικών Γραμμάτων», άποδεικνυει σφαιερή την αντίληψη πώς ή ήθογραφία έχει δοθή πιά καθ' όλους τούς τρόπους και δεν αφήνει στ'ό νέο συγγραφέα περιθώριο για να δράση. Τ'ήν ιδέαν αυτή που διατυπώθηκε και πιστεύτηκε άπό πολλούς, για τ'ή συγκάλυψη μιάς άδυναμίας περισσότερο παρά για τ'ή διαπίστωση μιάς πραγματικής άνάγκης, έρχεται ο νέος μας διηγηματογράφος να την παραστήσει τ'ό λιγώτερο ύπερβολική, κι' όχι με θεωρίες άμφισβητήσιμες, αλλά με έργο τέχνης αληθινό.

Γιατί οί «Καῦμοι στ'ό Γριπονήσι», όσο κι' αν ξαφνίζουν μερικους ήσυχους μελετητάς των κεμένων με την τολμηρή λεκτική τους καινοτομία, είναι γεγονός πώς δεν εσταματήσαν όπως τόσες άλλες άπόπειρες στ'ό στάδιο της προσπάθειας, για να μ'ας κινήσουν έτσι την συμπάθεια, για τ'ήν άποτυχία τους και να μ'ας άπαλλάξουν άπό μιά θαυμαστή κατάπληξη λογοτεχνικής πρωτοτυπίας. Έδώ φαίνεται πιά καθαρά πώς, όταν δεν λείπει ο συγγραφέας, υπάρχει πλούσιο τ'ό υλικό για τ'ή δημιουργία, και οί άλλοι όροι που απαιτούνται για ένα καλογραμμένο έργο πληρούνται μόνοι τους, καθώς πολύ σωστά παρατηρεί ή έκθεση της εισηγητικής επιτροπής τ'ου περιοδικού που προηγείται άπό τ'ό βιβλίο. Ο κ. Σκαρίμπας άρκείται στη ζωή την επαρχιακή που θεωρείται τόσο στενή και ασφυκτική, κι' εκείνη τ'όν ανταμείβει με τ'ό παραπάνω για τ'ήν άπροσποίητην ωτάρκεια του. Οί τύποι των διηγημάτων του είναι πρόσωπα τ'ου νησιού και τ'ου χωριού, οί ίδιοι εκείνοι ήρωες των γνωστών ήθογραφικών ιστοριών, αλλά παρατηρημένοι στη βαθύτερή τους ύπόσταση και παρουσιασμένοι άπό μιά άκοίταχτην ως τώρα πλευρά. Οί άπλοϊκοί αυτοί άνθρωποι, που κλείνουν ωστόσο έναν δλόκληρον αισθηματικό κόσμο και πάλλονται άπό σύνθετες συγκινήσεις, εξίσου ενδιαφέρουσες με τ'ό περιεχόμενο τ'ο ψυχολογικό της σύγχρονης πολιτισμένης κοινωνίας, παίρνουν έκφραση ζωντανή και

γίνονται μονάδες αντιπροσωπευτικές στ'α διηγήματα τ'ου κ. Σκαρίμπα. Κι' αυτό έρχεται πολύ φυσικό, άφοδ βρέθηκε πρώτιστα ο καλλιτέχνης που τούς αγάπησε και τούς αισθάνθηκε και θέλησε. Έπειτα να τούς εμφανισή, βοηθημένος άπό τ'ήν αξιόλογη συγγραφική του ικανότητα. Η συγγώνευση τ'ου συγγραφέα και των προσώπων του έχει κατορθωθή σε τέτοιον σημείο, που αφήνονται εκείνοι μόνοι να μιλήσουν και δεν τίθεται κανένας περιορισμός στη γλωσσική τους ελευθερία, γι' αυτό και γίνεται κάπου κατάχρηση ίσως άπό μέρος των. Ο κ. Σκαρίμπας προτιμά να μ'ας μιλά τις περισσότερες φορές για τις αισθηματικές περιπέτειες των ανθρώπων του, αλλά με μιά διεύθυνση τόσο βαθύτατη συχνά και με μιά φράση τόσο σίγουρα διατυπωμένη, που δέ μ'ας αφήνει άμφιβολία πώς έχομε μπροστά μας έναν πραγματικό διηγηματογράφο. Εκείνο που τ'όν ενδιαφέρει περισσότερο είναι να βγάλη τούς χωρικούς και τούς νησιώτες μας

άπό τ'ό στερεότυπο πλαίσιο, στ'ό όποιο τούς είχε στενέψει ή ήθογραφία τ'ης παρακμής, και να τούς δώση όλη τ'ήν άνεση για να κινήθω και να ζήσουν έξω άπ' τ'ή συμβατικότητα των από πριν καθορισμένων υποθέσεων. Κι' έτσι βρίσκει τ'ήν ευκαιρία να μ'ας φέρη σ' άμεισην επαφή με τούς πόθους των, με τούς καημούς των, με τις λαχτάρες των με όλη τ'ή νοσταλγία τους, χαρίζοντάς μας σε πολλά μέρη τ'ήν άνώτερη συγκίνηση της τέχνης. Η γλώσσα έξάλλου που μεταχειρίζεται είναι τόσο θερμή και οικεία, που εξαφανίζει τ'ήν άπόσταση και μ'ας έμπνέει άπ' τ'ήν αρχή τ'ήν έμπιστοσύνη τ'ήν απαραίτητη, για τ'ήν άπόλυτη συνταύτιση τ'ου κεμένου και των πραγμάτων. Τ'α θέματα των διηγημάτων του, παρμένα άπό τ'α πιο άπλούστερα της άγροτικής και της νησιώτικης ζωής, έκτελλούνται μ' έναν αξιοθαύμαστο ζήλο και με μιάν άφοσίωση καθαρά καλλιτεχνική. Στ'α περισσότερα μάλιστα άπ' αυτά συναντούμε

Advertisement for NOZAKI featuring a large circular logo with the text 'NOZAKI' and 'μπορείτε κάλλιστα να νηστέψετε'. Below the logo are images of various food tins labeled 'LITTLE', 'SHRIMP', 'CRAB', and 'ALMON'. At the bottom, it says 'ΚΑΒΟΥΔΙΑ-ΣΟΛΟΜΟΙ-ΣΤΡΕΙΔΙΑ CLAMS-ΓΑΡΙΔΕΣ' and 'ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΣ & ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΚΛΕΙΣΘΕΝΟΥΣ 9 - ΑΘΗΝΑΙ'.

τέτοια ζωική πληθωρικότητα, που θα προτιμούσαμε αλήθεια, στο μεταξύ και μερικά κενά, αφημένα επίτηδες για να μετριώσουν την αδιάκοπη ένταση των γεγονότων. Άλλα δ' συγγραφέας, παραουρισμένος από τη διήγηση και μεθυμένος από το λόγο, λησμονεί να προσέξει τέτοιες λεπτομέρειες και προχωρεί πάντα με την ιδιαν έξαρση προς το τέλος, παρέχοντας έτσι στο έργο του το γνώρισμα της ενότητας και της ομοιομερείας. Κι' αληθινά όλα σχεδόν τα διηγήματά του έχουν ένα τέτοιο δυνατό δεσμό, που τα καθιστά αδιάσπαστα και τα δλοκλήρωνει σ' όλη τη γραμμή τους. Άν όμως τα μοναδικά προσόντα των διηγημάτων αυτών ήταν ή αληθοφάνεια κι' ή άργικτεκτονική, δε θάχαν βέβαια και μεγάλη σημασία, αφού γράφονται πολλά τέτοια και περνούν άπαρατήρητα. Έκείνο που προσεχει εξαιρετική εντύπωση από τους «Καημούς στο Γρηπώνησι» είναι το ύφος το ξεχωριστό κι' ή ρωμαλέα πνοή που παρέχει στη διήγηση ζωντάνια και γοργότητα. Οι φράσεις, μαστορεμένες από τεχνίτη δοκιμασμένο, πών' ή μια πίσω απ' την άλλη σαν άπαραίτητα συμπληρώματα και χωρούν σύντομες, χτυπητές, επιβλητικές και σχεδόν κάθε τόσο άποκαλυφτικές, παίρνοντας μίαν άυτοπαρέξια δλότεια άνυποψίαστη και προσδίδοντας στο σύνολο μορφικήν άδρότητα πλήρη.

Έκτός αυτού διατυπώνονται με μια τέτοια σιγουριά που, καθώς είναι ένισχυμένες με λέξεις παρμένες από το πιο άδολο λεξιλόγιο του λαού, εντυπώνονται στο νου ζωηρά και μένουν, γνώρισμα άσφαέστατο των καλών στίχων. Και το σπουδαιότερο, ή έκφραση των πεζογραφημά-

των αυτών άγνοεί συστηματικά την ψυχρότητα την όρθολογιστική κι' ύψώνεται στα πιο χαριτωμένα πετάγματα μιας γυμνασμένης ώστόσο φαντασίας. Ο συγγραφέας δέν επηρεάζεται από πουθενά άλλο παρά μόνο απ' τα δημοτικά τραγούδια και γενικά τις λαϊκές διηγήσεις μας, πριν μεταφερθούν όμως στο κοινό λογοτεχνικό ύφος που τους άφαιρεί την πρωτόγονη χάρη. Η επίδραση αυτή καταφανείται σε πολλά μέρη κι' υποδοθηθεί σημαντικά το διηγηματογράφου, που χωρίς έτοδο το προηγούμενο θα κινδύνευε να παρασυρθή στο μοιραίο κατήφορο των άπάτητων θρόμων. Ο κ. Σκαρίμπα όμως δέν περιορίζεται μόνο στο να μεταφέρει ώρισμένα χαρακτηριστικά στοιχεία της δλοζώντανης λαϊκής διαλέκτου μας, αλλά ζητεί να πλουτίση το λεκτικό του μ' ένα γενικότερο μεταπλασμό τους και κάποτε με την προσήχη δικών του κατασκευασμένων φράσεων, αναλόγων πάντα με κείνες των δημοτικών παραδόσεων. Στην τελευταία του αυτή προσπάθεια φυσικό είναι να μην έχη την ίδια επιτυχία και κάπου μάλιστα καταντά να φτάνη σ' άζητημένες άκρότητες, που πέφτουν άμέσως στην αντίληψη των έξω παρατηρητών και διαταράσσουν με τις υπερβολές των την ίσορροπημένη συγκρότηση του έργου. Το ίδιο αποτέλεσμα φέρνουν και μερικές επαναλήψεις επιθέτων που άραδιασμένα μ' επίμονη προτίμηση μοιάζουν σα να προκαλούν την εντύπωση, καθώς κι' οι λέξεις οι διασκευασμένες της καθαρεύουσας που όσο κι' αν χρησιμοποιούνται απ' το λαό παρουσιάζουν μια φανερή παραφωνία σ' ένα δημιουργήμα καλλιτεχνικό, και μάλιστα τέτοιες γραμ-

μής σαν του κ. Σκαρίμπα.

Άκόμα θάχαμε να παρατηρήσουμε, δασκαλίζοντας ίσως, πως από τις αίτιατικές των άρθρων παραλείπεται συχνά το τελικό ν μπροστά σε σύμφωνα που το άπαιτούν, κατά τους νόμους της άκουστικής: στο κάμπο λ. χ. κι' άλλα τέτοια. Είναι όμως τόσο μεγάλες οι άρετές του νέου διηγηματογράφου, που έμφανίζει ξεχωριστή προσωπικότητα με το πρώτο του κίβλας βιβλίο, ώστε οι λογιστές άλλείψεις του δέν πρέπει να λογαριάζονται στα σφάλματά του. Γιατί μπορεί να όφειλονται σε άτομικές πεποιθήσεις, που αν δέν τις παραδεχώμαστε δέν έχουμε ώστόσο το δικαίωμα να τις καταδικάσουμε, έπι τη βάση πάλι άτομικών πεποιθήσεων, οι όποιες δέν έχουν έδω το κύρος του τεχνίτη που θα τις επέβαλλε. Μέσα στα διηγήματα του κ. Σκαρίμπα ξεχωρίζουμε φράσεις κυματιστές, τραγουδιστές, τρικυμιστές, γραμμένες με κέφι και με μέθο, που μάς έρχεται ή διάθεση να τις άπαγγείλουμε σ' όλους τους τόνους τους μουσικούς, για να τους αισθανθώμε και να τις χαρώμε βαθύτερα, ρυθμικές καθώς είν' οι πιο πολλές. Κι' αν δέν είχαμε τίποτ' άλλο να πάρουμε μες από καί, θα μάς έφτανε αυτό το ποιητικό πεζό για ν' αγαπήσουμε τον καινούργιο συγγραφέα και να ένθουσιαστούμε μαζί του, οι έραστές των ώραιων αισθητικών απολαύσεων.

Γ. Κ.

Ο ζωγράφος Τόνι Φοράουερ.

Είνε ή δεύτερη φορά που εκθέτει ο κ. Τόνι Φοράουερ. Είχε όμως την άτυχία και τις δυο φορές να μη προσεχθή όπως του άξιζε απ' την κριτική του τόπου: τον έπεριφρόνησε. Αυτό όμως δέν τον έμποδίζει: διόλου να έχη μεταξύ μας μια θέση αρκετά σεβαστή: ή εργασία του μάς τον επέβαλλε.

Εύκολο πράγμα να περιφρονήσ η να καταδικάζης. Φτάνει να κάθεται κάπου ληλά. Αί! τότε έχεις θάρρος για πολλές άσχημιές. Η εργασία όμως του τεχνίτη μένει. Άργά ή γρήγορα θα λάβη τη δικαίωση της. Κι' αυτή άπαντάει στην άόμματη κριτική.

Σύμφωνα με μια διάθεση δική του, μάς μιλάει όχι για κολακευτικά θεάματα, όπως έχουμε πάρι επιόλαια τη ζωγραφική, αλλά για κάτι έπισημο, ίερό, άτέλειωτο, σπουδαίο, όπως είνε ή ζωή—για κάτι βαθύτερα ώρατο, όπως είνε το ανθρώπινο δράμα! Ίσως αυτό να όφείλεται στην ξσική καταγωγή του. Ωστόσο ή ζωγραφική του διάθεση έμπνέεται από την περιπέτεια του ανθρώπου: είνε ταραγμένη' έχει ζωή' έχει έθος.

Στην πρώτη του έκθεση, που έκανε πέρσι τον Οκτώβρη, μπορούμε να πούμε πως ύπήρξε περισσότερο αυτό: στην εργασία του εκείνη έκυριαρχούσε όχι ή «ζωγραφική συνείδηση» αλλά ή ροπή του. Δέν είχε ακόμη υποτάξει: σε συνθετικά νοήματα το θέμα και την έξτρεμιστική τεχνολογία του. Άπό τότε όμως μέχρι σήμερα, με την καινούργια του δουλιά που είδαμε στις αίθουσες «Στρατηγούλου» τον περασμένο μήνα, ή ίδια του αυτή ανθρώπινη διάθεση, ύπέστη τόση εξέλιξη, που μονάχα άόμματοι έπρεπε να μη δούν τη ζωγραφική της εκδήλωση.

Κατέκτησε, μέχρι ενός σημείου βέβαια, που λίγοι από τους ζωγράφους μας έχουν φτάσει—την πλαστική διαμόρφωση του θέματος του' κι' αυτό μ' ένα τρόπο δικό του. Μπορεί και σήμερα να μην είνε άπηλλαγμένος από ξένες επιδράσεις. Ποιος όμως από μάς δουλεύει χωρίς τα ξένα πρότυπα; Το ζήτημα είνε άλλο: τί θα πάρη απ' αυτά ο τεχνίτης και πως θα τα πάρη. Και ο κ. Τόνι Φοράουερ, μέσ' στο διάστημα που έμεσολάβησε από τότε, εργάστηκε τόσο, ώστε κατώρθωσε να κατανοήση και να άφομοιώση αυτές τις τεχνικές, σε δική του εύκολα και αντίληψη. Κι' αυτό, για όσους γνωρίζουν απ' αυτά τα πράγματα, για όσους έχουν κοπιήσει πάνω στις δυσκολίες και στις άπαιτήσεις που έχουν αυτά τα μέσα, για όσους έχουν έμβραθύνει στην οδία της δουλειάς αυτής που λέγεται ζωγραφική, και δέν έχουν κερδευθή με ρητορικές φιλολογίες και κομψά λόγια—θα έξερουν όχι μονάχα να άκτιμήσουν τη δουλιά του, αλλά να πα-

Το χρησιμότερο βιβλίο κάθε οικογενείας είνε ή ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΤΣΕΛΕΜΕΝΤΕ. Είνε γραμμένο ειδικώς για τα έλληνικά σπήτια και περιέχει εις 470 σελίδες με 250 εικόνες μαγειρική και ζαχαροπλαστική.

Τιμάται ώραία δεμένο Δρχ. 135

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε. - ΑΘΗΝΑΙ

ΒΙΒΛΙΟΤΩΛΕΙΟΝ - ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ - ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 42 - ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 11-48

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ - ΟΔΟΣ ΦΡΑΤΤΗ & Ρ. ΓΑΡΙΒΑΛΔΗ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ - ΛΙΘΟΓΡΑΦΕΙΟΝ - ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΕΙΟΝ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Άνάσταση Νεκρών υπό Δ. ΒΟΥΤΥΡΑ Δρ. 25.-

Μετά απ' το βιβλίον του «Άπ' τη Γη στον Άρη» ο διαπρεπής συγγραφέας μάς δίδει εϋθύς άμέσως τον καινούργιο του τόμο «Άνάσταση νεκρών» με δώδεκα όλα-όλα διηγήματα σοχορισμένα στις 140 σελίδες του. Και στον τόμο αυτόν και στα άλλα του έργα, ο Βουτυράς είνε καθολικός, αληθινός, έρευνητής του βάθους της κοινωνίας, του ανθρώπου και της φύσεως, δραματιστής της αληθείας του όρατου και του άοράτου κόσμου, έρμηνευτής της πραγματικότητας με ποιείλιον τρόπον, με την σάτυρα, με την άλληγορία, με την πιστή ζωγραφιά, με την φαντασίαν ύποταταγμένην στην τέχνην και την φύσιν, στην καλλιτεχνικήν ανάγκην.

Διηγήματα υπό Π. Δ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ Δρ. 15.-

Η έκδοσις αυτή περιλαμβάνει 39 εκ των καλύτερων διηγημάτων του γνωστού εις τον διδασκαλικόν κόσμον συγγραφέως τόσον δια την παιδαγωγικήν όσον και δια την λογοτεχνικήν αυτού εργασίαν την όποιαν χαρακτηρίζει ένα ιδιαίτερον χιούμορ. Έπί έκλεκτου χάρτου.

Χριστουγενιάτικα και Πρωτοχρονιάτικα Διηγήματα υπό ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΛΟΥ Δρ. 17.50.

Ο τόμος οϋτος περιλαμβάνει 11 έκλεκτά διηγήματα ψυχολογημένα και χαρακτηριστικά. Όλα ζωντανές Θρακικές ήθογραφίας όπως όλα τα λογοτεχνικά έργα του συγγραφέως.

ΠΙΣΤΩΣΙΣ 20 ΜΗΝΩΝ

Δύνασθε ν' αγοράσητε οιασδήποτε αξίας βιβλία ΝΟΜΙΚΑ, ΙΑΤΡΙΚΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ Κ.Λ.Π. Πληρώνοντας αυτά εις 20 μηνιαίας δόσεις

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ

ΚΟEHLER & VOLCKMAR A.-G. & CO.

LEIPZIG

ΠΛΗΡΕΙΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ. ΕΙΔΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΔΙ' ΟΛΑ ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Άπαντα τα όργανα φυσικής και χημείας.—Συλλογαί ζώων, πτηνών, έντόμων κ.λ.π.—Γεωγραφικοί και ιστορικοί χάρται εις πλουσιωτάτην συλλογήν.—Εικόνες πάσης φύσεως.—Προπλάσματα άνθρωπολογίας, ζωολογίας, βοτανικής.—Γεωλογικά, όρυκτολογικά και παλαιοντολογικά συλλογαί.—Μηχανήματα προβολών και κινηματογράφων, πλουσιωτάτη συλλογή πλακών και ταινιών μορφωτικών.—Πρόπλάσματα και έπιστημονικά παρασκευάσματα δια πανεπιστήμια.—Διδακτικά είδη δι' όλας τας επιστήμας: μαθηματικά, γεωγραφία και σχετικοί κλάδοι, παγκόσμιος ιστορία, ιστορία της τέχνης, μυθολογία, ανθρωπολογία, υγιεινή, μικροσκοπία, ζωολογία, βοτανική, γεωλογία, όρυκτολογία, παλαιοντολογία, φυσική, χημεία κ.λ.π.—Εΐδη διδασκαλίας δι' επαγγελματικές σχολάς.—Γεωπονία, σχεδιαγραφία, γυμναστική, ξσμα και μουσική.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΦΟΙΒΟΣ Β. ΠΑΠΑΧΡΥΣΑΝΘΟΥ

ΤΗΛΕΓΡ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: "ΓΡΑΦΟΤΥΠ., — ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 61-13

ΟΔΟΣ ΘΗΣΕΩΣ 12Α — ΑΘΗΝΑΙ

ραδεχθόντα ότι αυτό και πρώτα αυτό είναι εκείνο που τον κρίνει ως ζωγράφο: μέσα απ' αυτό θα ξεκινήσουμε να βρούμε την προσωπικότητά του: πόσο κατέχει και πώς τα κατέχει τα εκφραστικά του μέσα.

Τό χρώμα του έπηρεα σχήμα, τόνο, ευσυνείδηση ή πινελλιά του χαρακτήρα, ελευθερία, εκφραστικότητα ή σύνθεση των σχημάτων και των γραμμών λογική και στερεότητα. Τα αντικείμενα ζούν ως μορφή, όπως τα αισθάνεται ο τεχνίτης, όπως τα δικαιολογεί ή τέχνη: σχεδιάζονται στο ύψος που τα θέλει ή ζωγραφική δραση. Εάν δεν τα καταλαβαίνουμε είναι άλλο πράγμα. Με τό να λέμε όμως «παράμορφωση», ότι είναι συνταχθέντα σε μία αρμονία που έχει ευγένεια και σκέψη και όμορφα, βγαλμένη από διείσδυση της πραγματικότητας κι' όχι από νεκραμύρα φωτογραφική—δέ λέμε τίποτε ή καλλιτέρας λέμε κουταμάρες.

Έχοντας κανείς υπ' όψει του μερικά του έργα όπως π.χ. τό υπ' αριθ. 1 «Πυ-

μό», τίς υπ' αριθ. 2, 3 και 4 «nature-morte», τον υπ' αριθ. 5 πίνακα «Ερασιμία» κι' από τά σχέδια του, τά υπ' αριθ. 8, 9, 22 και 28 «γυμνά», τό υπ' αριθ. 11 «Γυναίκα» και μερικά του άλλα ακόμη, όπως «ο δρόμος», «ο ζωγράφος», «κόρη με στάμνα», και κάποια άλλα—δεν μπορεί να τον περιφρονήσει, να τον αρνηθή ως ζωγράφο, ως τεχνίτη με ταμπραμέντο. Θα είναι σφάλμα δικό του. Και τά σφάλματα διορθώνονται ή πληρώνονται.

Τό σχέδιό του, είτε με πέννα είτε με άκουαρέλλα, μαρτυράει για μία ιδιουγκρασία που αισθάνεται και που σκέπτεται ζωγραφικά. Έχει παλμό, άνησυχία, ζωτικότητα, όρμη. Άρισμένα του μάλιστα «γυμνά» έχουν τόση ευσυνείδηση και πλαστική διαμορφωση, ώστε και την πιο δύσκολη και απαιτητική ματιά να ίκανοποιούν.

Στά περισσότερα του όμως, φωνάζει μέσα από τίς σπασμένες και συνθετικές γραμμές, από ένα χρώμα άφθονο και ήλικό, μία σεξουαλική διάθεση, μία τάση αισθησιακή, που έδω που τό λέμε, μπορεί να παραμορφώσει την όμορφα του σώματος, την ίσορροπία μ'ας δείχνει όμως τό ανθρώπινο κορμί στην πιο μεγάλη του στιγμή, όταν σπαράζει από ήδονή, όταν λαχταράει ένα άλλο σώμα, ή όταν έχει καταπονηθή από τά χέρια που ζήτησαν επάνω του την ανακούφιση, τη χαρά και την υγεία. Τά άναμικά και φόβια ίχνογραφήματα μαθητριών παρθεναγωγείου όσο κι' αν είναι στηριγμένα στις καλλιτερες προϋποθέσεις, όσο κι' αν έχουν λεπτή και άνεπιρόδη άπεικόνιση και χάρη—ένα τέτοιο ρυθμό που κτυπάει μέσ' στό στήθος της ζωής και κυκλοφορεί τό αίμα της, και όπου γύρω του συντίθεται, διαλύεται και μορφοποιείται τό μυστήριο της, με τίς τόσες άπροσδόκητες και τρομερά σφές συνέπειες και εκδηλώσεις—τόν έχουν πνίξει. Ο τεχνίτης τους έχει χάσει τό νόημα της ζωής, την αισθησή της, την αλήθεια. Δέ συγκινεί, γοητεύει, κι' αυτό είναι κάτι άλλο: άπάτη.

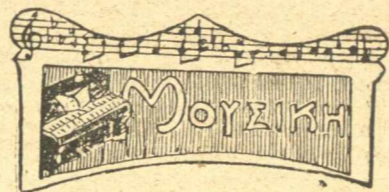
Οί τρεις nature-mortes, ή μία με τη φίλη και τό ποτήρι πάνω σ' ένα άσπρο με πτυχές ύφασμα, ή άλλη με τό κόκκινο δοχείο και την καφέ γλάστρα, και ή τρίτη με τά κομμένα επίπεδα σχήματα μ' ένα κομμάτι ψαθωτής καρτέλας στην άκρη του κάτω πλάνου και μ' ένα μέρος από καρρέ ύφασμα στην άπέναντι θέση και ψηλά τό άνοιγμα σ' έναν ούρανό που τον βάφει ένα σκοτωμένο μπλε, τοποθετημένα με την αρχιτεκτονική του κυβισμού και σε χρώμα ματιέρας—φανερώνουν πως έχει μπει στό ζωγραφικό νόημα που θέλει ή νέα τέχνη, ή πραγματική τέχνη, ή τέχνη ή pure. Έχει άφομοιώσει τίς sensations της. Τίς νοιώθει όχι επιπόλαια ή μηχανικά, παρά ύστερα από μία επίμονη, θεληματική, όργανική προσπάθεια, που έκανε αυτός ο ίδιος, να γνωρίσει ποιά είναι εκείνα τά ζωγραφικά στοιχεία που δίνουν αξία στον πίνακα. Είθε τη φόρμα ως αντικείμενο ζωγραφικής, κι' όχι ως μέσο δηλωτικό του α ή δ αντικείμενου. Με τό ίδιο πνεύμα έδούλεψε και τούς άλλους πίνακές του.

Ίσως να μην επέμενε πολύ σ' αυτούς, ώστε να τούς αναδείξει σε μία καθαρή μορφή. Αυτό όμως πρέπει να κριθί αλλιώς. Είναι εις βάρος του. Άς λάβουμε όμως υπ' όψει μας, με πόσες δυσκολίες

έχει να παλαίψη ο τεχνίτης σήμερα, έφ' όσον τό κοινό, τό άγοραστικό κοινό, δεν πέρνει χαμπάρι (κι' άς τό θυνούν οι έφημεριογράφοι) κι' έφ' όσον ο τεχνίτης κάνει έκθεση για να πουλήσει όπως θγάλη τά έξοδα και τη ζωή του. Προστατεύει τον από την έκμετάλλευση και τότε τά αποτελέσματα αυτά της ανάγκης είναι ζήτημα αν θα τά ελάτουμε. Άλλά μαζί μ' αυτά, που ώστόσο διαπιστώνουν την εξέλιξη και τη ζωγραφική του ίκανότητα πρός μία ώριμότητα, μάς έδωσε κομμάτια που έχουν άναμφισβήτητα προσόντα, αυτά τά όποια άνέφερα έδω.

Ο κ. Τόνι Φοράουερ είναι ζωγράφος με ιδιουγκρασία καινούργια και με διάθεση δικιά του. Δεν άνήκει στη σχολή των μέτριων ζωγράφων: των έκλεκτικών και καθυστερημένων. Εάν έχει ελλείψεις, αυτές όφείλονται άλλοι. Με τό καιρό δεν θα τίς έχη. Η μέχρι σήμερα εκδηλωσή του μάς έδειξε πως προχωρεί και προχωρεί γενναία σε μ'άν άβριο, έπου ή ζωγραφική του εργασία, θα είναι ένα γεγονός για όλους μας άρατό και βέβαιο. Έλπίζω να μη διαφευθή.

ΑΝΑΣΤ. ΔΡΙΒΑΣ

Θέατρον Όλύμπια: Τρίτη λαϊκή συναυλία.— Τρίτη συναυλία συνδρομητών.

Θέατρον Κεντρικόν: Τρίτη συναυλία της ελληνικής συμφωνικής όρχήστρας.

Η τρίτη λαϊκή συναυλία συνεκέντρωσε άπειρον κόσμο και τότο διότι άνεφάνηζε τό διά πρώτην φοράν έφέτος ή «Χορωδία Αθηνών». Είναι γνωστή ή δράσις του λαμπρού αυτού σωματείου, ώστε περιτεύει να γίνη εύρύτερος λόγος. Η όρχήστρα υπό την διεύθυνσιν του κ. Φ. Οικονομίδη, του εξαίρετου αυτού έμφυγωτού και ήρωου της «Χορωδίας», μάς έδωσε μίαν καλήν έκτέλεσιν της εισαγωγής του «Φιδέλιο» του Μπετόβεν και της «Συμφωνίας εις σι ύφ. μεζζόν» του Ιωάννου Χριστιανού Μπάχ. Τό έργον αυτό, χωρίς μεγάλην πνοήν, άκούεται εύχαρίστως χάρις εις την λιτήν και διαυγή άνάπτυξίν του. Περιέχει γλυκυτάτους ήχητικούς συνδυασμούς και υπενθυμίζει συχνά με την ζωηρότητά του και τό μπρίο του τον Μότσαρτ.

Ηκούσαμεν επίσης μίαν πράγματι εξαίρετον έρμηνείαν της γνωστής εισαγωγής του «Τανχόυζερ». Όλιγώτερον μάς ίκανοποίησε τό «Πρελούτιο» του Λόεγκριν.

Η Χορωδία έτραγουδήσε άποσπάσματα από έργα του Βάγκνερ: «Λόεγκριν», «Ιπτάμενος Όλλανδός», «Τανχόυζερ». Έφέτος δεν μάς έφάνη και τόσον ίσορροπημένη ήδω ή γυναικεία Χορωδία δεν είχε άπόλυτον όμοιογένειαν ή αντίθετος ή άνδρική έπιπεθήρητος περισσότερον. Α

λεπτομέρεια αυτά όμως δέν έδωλαφαν την συνολικην έντύπωσιν ή όποια υπήρξε άριστή, ιδίως μετά την έκτέλεσιν του «Τανχόυζερ».

Η τρίτη συναυλία συνδρομητών υπό την διεύθυνσιν του κ. Μητροπούλου περιέλαβανε την συμφωνίαν του Μότσαρτ «Jupiter» και την «Φραντζέσκαν Ντά Ρίμινι» του Τσαϊκόφσκυ.

Η απόδοσις και των δύο έργων υπό της όρχήστρας δέν υπήρξεν άπολύτως ίκανοποιητική. Ένθυμούμεθα άλλας έκτελέσεις της «Συμφωνίας του Διός» από τον κ. Μητρόπουλον πολύ άνωτέρας. Εις την έλλην έρμηνείαν υπήρχε κάτι τό άσταθές, τό σπασμωδικόν, μόνον εις τό φινάλε, ή όρχήστρα έφάνη ότι άνέκτα την ίσορροπίαν της.

Η Φραντζέσκα ντά Ρίμινι παρά την πλοσίαν ένορχήστρωσιν της δέν κατώρθωσε να μάς συγκινήσει. Θα έπροτιμάμεν μίαν σύνθεσιν πλέον ήρεμον, κάτι τό συγκρατημένον, που ν' άποδίδη όμως όλον τό πάθος των δύο δυσμοίρων έραστών. Αντιθέτως, ο Τσαϊκόφσκυ, αντί να μάς περιγράψη την ψυχικην κατάστασιν των περιφήμων ήρώων του Δάντη, προσπαθεί με «έμφε» άμφιβόλου ποιότητος να συναρπάσει τον άκρατην. Ένας Μπετόβεν θα έγραφεν ένα άριστούργημα.

Η σολιστ της συναυλίας αυτής, κ. Μαρία Γέρχαρτ, έδικαίωσε την φήμην της. Η άρια της «Τραδιάτας» οδύποτε ίσως έτραγουδήθη και άπεδόθη καλύτερα. Η βιεννέζα καλλιτέχνης όμως άνεθουσίασε τό άκρατήριον εις τό βάλε του Γιόχαν Στράους.

Πρωτοβουλία των Έλλήνων συνθετών (Λαυράγκα, Βάρβογλη, Σπάθη, κ.λ.π.) και του διεθυντοϋ των «Μουσικών Χρονικών» κ. Ίωσήφ Παπαδοπούλου, συνεκροτήθη όρχήστρα εξ 64 όργάνων, κύριος σκοπός της όποιας θα είναι ή έκτέλεσις έργων συμφωνικής μουσικής και Έλληνων συνθετών.

Δέν δυνάμεθα ειμή να επικροτήσωμεν την ευγενή αυτήν πρωτοβουλίαν. Γπάρχει ούτω έλπίς να άκούσωμεν και τά έργα των ιδικών μας συνθετών και να χειροκροτήσωμεν Έλληνας εξαίρετους καλλιτέχνας. Δυστυχώς τό Ίδριον Αθηνών, παρά τας ύποσχέσεις του και παρά την κυβερνητικήν άρωγήν και τά διάφορα κληροδοτήματα, εξακολούθει να άγνοή την ύπαρξιν έργων έλληνικών. Ένεκα τούτου ή συγκρότησις της ελληνικής συμφωνικής όρχήστρας έρχεται εις την ώραν της.

Η πρώτη της εμφάνισις, αν δέν υπήρξε ίκανοποιητική, παρέχει εν τούτοις πολλές έλπίδας μελλοντικής αξιολόγου εξέλιξεως, εάν, βέβαια, ύποστηρικθί τόσον από τό κοινόν όσον και από τούς καλλιτέχνας.

Υπό την διεύθυνσιν του εν Παρισίοις διαμένοντος Έλληνος μουσουργού κ. Θεοδώρου Σπάθη, εξετέλεσε έργα άποκλειστικώς γαλλικής μουσικής, πλην δύο συνθέσεων του κ. Λαυράγκα τας όποιας διεύθυνεν ο ίδιος. Σολιστ ήτο ή κ. Νάτα Άποστολίδου, ήτις με την εστραφον φωνήν της απέδωσε με άρκετήν έκφρασιν άποσπάσματα από την «Μανόν» και τον «Αυρωτήν» του κ. Λαυράγκα.

ΓΕΩΡΓ. Α. ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ
ΔΕΜΕΝΟΙ ΟΙ ΤΟΜΟΙ
Α. Β. Γ. Δ. ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΠΡΟΣ ΑΡΑΧ. 100 ΕΚΑΣΤΟΣ
ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΔΟΥ ΜΑΓΕΡ 29

ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ
ΓΕΝ. ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ
ΕΛΛΑΔΟΣ-ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ
Τό Γραφείον ΤΥΠΟΣ ΤΕΧΝΗ
ΕΥΣΤΑΘ. Β. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ & ΕΥΑΓ. ΒΕ΄ΙΝΟΓΛΟΥ
20-ΛΕΚΚΑ-20
Πωλεί τεύχη και άνεργεί έγγραφάς ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ
Όροι Συνδρομών:
ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΑΜΗΝΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ
Μηνιαίου τεύχους Δοχ. 325 165 28
Έβδομαδιαίου > 350 180 7

Η λαχτάρα τῶ παιδιῷ
βούτυρο Μαργαρίτη
Τό φρεσκώτατο βούτυρο Μαργαρίτη πωλείται παντού.
Παράρεται εις τά πλοΐγια Λειβαδία τῆς Κερκύρας.
Δέν είναι κλεισμένο εις τευεκέδες

Τὰ διηγήματα πού μᾶς στείλατε εἶναι πολὺ καλά ὡς ἰδέα, δὲν μπορούμε ὅμως νὰ ποῦμε τὸ ἴδιο γιὰ τὴν ἐκτέλεση. Ἡ γλώσσα σας θὰ ἤθελε περισσότερο δούλεμα.
Ρ. Μαρῆν: — Ὁ κάθε ποιητὴς κατὰ πρόετασιν τῆς ἰδικῆς του ζωῆς, βλέπει γενικὰ τὴ ζωὴ. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο ἢ ἀτομικὴ ζωὴ πρέπει νάβη βαθεῖα καὶ πλοῦσα, νάχη πνευματικὴτητα γιὰ νὰ μπόρῃ νὰ δηγήσῃ τὸν ποιητὴ σὲ μεγάλες ἀληθινὰ συλλήψεις. Στὰ τραγοῦδια σας ἀνωρημότητα μόνο διαπιστώσαμε. — **Μ. Τσαγγαρίλλην**, Κεραμικοῦ 136: Εὐχαριστοῦμε καὶ εὐχόμεθα κάθε ἐπιτυχίαν. — **Ι. Ἀκριβοπούλου**, ἐνταῦθα: Καταπιστῆτε μὲ ἀπλούστερα πράγματα καὶ ἀφήστε τὰ μεγάλα θέματα. Θέλουν δυνατὰ κότσια καὶ στὸν τόπο μας τέτοια ὡς τὴν ὥρα δὲν ὑπάρχουν. — **Α. Καρδαράν**: Δὲν ἔχετε ἀντικρίσει βαθύτερα οὔτε τὴν εὐτυχία οὔτε τὴ δυστυχία. Μᾶλλον παίζετε μὲ τίς λέξεις. — **Μάριον Νέλλην**: Καὶ τὰ ποιήματα καὶ τὸ διήγημα δὲν μᾶς ἱκανοποίησαν. Ἔχουν καὶ τὰ δύο τὴ σφραγίδα τῆς προχειρότητος. — **Δημ. Ἀνδρικόπουλου**: Τὸ τραγοῦδι σας εἶχως νὰ εἶναι κακὸ εἶναι κοινοτυπικόν. — **Α. Ἀβούρη**: Ἐνῶ τὸ θέμα σας δὲν εἶναι κακὸ, ὕστερεϊ στὴ μορφὴ καὶ εἶναι μᾶλλον κακὰ ἐκτελεσμένο. Θὰ μπορούσατε μὲ περισσότερη προσοχὴ νὰ τὰ καταφέρατε καλύτερα. — **Ἀνθιμον Θεοδώρου**, Μιτωλήν. Κριτικὰ ὑπάρχουν σχεδὸν γιὰ ὅλους ὅσοι ἀναφέρονται στὸν κατάλογό σας. Εἶναι ὅμως σκορπισμένες σὲ ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ καὶ μόνον στὴν Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη φάχοντες θὰ τίς βρῆτε. — **Τάσος Ἀθανασιάδης**: Θὰ δημοσιευθοῦν καὶ τὰ δύο. Τὸ «Μαρτύριον» μᾶς ἄρσεν περισσότερο. — **Δ. Μπερκέτη**: Θὰ δημοσιευθῇ. — **Α. Γιούλιαν**. Καὶ ὁ «Κακορρίζικος» καὶ τὰ τραγοῦδια τελείως ἀνώρημα. — **Ν. Ε.** Τὸ κομμάτι γιὰ τὸ Σαϊμάν θὰ μπῆ. Ὅσο γιὰ τὸ διήγημα βρίσκουμε πὼς ὕστερεϊ πολὺ στὴ σύλληψιν τοῦ προσώπου. — **Εὐφη Φερεντίου**. Ἡ «Καντάδα» εἶναι ἀρκετὰ καλὸ καὶ προδίνει λεπτότατο αἰσθημα. Κι' αὐτὸ ὅμως καθὼς καὶ τὸ διήγημα ὕστερον στὴ μορφῇ, σκοντάφτουν στὴν ἐκτέλεση. Δουλέψτε κάπως πῶς συστηματικὰ καὶ στείλετε μᾶς κάτι καλλίτερο. — **Ι. Ἀστέρην**. Τὰ τραγοῦδια πολὺ κοινοτυπικά. Δὲν μᾶς ἱκανοποιούν. — **Χ. Μηλιαράκη**. Τὸ «Σούρουπο» παρουσιάζει μίαν αἰσθητὴν πρόσδο. Τὸ δημοσιεύουμε σ' αὐτὴ ἐδῶ τὴ στήλῃ καὶ περιμένουμε καλλίτερα σας.

Τὸ Σούρουπο

Σφίγγα στὴ φύση, ἀπλωμέν' ἡ σιαγαία, σὶς σούρουπο, καὶ φύλλο δὲ σαλεύει, ἐξῆσο' ἀπ' τὸ βουνὸ ἢ πινελλιὰ ἔξωσθη, τώρα, φαίνεται παλιὰ, καὶ ἡ μέρα μὲ τὴ νύχτα συγγενεῖς!

Στῆς ἐκκλησιᾶς, ψαλθῆκαν τὰ σπερνά, εἰ ἀπὸν βαρδιάνοι, στὰ παλιὰ, τὰ κάστρα, Κι' ὁ Στρατοκόπος ἀπ' τὴ λίμνη ὡς περῶν, βλάκει, ὦ! καὶ τὰ μάτια του σφαλνᾶ, στρομένα, σκορπισμένα, μέσα τ' ἀστρα!

Πῶρα μὰ βροχῆ, τὸ σκοπὸ τὸ ρυθμικὸ τραβᾶ, μὲ τὰ νερά πὺν κελαιζοῦν, Τραγοῦδι, μαγεμένο, ἔστικόν, ἄσμα τοῦ Σολωμῶντος βιβλικόν, π' ἀκούγοντας τὰ μάτια μου διαρῶζουν!

Ἀγγ. Καλοκαιρινόν. Στὸ τραγοῦδι αὐτὸ λέτε πὼς ἡ Εἰρήνη εἶναι κάτι πῶς μέγα κι' ἀπὸ τὸ Θεό. Ποιητικὴ ἄδεια θὰ μᾶς πῆτε, μὰ ὅσο καὶ νάβη δὲν βρίσκουμε πὼς καλοσκεφθήκατε τὸ πρᾶγμα. Γιὰ τίς εὐχῆς σας εὐχαριστήθηκαν πολὺ. — **Ν. Μπούραν**: Λόγοι καθαρὰ τεχνικοὶ ἀνέβαλαν τὴν δημοσίευσήν. Θὰ δημοσιευθῇ σύντομα. Νὰ μᾶς στείλετε δίχως ἄλλα τὴ μετάφραση τὸσο τῆς Μήδειας ὅσο καὶ κομμάτι ἀπὸ τὴν Ἠρώ. Τὰ περιμένουμε. Ἐπίσης αὐτοὶ οἱ πολλοὶ καὶ καλλοὶ Θεσσαλοὶ γιὰτὶ δὲν στέλνουν ἐργασίες τους; — **Ι. Θεοδοροκάνον**: Οἱ στίχοι σας ὕστερον τεχνικῶς καὶ γι' αὐτὸ δὲν μποροῦν νὰ δημοσιευθοῦν. Ἰστερα καὶ ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου δὲν παρουσιάζουν τίποτε τὸ ἐξαιρετικόν. — **Γ. Ἀγαπητόν**: Ὅσα μᾶς λέτε σωστά. Ὅσο γιὰ τὸ κομμάτι δίχως νὰ εἶναι κακὸ δὲν ἔχει ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ περιοδικόν. — **Χ. Ἀνδρισόπουλου**: Θὰ δημοσιευθοῦν περιεχόμενα. — **Γιάννην Λαγογιάννην**: Δὲν σὰς λείπει τὸ αἰσθημα καὶ μὰ ὅρατα διάθεσις ἀλλὰ θέλομε νὰ ἔχωμε κάτι πῶς καλόν, πῶς δουλεμένο. — **Ν. Πειράρη**: Καὶ τὰ τρία πὺν ελάβαμε ἔχουν τὸ χαρακτηριστικὸν στίχων καὶ τοῦς λείπει ἀκόμα ἡ τεχνικὴ ἀριότητα πὺν θὰ τὰ ἔκανε δημοσίευσμα. Ἀπὸ τὴν δουλειά σας λείπει κάτι πὺν τὴν ἀφίνει λειψή. Ἐλπίζουμε κάποτε νὰ σὰς τὰ ἐξηγήσωμε πῶς πλατεῖα. — **Α. Ρήγγαν**: Ἀποστείλατε χειρόγραφα. — **Γιάννην Μολάνην**: Τὸ ποιήμα σας δὲν λέγει τίποτε. Τελείως ἐπιφανειακόν. — **Κ. Κаланτζήν**: Δὲν κατορθώσαμε νὰ ξεδουαλίνομε τὴ σκέψη σας στὸ ποιήμα σας. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ διήγημα δὲν κατορθώσατε νὰ ξεφύγετε ἀπὸ τίς γνωστὰς κοινοτυπίας.

Ἡ ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ

ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗ

ΚΑΛΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Εἶναι τὸ νεώτατο βιβλίον τὸ ἀπαραίτητο γιὰ κάθε Νοικοκυρὰ.

Πωλεῖται ἄδειον Δρ. 250

δεμένο » 275

Ἐκδοσις Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Σταδίου 48 - ΑΘΗΝΑΙ

— Ἐχελε βιβλιοθήκην; — Ναί; — Εὐκαιρία νὰ ἴην αἰουλίσειε μὲ

3

ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ

ΕΙΣ ΤΕΣΣΑΡΑΣ ΤΟΜΟΥΣ

ΚΑΙ ΤΟΜΟΥΣ 50 ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ

"ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ,"

— Ὅχι; — Εὐκαιρία νὰ ἀσποκλήσειε σχεδὸν μὲ τὸ ἕωσθε!

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ "ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ", Α.Ε.

Ἡ Οὐλίτις

θεραπεύεται μὲ τὸ

ΣΑΝΟΣΥΛ

Τὸ τσαΐ Μελρὸς εἶνε τὸ καλλίτερον τσαΐ τοῦ κόσμου.

Ἀποφεύγετε τὰς ἀπομιμήσεις.

Τὸ γνήσιον τσαΐ Μελρὸς φέρει τὸ ἄνω σῆμα μὲ τὴν λέξιν MELROSE καὶ τὴν εἰκόνα Σκωτσέζας ἐπὶ τῆς ἄνωθεν πλευρᾶς τοῦ κυτίου.

Ἀντιπρὸς. διὰ τὴν Ἑλλάδα Κ. Κατσέρης Σταδίου 46.

"ΠΥΡΣΟΣ", Α.Ε. ΕΚΔΟΣΕΩΝ & ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΧ. 8.000.000 — ΑΘΗΝΑΙ, ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ 18

ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΙΝ

ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΟΥ 1930

ΣΕΛΙΔΕΣ 1600 ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
 Πληροφορίαι αὐθεντικαὶ καὶ ἐξηκριβωμένα ἐκ τῶν πηγῶν.
 Εὐχρηστος κατάταξις τῆς ὕλης.

Ἡ Ἑταιρία «ΠΥΡΣΟΣ», συνεχίζουσα τὸ ἐκδοτικὸν αὐτῆς πρόγραμμα, μετὰ τὴν ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΝ ἐκδίδει τὸν

ΟΔΗΓΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

δὲν θὰ φεισθῇ δὲ δαπανῶν ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν ἀντάξιον τοῦ τίτλου του καὶ χρῆσιμον εἰς πάντα.

Διὰ καταχώρησιν διαφημίσεων, προαγορὰν σωμάτων καὶ πᾶσαν πληροφορίαν ἀπευθύνεσθε:

"ΠΥΡΣΟΣ", Α. Ε.
ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ 18 - ΑΘΗΝΑΣ
 ἢ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀντιπροσώπους.

Ἡ ΚΟΛΥΝΟΣ ὁμορφαινεῖ, ἀσπρίζεῖ τὰ δόντια. Διαῦει τὸς ἐπὶ τῶν ὀδόντων ξένας οὐσίας καὶ καταστρέφει τὰ ἐπιίνδυνα μικροβία. Δοκιμάσατε τὴν Κόλυνος καὶ προσέξατε τὴν κτηθεῖσαν μαργαρώδη στιλπνότητα ἐκ τῆς χρ'σεως. Ἐν ἑκατοστόμετρον ἐπὶ ξηρᾶς ψίφτρας ἀρκεῖ.

ΟΔΟΝΤΟΚΡΕΜΑ

ΚΟΛΥΝΟΣ

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΤΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΝ ΜΝΗΜΕΙΟΝ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΙΑΣ

ΤΟΜΟΙ 24 - ΣΕΛΙΔΕΣ 23.232 - ΑΡΘΡΑ 250.000

“Όλοι αι άνθρωποι αι γνώσεις συγκεντρωμένοι κατὰ
τρόπον εύχρηστον

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΗΔΗ ΟΙ ΔΕΚΑ ΠΡΩΤΟΙ ΤΟΜΟΙ

Τò όλον έργον θά έχη συμπληρωθῆ έντός του 1933

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΧΩΡΙΣΤΟΥ ΤΟΜΟΥ (ΤΟΙΣ ΜΕΤΡΗΤΟΙΣ):

Διά τας Αθήνας και τον Πειραιά Δραχ. **375.—**

Διά τας έπαρχίας..... > **400.—**

ΕΓΓΡΑΦΟΝΤΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΔΙ' ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΟ ΕΡΓΟΝ

ΜΕ ΔΡΧ. 8.400

καταβαλλομένας εις **48** συνεχείς μηνιαίας δόσεις εκ Δραχ. **175**

Προπληρωμή όλων των τόμων τοίς μετρητοίς πρòς Δραχ. **7400**

Οί συνδρομηταί έπαρχιών έπιβαρύνονται με τὰ έξοδα άποστολής
Δραχ. **25** δι' έκαστον τόμον.

ΔΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΓΓΡΑΦΑΣ ΑΠΕΥΘΥΝΕΣΘΕ:

“ΠΥΡΣΟΝ,, Α. Ε. ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ 18 - ΑΘΗΝΑΣ

ή πρòς τούς έν ταίς έπαρχίαις άντιπροσώπους του.